

Kronika

obce Bešenová
od nejstarších čias

Úvod

Kronika obce je vždy cenným prameňom informácií o živote v obci v predchádzajúcich rokoch. Je akýmsi obzretím sa za minulosťou a mnohokrát dáva aj možnosti ďalšieho smerovania obce. Obce, v ktorých boli dobrí kronikári už v období prvej Československej republiky, majú k dispozícii jedinečný materiál pre štúdium svojich dejín. Táto skutočnosť môže byť ešte znásobená aj existenciou kroník, či zápisníc iných inštitúcií a organizácií v obci – školy, spolky a iné. Bešeňová nemá šťastie a kronika z obdobia prvej republiky sa žiaľ nezachovala a nezachovala sa ani staršia školská kronika, ktorá bola v minulosti zničená. Posledný záznam o obecnej kronike je z roku 1938 (nachádzala sa u správcu školy) pri odovzdávaní úradu novému starostovi obce. Zachovali sa však veľmi cenné zápisnice a spisový materiál bývalej Liptovskej župy a Slúžnovského úradu v Ružomberku, ktoré sú v správe Štátneho archívu v Bytči a Obvodného notárskeho úradu v Liptovskej Tepľej, Školských inšpektorátov v Liptovskom Mikuláš a Ružomberku, Okresného úradu v Ružomberku, Miestneho národného výboru v Bešeňovej a ďalších inštitúcií v správe Štátneho archívu v Bytči, pobočky Liptovský Mikuláš. Množstvo archívnych dokumentov sa skrýva v Maďarsku, najmä v Maďarskom krajinskom archíve v Budapešti.

Ani v období rokov 1945-1990 sa kronika v obci nevedla. Existovala len pamätná kniha Zboru pre občianske záležitosti (ZPOZ).

Zo spomínaných dôvodov a po iniciovaní starostom obce Ing. Martinom Baranom som súhlasil, že kroniku napíšem dodatočne od prvej písomnej zmienky o obci až do roku 1990. Údaje na nasledujúcich stránkach sú vypisované z dostupných archívnych dokumentov, takže nie vždy sú ucelené a môžu tam niektoré menej dôležité udalosti chýbať. Snažil som sa však aj napriek tomu podať ucelený obraz o vývoji života v jednej malej liptovskej obci od stredoveku až po prah 21. storočia.

PhDr. Peter Vítek, kronikár obce

Prehistorická doba až po stredovek

Vysoká poloha Liptovskej kotliny bola v minulosti predpokladom domnienok o tom, že nebola osídlená v staršej dobe kamennej. V tejto dobe postupovalo severské zaľadnenie až do týchto oblastí, kde vznikli vnútrozemské ľadovce - Vysoké Tatry, Nízke Tatry a Malá Fatra. V štyroch medziladových obdobiach sa podnebie oteplilo a vznikli lepšie podmienky pre osídlenie. Najstaršie dôkazy o živote človeka v oblasti Dolného Liptova sú z nálezov v Bešeňovej, kde pred viac ako 100 tisíc rokmi žil človek neandertálskeho typu. Stopy po osídlení v paleolite sa našli v jaskyni pri obci Lisková pri neodbornom výskume liptovského podžupana Bélu Majlátha v roku 1874, ktorý aj napriek tomuto neodbornému výskumu priniesol zaujímavé nálezy: neúplnú lebku, ľudské kosti, mamutie stoličky, štiepané kamenné nástroje, ale aj čriepky z mladších pravekých nádob. Po časovej medzere okolo dvetisíc rokov, ktorá poukazuje na nerovnomernosť pravekého osídlenia tejto časti Slovenska, sa objavujú v Bešeňovej sídliskové nálezy z mladšej doby kamennej.

Prvé vyspelé kultúry sa na severnom Slovensku začínajú objavovať v druhom tisícročí pre našim letopočtom. Už v mladšej bronzovej dobe (1300-700 pred n. l.) preniká do oblastí okolia dnešného Ružomberka kultúra lužických popolnicových polí. Roľníctvo spolu s chovom dobytky tvorilo podstatnú zložku ich hospodárstva. Vyspelú remeselnícku činnosť tejto kultúry dokazujú na tú dobu dokonalé bronzové výrobky, medzi ktorými si zaslúžia pozornosť aj vzácne umelecké predmety objavené v blízkych lokalitách Sliače a Lúčky. Zo zbraní môžeme okrem oštepových hrotov vyzdvihnúť aj meče s plnou liatou rukoväťou zdobenou rytými motívami a plastickými prstencami, ktoré sa v archeológii nazývajú meče liptovského typu. Bežnými nástrojmi ľudu popolnicových polí boli nože, kosáky a sekerky s tuľajkou. Z ozdobných predmetov treba spomenúť ihlice s hlavičkou rôznych tvarov na zapínanie odevu. Významnými pamätníkmi lužickej kultúry sú popolnicové pohrebiská. Z okolia Ružomberka sú známe hlinené urny rôznych tvarov, v ktorých sa okrem častí spopolených ľudských kostí našli aj časti bronzových predmetov. Nad popolnicami boli niekedy mohylové násypy, inokedy bol povrch nad popolnicou plochý. Zaujímavé sú nálezy z odkrytých mohýl nachádzajúce sa v Liptovskom múzeu z lokalít Bešeňová, Liptovský Michal a Liptovské Sliače.

Na rozhraní letopočtov sa na severnom Slovensku začala formovať púchovská kultúra, pomenovaná podľa významného náleziska na Skále pri Púchove, ktorá je podľa všetkého pokračovaním kultúry popolnicových polí mladšej doby bronzovej. V období stálych nepokojov a prenikaní cudzích kmeňov na územie dnešného Liptova sa postupne začínajú oživovať staršie hradiskové centrá a k nim pribúdajú nové. Vtedy vzniká nové hradisko s púchovskou kultúrou na východnom vrchole Mnícha s 243 metrov dlhým valom. Ďalej vznikli hradiská aj v blízkych lokalitách v okolí Ružomberka: Na skalách, hradisko Lúčny hrieb nad Liptovskou Štiavnicou, prstencovým valom opevnená Pancová nad Ludrovou a

malé sídlisko na Malom Hrádčeku nad Hrboltovou. Jedným z najvýznamnejších centier púchovskej kultúry v Liptove bolo hradisko Havránok nad Liptovskou Marou.

Vo veľkom ruchu sťahovania národov ku koncu 4.storočia a na začiatku 5.storočia sa dostal do pohybu aj ľud púchovskej kultúry. Je možné predpokladať, že príslušníci tejto kultúry boli vytlačení barbarskými kmeňmi až za Dunaj. V tomto období je v osídlení Liptova akési vákuum, ktoré sa pomaly stráca v 5. až 9.storočí, keď Slovanské kmene prenikajú po toku rieky Váh aj do hornatých častí Liptova - Liptovský Michal, Vlachy, Liptovská Mara, Prosiek, neskôr sa objavujú v Paludzi a v Sokolčiach. Archeologický výskum v 60-tych a 70-tych rokoch odkryl stopy osídlenia Liptova v 9.storočí, ktoré dokazujú trvalé slovanské osídlenie strednej a západnej časti Liptovskej kotliny vo veľkomoravskom období. Tieto výskumy dokázali trvalé slovanské osídlenie v lokalitách Liptovská Mara, Liptovská Štiavnica, Liptovský Michal a Vlachy.

Pri archeologických prácach v lokalite Lúčny hriab v blízkosti Liptovskej Štiavnice sa v rokoch 1968 a 1969 našlo niekoľko zlomkov slovanskej keramiky. Hradisko Lúčny hriab leží na nevelkej skalnej vyvýšenine pri ústí Zemianskej doliny. V minulosti bolo toto nálezisko narušované amatérskymi výkopmi a z porušeného opevnenia sa získalo niekoľko nevýrazných nálezov z mladohlaštatského a neskorolaténského obdobia. Pozostatky slovanského osídlenia sa našli v tenkej kamenistej vrstve tesne nad dnešným povrchom. Je to kolekcia fragmentov keramiky, v ktorej si zaslužia pozornosť črepy zdobené viacnásobnou vysokou vlnicou so stopami po výraznom obtáčaní na hrnčiarskom kruhu a zlomok nádoby s krátkym, akoby zaobleným okrajom s výzdobou nízkej dvojitej vlnice na podhrdlí. Aj keď sa úlomkov keramiky zachovalo málo, jej vznik sa dá s určitosťou datovať do 9.storočia.

V roku 1967 pri skúmaní lokality Lúčny hriab Karolom Pietom, sa našli zlomky železných predmetov, záušnica z bronzového drôtu a neskorolaténska keramika. Vrstva, v ktorej predmety boli nájdené, sa nachádza pod nevelkým valom chrániacim vrcholovú plošinu. Vrstva aj keramika tu nájdená nesie stopy intenzívneho žiaru. Medzi získanou keramikou je hlavne grafitová, zvislo hrebeňová keramika so širokým, ale plochým okrajom. Nález zlomku na hrnčiarskom kruhu zhotovenej nádoby, zdobenej bielou výzdobou, rozširuje počet nálezov tohto druhu keramiky na severnom Slovensku. Takéto nálezy sa našli aj v Batizovciach a Liptovskej Mare. Z lokality Lúčny hriab je v Liptovskom múzeu uložená malá kolekcia podobného črepového materiálu a závesok zo súpravy bronzového opasku.

V druhej polovici 9.storočia vzniká štátny útvar Veľká Morava. V súvislosti so spomínanými nálezmi možno predpokladať, že územie Liptova patrilo k okrajovým územiám Veľkej Moravy. Obyvatelia týchto sídiel žili nepochybne vo vzázkoch susedských obcí, ktoré pretrvávali do 11. až 12.storočia. V tomto období sa v Liptove udomáňuje kresťanstvo, ktoré šíri najmä benediktínski mnísi. Archeologické pamiatky z 10. - 12. storočia z Liptova svedčia nielen o pretrvávaní, ale aj rozšírení osídlenia Liptova v období po páde Veľkej Moravy a v prvých storočiach existencie uhorského štátu. Písomné správy od 13.storočia spolu s archeologickými dokladmi a spolu so slovenskými názvami osád, potokov a vrchov, dosvedčujú, že medzi najstaršie slovanské sídliská na území Liptova patria Bobrovec, Hybe, Likava, Liptovská Sielnica, Liptovská Štiavnica, Liptovská Teplá, Lisková, Lubela, Okoličné, Ploštín, Liptovské Revúce, Sliače (Nižný), Smrečany a iné. Po zániku Veľkej Moravy na prelome 9. a 10. storočia nastalo pre územie Liptova akési

prechodné obdobie bez príslušnosti tohto územia k väčšiemu štátnemu celku. Ani v období 10. storočia nepriťahoval Liptov mocenské záujmy maďarských Arpádovcov.

Vzhľadom na geografické podmienky pri prenikaní nových vln osídlenia najmä Slovánskeho obyvateľstva v 6.- 8. storočí je veľmi pravdepodobné, že najstaršia skupina slovánskeho obyvateľstva prišla do tejto časti Liptova od juhu, údolím Revúcej. Tunajšia osada bola zároveň najstarším slovánskym sídlom v tejto časti regiónu. Do slovánskeho obdobia môžeme zaradiť aj vznik pomenovania Liptov. Jazykovedci predpokladajú, že vzniklo zo základu slovánskeho mena Ľubko, Ľubkov, podobne ako názvy Ľupča či Ľubela, ktoré nepochybne súvisia s najstarším slovánskym osídlením v Liptove.

Kresťanstvo sa začalo v Liptove udomáčňovať v období Veľkej Moravy. Šíriteľmi nového náboženstva boli benediktínski mnísi, žijúci v pustovniach roztrúsených po Liptove, čo je pravdepodobné podľa zachovaných názvov vrchov a lokalít (Svorad, Mních). Mníšska pustovňa podľa zachovaných prameňov existovala ešte začiatkom 14. stor. aj hlboko v doline potoka Revúca pri ceste z Ružomberka do Banskej Bystrice v blízkosti sútoku Lúžnej a Revúcej. Písomné pramene však nijaký kláštor či pustovňu na území Liptova v tomto období nespomínajú.

Dôležitým činiteľom pri vzniku nových sídlisk zohrali kostoly. Niekoľko liptovských dedín vyrástlo v blízkosti starších sakrálnych stavieb. Staršie kostoly vznikali mimo sídlisk a boli určené pre obyvateľov viacerých dedín. Najstaršie takéto kostoly boli postavené pri Ľudrovej (kostol Všetkých svätých z pol. 13. storočia), Liptovskom Michale (kostol sv. Michala postavený na prelome 12. a 13. stor.), v Komjatnej (kostol sv. Ducha postavený na zač. 14. storočia na mieste staršej stavby z 11. stor.) a Martinčeku (kostol sv. Martina, okolo r. 1260). O niečo neskôr vznikli kostoly v Hrboltovej (kostol sv. Kataríny z konca 13. stor.) a Liptovskej Teplej (kostol sv. Filipa z konca 13. stor.). Najmladšími stredovekými kostolmi v tejto oblasti sú kostoly v Ružomberku (kostol sv. Ladislava na začiatku 14. stor., existencia staršej sakrálnej stavby sa však predpokladá na mieste kaštieľa svätej Žofie), Liptovských Sliačoch (kostol sv. Šimona a Júdu v postavený okolo roku 1326) a Liskovej (kostol Božieho tela z konca 14. stor.). Z tohto je možné predpokladať, že územie dolného Liptova bolo ešte v 13. storočí rozdelené pod právomoc piatich farností: Svätého Michala, Svätého Martina, Svätého Ducha, Svätej Kataríny a Všetkých svätých. Zo sídiel tunajších farských majetkov sa neskôr stali obce Liptovský Michal, Martinček, Komjatná, Hrboltová (staršia) a Ľudrová.

Územie Liptova bolo v 11. – 12. stor. majetkom uhorských kráľov a z neho len niekoľko malých území bolo vyčlenených miestnym farárom na zabezpečenie živobytia. Od začiatku 13. stor. králi za vernosť dávali do dedičného vlastníctva svoje majetky v Liptove predkom neskorších liptovských zemianskych rodov. Prvá písomná zmienka o darovaní majetkov v Liptove je z roku 1229, keď kráľ daroval územie neskorších Ráztok (obec zatopená vodami nádrže Liptovská Mara) nemenovaným zemanom.

Počiatky - 13. storočie

Územie Bešeňovej sa vytvorilo vyčlenením z pôvodne veľkého domínia neďalekej Teplej. V okolí Teplej a teda aj Bešeňovej sa aj podľa archeologických výskumov predpokladá veľmi staré osídlenie. Správnym aj kultovým centrom staršieho bol vrch Havránok s hradiskom. V stredoveku tu vybudoval drevený hradok na troskách staršieho hradiska bližšie neznámy šľachtic Havran (v orig. Hovran). Po ňom bol vrch aj pomenovaný. Tento šľachtic bol pravdepodobne aj zakladateľom prvej dediny na území dnešnej Bešeňovej.

A. D. 1237

Kostol svätého Michala bol postavený nad ústím potoka Ľupčianka do Váhu pravdepodobne už na začiatku 13. storočia. Najstaršia písomná zmienka je z roku 1237, keď sa v metácii - vymedzení chotára Liptovskej Teplej spomína ako kostol svätého Michala, stojaci v teplianskom chotári. Podľa týchto informácií kostol svätého Michala bol pôvodne postavený mimo sídliska a osada, ktorá tu neskôr vznikla prevzala meno patróna kostola. Kostol svätého Michala patrí medzi kostoly z najstaršej skupiny liptovských sakrálnych stavieb. Od začiatku slúžil obyvateľom Nemeckej Ľupče, Malatínov, Ľubeľ aj Liptovskej Teplej. Neskôr bol duchovným útočiskom aj obyvateľov Marcelovej.

A. D. 1255-1270

Domínium Teplej sa začalo donáciami kráľa postupne deliť od polovice 13. storočia. Niekedy v rokoch 1255-1270 kráľ Belo IV. daroval Havranov majetok medzi Váhom a potokom Medokýš (Medekuspataka) šľachticovi a vojakovi Marcelovi. Marcel spolu so svojim bratom Mikulášom bojovali v období vlády Bela IV. po boku neskoršieho kráľa a Belovho syna Štefana V. na výpravách v Bulharsku. Pravdepodobne sa v roku 1261 zúčastnili aj slávnej bitky pri Vidine, ktorá dopomohla Štefanovi preniknúť až k Níkopolu. Zúčastnili sa pravdepodobne aj víťaznej výpravy do Bulharska v roku 1266. Existuje však aj predpoklad, že Marcelov otec Ilarius patrila k vojenskej skupine Pečenehov, ktorí boli v severnej časti Uhorska poverení strážiť hranice. V Uhorsku sa zdržiavali už v 11. storočí. Priamy písomný dôkaz na ich pôsobenie v Liptove však neexistuje. Marcel darovaný majetok zveľadil, pretože už v nasledujúcom storočí dedina na darovanom území niesla jeho meno – Marcelová (Marcelfalva).

Marcelová patrila cirkevnoprávne už v stredoveku k farnosti svätého Michala. Pri vymedzení chotára blízkej Partizánskej Ľupče v roku 1270 boli do Ľupčianskeho chotára zahrnuté aj polia patriace k cirkevnému majetku. Proti takémuto vymedzeniu protestoval svätomichalský farár Pavol.

A. D. 1279

V roku 1279 sa o majetok medzi Váhom a Medokýšom v držbe Marcela uchádzal kráľovský kľúčiar Hete, ale kráľ ponechal majetok v držbe Marcela. Rok 1279 sa zároveň považuje

z prvú písomnú zmienku o území Bešeňovej.

A. D. 1286

V roku 1286 sa pred kráľa Ladislava IV. dostavili Mikuláš a Marcel, synovia Ilaria (Hilara), vypovedali o svojej niekdajšej účasti na výpravách kráľa Štefana V. a žiadali kráľa Ladislava IV., aby im potvrdil vlastníctvo majetku medzi Váhom a Medokýšom. Kráľ na ich žiadosť vlastníctvo spomínaného majetku v tom istom roku potvrdil. Potomkovia Marcela používali neskôr názov obce Marcelová v predikáte – „de Marcellfalua“.

A. D. 1291

Marcelov brat Mikuláš musel niekedy v rokoch 1286-1291 zomrieť, pretože, v listine z roku 1291 sa dedina v majetku Marcela spomína ako „possessio Marcelli, filii Ileres“ (osada Marcela, syna Ilaria).

A. D. 1297

Z roku 1297 sa zachoval záznam o zabratí východnej časti chotára Vlách zemanom Gregorom, ktorý pred tým patrila majetku Sokolci. Na tento stav sa sťažoval majiteľ územia Vlách, Ján Gallicus. Kráľ Ondrej II. po predložení listín Jánom Gallicusom rozhodol, že Gregor je povinný zabraté územie vrátiť pôvodnému vlastníkovi. Je veľmi pravdepodobné, že v prípade Gregora ide o zemana z Bešeňovej. V prípade Jána Gallicusa sa predpokladá, že ide o posledného predstaveného templárov v tejto oblasti. Jeden z jeho potomkov Juraj z Vlách daroval v roku 1517 svoj celý majetok kostolu vo Svätej Mare.

A. D. 1341

V roku 1341 na požiadanie potomkov Marcela, kráľ Karol Róbert konfirmoval (potvrdil) listinu kráľa Ladislava IV. z roku 1286 o darovaní majetku Marcelovej.

A. D. 1347

V roku 1347 kráľ Ľudovít I. oslobodil Gregora zvaného Bessenyo, grófa (comesa) Pečenehov a jeho bratov Mateja a Tomáša, ako aj Marcelovho syna Ondreja spod právomoci krajinských sudcov a zvlášť právomoci sudcov Liptovskej stolice. Týmto vlastne bývalých vojakov - rytierov povýšil do zemianskeho stavu. Gregor z Marcelovej zastával v tomto období funkciu grófa uhorských Pečenehov a pravdepodobne spolu s príbuznými patrila vojenskej družine Liptovského hradu. Pred Gregorom funkciu grófa uhorských Pečenehov od roku 1324 zastával palatín Filip Drugeth. Podľa funkcie dostal Gregor latinskú prezývku Bissenius (v slovenčine Bešeň), ktorú potom vo forme priezviska používali aj jeho potomkovia. Podľa tejto prezývky starší autori predpokladali, že predkovia Gregora patrili

Ľ Pečenehom, ktorí mali za úlohu strážiť severné hranice štátu. Túto domnienku však vyvrátil B. Varsík,

A. D. 1354

Z roku 1354 sa zachovala prvá písomná zmienka o kostole svätého Filipa v Liptovskej Teplej. Stavba pochádza z konca 13. storočia. V registroch pápežského desiatku z tridsiatych rokov 14. storočia sa však tepliansky farár nevyskytuje. Možno je, že miesto farára bolo v tomto období neobsadené alebo kostol opravovali a preto farnosť ani meno farára neboli uvedené. Kostol bol na prelome 14. a 15. storočia prestavaný. K farnosti už od stredoveku patrili filiálky: Turík, Ivachnová, Lazy, Madočany, Lúčky, Potoč a Kalameny.

A. D. 1361

V roku 1361 Štefanovi a Tomášovi Bessenýo, synom Andreja vyplátili pred turčianskym konventom zastúpeným Pavlom, synom Gelethyho a jeho synom Petrom zo Zorkoviec, 10 zlatých vo veci vena ich matky.

A. D. 1366

Bratia Štefan a Tomáš, synovia Andreja si v roku 1366 rozdelili svoje poddanské usadlosti pravdepodobne v Marcelovej. Listina však meno obce neuvádza. Po rozdelení ešte v roku 1366 Tomáš, syn Andreja kúpil od svojho brata Štefana kamennú sýpku za 5 zhlátých.

A. D. 1387

V roku 1387 kráľ Žigmund Luxemburský potvrdil predaj časti majetkov vdovy po Martinovi, synovi Mikuláša zvaného Lučka (v orig. Luchka de Zaskalitza) v Záskalí na Orave, Tomášovi, synovi Andreja Bešeňovskému z Gecela (Bessenew de Gacelfalva). Do držby majetku uviedol Tomáša tučiansky konvent 15. júna 1387. Tieto záznamy dokazujú, že potomkovia Marcela museli pred rokom 1387 dostať aj donáciu na Gecel' na Orave a týmto činom ich majetky prerástli hranice Liptovskej stolice. Oravská vetva rodu však čoskoro po meči vymrela a kúria spolu s majetkom pripadli najprv Pongráčovcom a neskôr Oravskému hradu. Panstvo hradu sem na správu dosadzovalo svojich úradníkov.

A. D. 1391

Po falzifikátorskej činnosti Jána Literáta z Madočian kráľ nariadil revíziu všetkých majetkových listín týkajúcich sa Liptova a Turca. Stoličná komisia na čele so županom Imrichom Bubeľom preskúmala pravosť všetkých predložených majetkových listín. Pred komisiu sa dostavili v roku 1391 aj

Štefan a Tomáš, synovia Ondreja, zvaní Bešeňovci z Marcelovej (Bissenius de Marcellfalva). Boli to pravnuci Marcela, zakladateľa, resp. zveladiteľa dediny, v ktorej rod žil už viac ako 100 rokov. Pred komisiou sa spomínaní bratia preukázali kráľovskou listinou z roku 1286 spolu s konfirmáciami - potvrdeniami listiny z mladších rokov a vlastníctvo majetku obhájili.

A. D. 1392

V roku 1392 Štefan a Tomáš, synovia Andreja zvaní Bissenus dostali od Ladislava de Sarow, temeškého a liptovského župana a hlavného kapitána kráľovského vojska, za služby vykonávané na hrade Liptov prédium (majer) Iwankahaza. Predchádzajúci majiteľ tejto dediny Ján, syn Mikuláša totiž odmietol vykonávať služby na hrade a tajne ušiel. Aj napriek tvrdeniu niektorých historikov ide o Ivachnovú. Jej chotár tiež pôvodne patril k Teplej a v roku 1332 bol vyčlenený z chotára Medokýša (Potoča). Ešte v roku 1391 Ján, syn Mikuláša obhajoval vlastníctvo Ivachnovej pred stoličnou komisiou na čele z Imrichom Bubečom.

A. D. 1394

V roku 1394 žiadali Tomáš a Štefan, synovia Ondreja z Bešeňovej kráľa, aby im daroval dedinu Medokýš (Medegespataka – neskôr Potoč). Aj napriek tomu, že kráľ ešte v tom istom roku vyzval liptovského župana, aby mu podal správu o tomto majetku, transakcia sa nepodarila a dedinu získali neskôr až ich potomkovia.

A. D. 1397

V roku 1397 Liptov obsadili spojenci kráľa Vladislava I. na čele s moravským markgrófom Prokopom (+1405) a opolským (hornosliezskym) kniežatom Ladislavom, ktorí spustošili kraj a obsadili hrad Likavu. Zakrátko však odtiahli. Dokumentuje to aj výsadná listina pre Ľupču, vydaná kráľom Žigmundom Luxemburským 19. júla 1397 v Ružomberku. Po odchode kráľovského vojska sa moravský markgróf opäť zmocnil všetkých troch liptovských hradov.

A. D. 1399

Kráľ Žigmund bol v nasledujúcom období zaneprázdnený vojnou s Turkami, a tak prišiel do Liptova až v roku 1399 a hrady veľmi rýchlo dobyl späť. Jeho prítomnosť v Liptove opäť dokumentujú výsadné listiny, vydané 17. augusta a 8. septembra 1399 v Ružomberku, ktorými oslobodzuje obyvateľov mesta od platenia mýta. V Ružomberku vydal aj výsadnú listinu pre mužského potomka Matúša z Radvane, ktorý padol pri dobývaní hradu Liptov (Starý hrad).

A. D. 1408

Záskalie (Záskállica) na Orave, vo vlastníctve Tomáša Bessenyő, sa v listine Dominika de Bala a Mikuláša syna Blažej, kastelánov hradu Orava z roku 1408, ktorú vydali pre richtára Mokrade, spomína ako villa Bessenow.

A. D. 1410

V roku 1410 sa po dlhšom snažení podarilo zemanom z Marcelovej získať aj Potoč. V rámci donácie kráľa Žigmunda na územie Potoča (villa Medokis), ktorú potvrdil aj turčiansky konvent, sa spolu Petrom, synom Jána z Vlách spomínajú aj Štefan a Michal, synovia Tomáša a Štefanovi synovia Ondrej, Tomáš a Ján, všetci ako vlastníci Marcelovej. Kráľ Žigmund zároveň poveril turčiansky konvent, aby vyznačil hranice majetku Potoč (Medokis pataka), ktorý siahla na sever až k hraniciam Bukoviny a na juhu k hraniciam Vlách.

A. D. 1431-1434

V 15. stor. prežil Liptov tri vpády husitov, a to v rokoch 1431, 1433 a 1434. Koristníckym výpravám padli za obeť Ružomberok, Nemecká Ľupča, Hybe, hrad Likava a mnohé iné sídla, ktoré boli vyplienené a vypálené. Prvý raz sa do Liptova dostali na jeseň roku 1431 pod vedením Prokopa Veľkého a ľstou obsadili hrad Likavu. V nasledujúcich rokoch prítomnosť husitov využil šľachtic Pankrác zo Svätého Mikuláša a stal sa jedným z najmocnejších feudálov v krajine. Husitské vojsko s približne 20 tisíc bojovníkmi vpadlo opäť do Liptova v máji 1433 smerom zo Spiša. Popolom ľahli Nový hrad (L. Hrádok), Hybe, Nemecká Ľupča a Ružomberok. V apríli roku 1434 tiahli cez Liptov pod vedením ruského kniežata Fridricha. V rámci ústupu husitov na jeseň 1434 boli Ružomberok a Nemecká Ľupča na mnohých miestach zapálené a vyrabované. Po odchode husitských vojsk v roku 1434 získal nakrátko Likavu Pongráč z Liptovského Mikuláša.

A. D. 1452

V roku 1452 sa spomína Tomáš Bešeňovský, syn Štefana, podžupan Liptovskej stolice v rámci sporu medzi Jánom z Črmného a jeho poddaným Petrom Fabrom, ktorý sa bez súhlasu zemepána presťahoval na majetky Mikuláša Plattyho. V tom istom roku spomínaný Tomáš svedčil v Liptovskej Mare aj v prospech Šimona Zahora z Madočian, ktorý vymenil časť svojich majetkov v Gôtovanoch, ktoré mal v zálohe Tomáš Moyš z Vitálišoviec. Tomáš Bissenius bol aj podľa ďalších zachovaných dokumentov, podžupanom Liptovskej stolice v rokoch 1399-1453.

A. D. 1453

V roku 1453 predal Tomáš Bessenew časť svojho majetku v Marcelovej zemanovi Mitošovi. Bola to západná časť Marcelovej, ležiaca zo strany Liptovskej Teplej. Na novom území si Mitoš postavil kúriu a osada vzniknutá v tejto časti dostala neskôr meno po ňom – Mitošiny (niekedy aj Marcelová). Neskôr osada sídlitne splynula s Marcelovou a zemanovia Mitoškovi používali Marcelovú aj v prídomku.

A. D. 1454

Okolo roku 1454 zomrel bez mužských potomkov Tomáš Bessenew, bývalý podžupan Liptovskej stolice. Jeho bratia Ján a Ondrej zomreli niekedy po roku 1410 a rovnako ako aj ďalšia vetva rodu Tomáša st., tiež nezanechali mužských potomkov. O majetky po vymretom rode zemanov z Bešeňovej požiadal veľmi rýchlo Štefan, brat Pongráca z Liptovského Mikuláša. V tom istom roku (1454) Štefanovi uhorský gubernátor Ján Huňady daroval majetky v Bešeňovej (Besthwewfalwa), Potoku (Pathak) a Záskalí (Zaskalicza) na Orave, ktoré pred tým vlastnil Tomáš Bissenius. Ešte v tom istom roku bol Štefan uvedený na majetky v Liptove aj Orave. Dedina sa v tomto doklade spomína prvýkrát len pod názvom Bešeňová. Zaujímavé je, že obdarovaný Štefan používal názov Bešeňovej (de Bessenyfalu) v predikáte aj v nasledujúcich rokoch.

A. D. 1518

Farár Tomáš zo Svätého Michala bol v roku 1518 odsúdený za urážlivý výrok voči šľachte na palicovanie, pozbavenie úradu a vyhnanie z Liptovskej stolice.

A. D. 1520

V roku 1520 sa spomína Ubran Mitoška z Marcelovej ako manžel Doroty Platthyovej z Paludze.

A. D. 1528

V roku 1528 Liptov rabovala mohutná armáda cisárskeho generála Jána Katzianera, ktorá 10. mája dobyla Likaavu a celú posádku stúpcov Jána Zápoľského pozabíjala. Oddiely Krištofa Thökeho z Oravského zámku koncom roka 1528 opäť obsadili Likaavu a 8. decembra toho istého roku vyplienili Ružomberok. V marci nasledujúceho roku vyplienili vojská pod velením generála Sterrenbergera, prívrženca Jána Zápoľského Likaavu, Ružomberok a okolité dediny, medzi nimi aj Bešeňovú.

A. D. 1533

Časť majetkov v Bešeňovej po donácii Pongrácovcom musela ostať aj kráľovskej korune v zastúpení Likaavským panstvom,

pretože v roku 1533, keď kráľ daroval Ľudovítovi Pekrymu z Petroviny a Raziny panstvá Likava a Nový hrad v Liptove, pripadla mu zároveň aj časť Bešeňovej. Táto čiastka sa stala už v nasledujúcich rokoch kameňom sváru viacerých šľachtických rodov.

A. D. 1536

Podľa daňového súpisu z roku 1536 stálo v tomto období v Bešeňovej okrem domu richtára ďalších sedem usadlostí. Okrem toho tu žili aj štyri usadlosti slobodníkov.

A. D. 1542

Ubran Mitoška z prídomkom „de Malczozhaza“ sa v roku 1542 spomína ako hlavný slúžny Liptovskej stolice. Jeho prídomok dosvedčuje, že Mitoškovi už v tom čase vlastnili aj majetky v Malcove v Šariši. V tomto období vlastnili aj majetky v Lazoch a Potoku, ktoré v 15. storočí nadobudli od Pongrácovcov. V Lazoch mali dokonca vlastnú kúriu.

A. D. 1543

Ladislav Rády (+1572), kastelán hradu Likava, oddaný sluha Ľudovíta Pekryho, liptovského župana a krajinského hodnostára získal donáciou z 2. januára 1543 od Ferdinanda I. Ivachnovú. Rod Rádyovcov má pôvod v Chorvátsku. Jeho členovia prišli na Slovensko v prvej polovici 16. storočia. Súčasťou povýšenia do radov zemanov bolo aj jeho obdarovanie majetkami v Ivachnovej, Liptovskom Michale (neskôr kráľ Rádyovcom udelil aj patronátne právo k tunajšiemu kostolu). Neskôr získali Rádyovci kúpou aj majetky v Turíku, Bešeňovej a Komjatnej.

A. D. 1549

V roku 1549 pred sviatkom Všetkých svätých zomrel starý tepliansky farár Mikuláš. Do fary v Teplej prišli zakrátko zemanovia Blažej Madočiansky, Beňadiľ Turanský a za nimi aj kastelán Likavského hradu Andrej Horanský. V truhle na fare našli donačné listiny rodu Turanskovcov, závet jedného z rodiny Madočianskovcov, ako aj ďalšie dokumenty okolitých zemanov. Preto truhlu zapečatili, aby sa dôležité listiny nestratili. Na druhý deň prišiel na faru likavský prefekt Peter Ušali, listiny zobral na hrad a kľúče od kostola odovzdal teplianskemu richtárovi. Viacerí obyvatelia obce potom v noci vošli do fary a pobrali tam viaceré veci. Celú záležitosť po proteste zemanov Madočianskych a Turanských vyšetrovala Liptovská stolica.

A. D. 1550

Gašpar Horvát z Végly (de Végľa), ktorý sa v roku 1550 spomína ako kastelán hradov Likavy a Nového hradu (Hrádok), získal ženbou s Katarínou Ušaliovou početné majetky v Beňušovciach, Bešeňovej,

Kvačanoch, Liptovskej Teplej a Parížovciach. Bol to majetok, ktorý nadobudol jej otec Peter Ušali. Ďalšími vlastníkami panstva v Teplej boli ich potomkovia František Horvát, Žigmund a Ladislav Horvátovci.

A. D. 1553

Stoličná správa sa v Liptove dobudovala v 16. storočí. Územne sa stolica rozdelila na slúžnovské okresy v súvislosti s povinnosťami pri určovaní a vyberaní daní a pri vysluhovaní spravodlivosti. Bešeňová a osadou Mitošiny patrili do západného okresu Liptovskej stolice (processus occidentalis). Bešeňová sa v súdnych spisoch Liptovskej stolice objavuje po prvý raz roku 1553. Matej Zongor z Nemeckej Lupče vtedy obvinil na sedrii v Liptovskom Mikuláši obyvateľov z Bešeňovej, že porušili chotárne hranice susednej obce Vrbie, kde on vlastnil majetky. Bešeňovskí poddaní ich jednoducho poorali.

A. D. 1555

V roku 1555 sa zachovala prvá písomná zmienka o škole a učiteľovi Jánovi Petruškovi vo Svätom Michale v súvislosti s odporom proti násilnostiam zemepána Ladislava Rádyho. Za svoj odpor bol učiteľ Petruška spolu s michalským richtárom Štefanom Húskom uväznení mesiac v Likavskom väzení. Do farskej školy vo Svätom Michale chodili deti z Michala, Ivachnovej, Lazov, Bešeňovej a Potočka obyčajne v zime, keď neboli práce na poli. Školská dochádza nebola v tom čase povinná a väčšina obyvateľstva bola preto negramotná.

A. D. 1556

Menšími feudálnymi vlastníkami začiatkom druhej polovice 16. storočia boli v Bešeňovej príslušníci nie príliš známej rodiny Theuke (neskôr Thöke) zo Štefanoviec v Spišskej stolici. Zuzana Keczerová, vdova po Jurajovi Theuke, bývalom Spišskom podžupanovi a veliteľovi Likavského hradu, ako aj jeho bratia Leonard a Krištof Theuke v roku 1556 protestovali na stoličnom súde v Liptovskom Mikuláši proti Jurajovi Rakovskému, ktorý dal odohnať ich ovce z paše v chotári Bešeňovej.

A. D. 1558

V roku 1558 (30. novembra) žiadal Juraj Rakovský z Rakova kráľa, aby mu ako odškodné za odobraté majetky v Ludrovej a Bielom Potočku (boli vrátené Ružomberku), daroval majetky v Lúčkach a Bešeňovej, patriace Gabrielovi Pekrymu, prefektovi hradu Solnok. Tento prišiel o hrad v boji s Turkami a dostal sa tak do nemilosti kráľa. Panovník žiadosti Juraja Rakovského vyhovel a ešte v roku 1558 mu daroval Lúčky a Bešeňovú ako náhradu za majetky

v Ludrovej a Bielom Potočku. Časť majetkov v Bešeňovej už v tom čase vlastnili aj Kubínienci a tak sa neskôr dostal do sporu s Krištofom Kubínom.

A. D. 1560

V roku 1560 dal uväzniť a mučiť na Likaŕskom hrade prefekt Ladislav Rády Andreja Krajčího z Bešeňovej, poddaného Michala Mitošku z Mitošín, za podozrenie z intímnej známosti s Mitoškovou manželkou Katarínou. V roku 1560 sa Juraj Rakovský sporil s Krištofom Kubínom o majetky v Bešeňovej a Lúčkach.

V prvej polovici 16. storočia sa dostalo Lutherovo učenie aj do Liptova. Prví protestantskí kňazi sa objavujú už v 20-tych rokoch v liptovských mestách. Podľa kanonickej vizitácie (prehliadky fár a farností) vykonanej v roku 1560 Michalom Szegedinom v dolnom Liptove existovalo 7 farností, medzi nimi aj Liptovská Teplá. Katolíckych obradov sa pridržali len kňazi v Ludrovej, Sliačoch a Ružomberku. Medzi farnosťami, kde našiel odchýlky od bežného obradu či udržiavania kostola sa spomína aj Teplá a Svätý Michal. Tepliansky mladý kňaz Albert, ordinovaný v roku 1548 vo Viedni bol popísaný vizitátorom takto: „Krstiteľnicu, svätenú vodu má a chrám dobre vyzdobený, ale Božie telo nechráni, používajúc iné obrady.“ Albert prišiel do farnosti okolo roku 1549 a vystriedal tu farára Mikuláša (Nicolaus), ktorý tu pôsobil v rokoch 1518-1549. O mladom kňazovi vo Svätom Michale sa vizitátor odvolal na správu z predchádzajúceho roku, kde ho označil za „heretika – kacíra“, podľa Szegedinovho tvrdenia bol susedom a pokrvným nemecko-lupčianskeho farára Stanislava, ktorého v náuke a vo veci náboženstva nasledoval luteránskym spôsobom.

A. D. 1562

Potomok Juraja Rakovského, Ján Rakovský sa v roku 1562 sporil pred Liptovskou stolicou o hranice medzi Ivachnovou a Bešeňovou. Ten istý Ján Rakovský v roku 1562 vzniesol na súde protest proti kvartalístom (prenájomcom pôdy) z obce Tvarožná, pretože svojvoľne zmenili chotárne hranice medzi Bešeňovou a Tvarožnou.

A. D. 1567

Majetkové pomery Jána Rakovského z Rakova a Liptovskej Štiavnice sa v roku 1567 zhoršili, a tak bol nútený dať časť svojich majetkov do zálohu. Tak urobil aj s jednou lúkou v Bešeňovej, ktorú dal do zálohu Krištofovi Kubínimu. Na túto lúku si však nároky robil aj kapitán Likaŕského hradu Peter Ušali, a preto proti tejto transakcii protestoval pred Liptovskou stolicou.

A. D. 1569

V roku 1569 zomrel bez priamych potomkov Ján Rakovský majiteľ Bešeňovej a iných dedín v Liptove. Prefekt Likaŕského Panstva Ladislav Rády vystúpil na zasadnutí Liptovskej stolice v roku 1569

v mene pána Likavy Jána Kružiča a dosvedčil, že Ján Rakovský zomrel bez detí a obce Lúčky a Bešeňovú odkázal v závete kráľovskej korune. V súvislosti s poslednou vôľou Jána Rakovského bolo zakázané všetkým zemanom v Liptove uvedené obce obsadiť, alebo z nich brať akýkoľvek úžitok. V súvislosti s rozdelením a užívaním dedičstva v roku 1569 došlo k väčším majetkovým sporom o Bešeňovú a susedné obce. Jakub a Ján Kružičovci, Peter Ušali a aj zeman z Liptovskej (Veľkej) Štiavnice sa sporili s matkou nebohého Jána Rakovského o majetkové diely.

V 16. storočí patrila Bešeňová spolu s osadou Mitošiny k majetkom likavského hradného panstva. Michal Mitoška, domáci zeman, dal v roku 1569 predvolať pred stolíčný súd v Liptovskom Mikuláši Petra Ušalyho a jeho úradníka Michala Mindszenthyho. Panstvo narušilo cestu a hranice s Bešeňovou, ako aj s obcou Marcellfalva (Mitošiny). Dalo tu aj nezákonne vyrúbať dubovú horu.

A. D. 1570

V daňových súpisoch v roku 1570 sa spomína, že v rámci zemianskej časti Mitošiny užívali miestni zeman Mitoškovci (Michal Mitoška a príbuzní) spolu tri kúrie. (O 14 rokov neskôr tu už stála len jedna kúria.)

A. D. 1571

Po smrti Jána Rakovského (+1569) viedli dedičia po ňom medzi sebou spory o veľké dedičstvo. Aj napriek poslednej vôli Jána Rakovského v hre ostávala Bešeňová a iné dediny v Liptove. Peter Ušali, kapitán Likavského hradu so svojou posádkou využil nejasnú situáciu a v roku 1571 obsadil majetky rodu v Liptovskej Teplej, Bešeňovej a Kvačanoch. Tvrdil, že na ne má riadne a právoplatné doklady, ale niekto mu ich ukradol. Nakoniec musel pred dôkazmi o vlastníctve majetku dedičov po Jánovi Rakovskom ustúpiť.

A. D. 1572

V roku 1572 sa spomína prvý reformačný kazateľ v Teplej, Anton Pribiš. Neskôr sa mu v Teplej narodil syn Daniel Pribiš, významný reformačný kazateľ a spisovateľ.

A. D. 1573

V marci roku 1573 sa Peter Ušali a jeho adoptívny syn Ladislav opäť snažili získať majetky Rakovskovcov v Bešeňovej, Liptovskej Teplej a Kvačanoch, no nepochodili ani tento raz.

A. D. 1575

Koncom roku 1575, po ďalších sporoch o majetky v Teplej, Bešeňovej a Kvačanoch, Mikuláš Bátorý nariadil v Liptove

nové súdne rokovanie v spore Petra Ušaliho proti dedičom Juraja Rakovského. Nevedno, či sa rokovanie uskutočnilo, ale v archíve rodu Rakovskovcov sa zachovalo slovenské predvolanie Petra Ušaliho pred súd od sudcu Krištofa Leukeša z Potoča.

V roku 1575 nastúpil za farára vo Svätom Michale Michal Batiz, pôvodom zeman z Nižného Malatína. Michal Batiz bol protestantským kazateľom a rok 1575 sa považuje za prvý rok, ktorý mali v držbe katolícky chrám vo Svätom Michale protestanti.

A. D. 1577

V roku 1577 sa spomína Žofia Mitošková z Marcelovej, dcéra Michala Mitošku, vydatá za Gašpara Thoľta, syna Leonarda Thoľta z Ludrovej a Liptovskej Štiavnice. Žofia bola spolu s manželom zakladateľom vetvy rodu Thoľtovcov v Štiavničke.

A. D. 1579

Pred cirkevný súd pod predsedníctvom jágerského biskupa Štefana Radécia v roku 1579 predstúpil svätomichalský kňaz Michal Batyz, obvinený z vraždy a iných prečinov. Podľa súdnych protokolov Liptovskej stolice, nielenže dal do zálohu farskú zem v Lazoch a Mravisko Ladislavovi Rádymu, vystúpil z cirkvi, ale v predchádzajúcom roku úderom zaviniť smrť svojho komorníka Pavla Kočiša - Barana.

A. D. 1580

Spory o majetky v Liptove pokračovali s Petrom Ušalim až do roku 1580, keď umrel. Jeho adoptívny syn Ladislav Ušali sa však nárokov na majetky nevzdal ani potom. Bešeňová sa v daňových súpisoch v tomto období spomína pod pomenovaním Marczelfalva alias Bessenyewffalwa. V roku 1580 vyhorela susedná Ivachnová. V liptovských kongregačných protokoloch (zápisnice zo stolíčných zasadnutí) sa v Bešeňovej spomína most cez Váh do Svätého Michala.

A. D. 1582

Proces s svätomichalským kňazom Michalom Batyzom sa tiahol až do roku 1582, kedy stolíčný súd vyniesol rozsudok, že je vinný zabitím človeka a odsudzuje sa na stratu hlavy. O vykonaní rozsudku sa však záznamy nezachovali. Neskôr sa však ako kazateľ vo Svätom Michale uvádza Anton Pribiš, pred tým pôsobiaci v Liptovskej Teplej.

A. D. 1590

V roku 1590 sa Ladislav rozhodol definitívne vzdať nárokov na všetky majetky vo vlastníctve Rakovskovcov v Turčianskej, Zvolenskej, ale aj Liptovskej stolici, medzi nimi aj v Bešeňovej. Tak časť

Bešeňovej ostala vo vlastníctve dedičov Jána Rakovského. Druhá časť Bešeňovej pravdepodobne ostala v rukách Likavského panstva.

A. D. 1593

V roku 1593 vypukol v Liptove hladomor ako dôsledok drahoty a neúrody. Navyše v dňoch 3., 4. a 5. júla 1593 sa Váh vyliat z brehov a narobil v celom Liptove veľké škody.

Protestantským kazateľom vo Svätom Michale bol v roku 1593 Mikuláš Benedicty, otec Tobiáša Benedictyho, neskoršieho ružomerského rektora a pred tým farára v Liptovskom Trnenci.

A. D. 1600

V roku 1600 vypukol dobytčí mor a neúmerne vzrástli ceny potravín. Životné podmienky obyčajných ľudí sa stali neúnosnými a ostatné mesiace roku boli poznačené vyčerpávajúcim hladomorom. V protokole Liptovskej župy z tohto obdobia sa zachoval záznam o utrpení obyvateľstva postihnutého hladom : „...a ponevác morovou pliagaou bol odjatý dobytok, ľudia žrali lečjaké zeliny a z riasy sa delal chlieb, od čoho aj ľudia nadmieru puchli“. Drahoty vyšplhala ceny potravín do závratných výšok, keď jeden vól stál 14 zlatých, jedna bočka piva 6 zlatých a jedna morča 2 zlaté. Po hladomore vypukla v Ružomberku, Nemeckej (Partizánskej) Ľupči, Stankovanoch, Švošove, Hubovej, Hrboltovej, Likavke a Liskovej epidémia hrozného moru.

A. D. 1604

Dňa 5. januára 1604 kráľovský sudca zabral všetky majetky liptovského župana Štefana Ilešházyho, ktorý získal Likavu spolu s dedinami patriacimi k hradu ženbou s Katarínou Pálffyovou vdovou po Jánovi Krušičovi. Medzi zabratými dedinami bola aj Bešeňová. Krátko na to všetok Ilešházyho majetok daroval cisár Rudolf II. viedenskému kupcovi Lazarovi Henkelovi. Štefan Ilešházy nemeškal a listom vyzval liptovských zemanov, aby jeho majetky vydobili späť mečom. No nič sa neudialo a panstvo spolu s dedinami bolo vydané na milosť a nemilosť správcov panstva.

A. D. 1605

Po uzavretí mieru cisára so Štefanom Bočkajom, boli v roku 1605 vrátené Štefanovi Ilešházymu aj majetky v Liptove.

A. D. 1610-1613

V rokoch 1610 – 1613 bol protestantským kazateľom vo Svätom Michale Jakub Splenius (Wenzel). Rod pochádzal z Tirolska, ale Jakub bol rodákom z Banskej Bystrice a jeho synovia Eliáš Splenius

a Jeremiáš Splenius pôsobili tiež ako rektori na rôznych miestach. Pred pôsobením v Michale bol kazateľom v Liptovskom Jáne a po odchode v roku 1613 pôsobil v Liptovskom Jáne ako rektor tunajšej šľachtickej školy.

A. D. 1615

Zemepánmi v Bešeňovej boli v roku 1615 Horvátovci z Végly. Zemania Ladislav Mitoška a Štefan Mitoška nedovoľene pásli dobytok na bešeňovských lúkách, za čo ich majitelia hradného panstva Likava chceli potrestať.

A. D. 1619-1621

Evanjelickým kazateľom vo Svätom Michale, ako farnosti aj pre Bešeňovú, bol v rokoch 1619-1621 Ján Rojko, rodák z Ružomberka. Do Michala prišiel z Liskovej a neskôr sa stal kazateľom slova Božieho v Kvačanoch.

V roku 1621 bol za kňaza do Michala povolaný Ján Lochmann. Narodil sa v roku 1597 v Banskej Bystrici v rodine kronikára, učiteľa, farára a turčianskeho seniora Mateja Lochmanna. Školy navštevoval v Mošovciach, Žiline, Levoči, Prešove a Banskej Bystrici. V roku 1615 študoval na univerzite vo Wittenbergu. Po skončení štúdia pôsobil najprv ako rektor školy v Mošovciach, neskôr v Trenčíne, v rokoch 1619-1621 ako rektor školy v Nemeckej Ľupči, od roku 1621 farár v Liptovskom Michale, v Červenici pri Sabinove, Dubnici nad Váhom a v rokoch 1630-1645 v Nemeckej Ľupči. V roku 1645 sa stal liptovským seniorom. Zomrel naraz spolu s dvoma dcérami na následky morového ochorenia 26. septembra 1645 v Nemeckej Ľupči.

A. D. 1628

V roku 1628 sa fary v Liptovskej Teplej a Kvačanoch zmocnili jezuiti. Ich príchod vyhovoval rekatolizačným snahám zemepána Gašpara Horvátha, zemepána Teplej. Jezuitom bol najprv pridelený cirkevný majetok v Liptovských Sliačoch v roku 1626 po odchode protestantského kňaza Ladislava Polaniho. Zrejme sa však jezuiti v Teplej dlhšie neudržali, pretože v nasledujúcich rokoch sa tu opäť spomínajú protestantskí kazatelia.

A. D. 1638-1642

V polovici 17. storočia bola fara a kostol v rukách protestantov. V roku 1638 bol protestantským kňazom vo Svätom Michale Ján Fabricius. V roku 1642 sa ako protestantský kňaz vo Svätom Michale spomína Šimon Rotarides.

A. D. 1644

V roku 1640 prebiehal spor Krištofa Buzáka ináč Podhorániho s Jánom Rakovským o cestu v chotári Liptovskej Štiavnice, ktorá mala byť v skutočnosti verejnou komunikáciou. Spor rozsudzoval hlavný slúžny Ladislav Mitoška z Marcelovej.

A. D. 1644

Keď bol 4. mája 1644 vydaný rozkaz, aby zeman Horváth z Végly vrátil kostol svätého Filipa v Liptovskej Teplej spolu so všetkými náležitosťami patrónom, boli liptovský slúžny Ladislav Mitoška a Peter Baán vyslaní zabezpečiť účasť podžupana a stoličného sudcu na odovzdaní chrámu. V tomto období Ladislav Mitoška dokončil stavebné práce na stavbe svojho sídla v Mitošinách v renesančnom štýle spolu s opevnením, prestavbou staršej rodovej kúrie.

A. D. 1650

V roku 1650 bol záložným vlastníkom Liptavského panstva, teda aj časti Bešeňovej, Adam Károli z Veľkého Károlu, satmársky župan.

A. D. 1659

Bešeňová sa v roku 1659 ocitla v sporoch s farárom vo Svätej Mare, ktorým bol Juraj Sectoris, Obyvatelia Bešeňovej a Potoka nedovoľene pásli svoj dobytok v chotári obce Vlášky, ktorá patrila svätomarskému kostolu.

A. D. 1662

V roku 1662 bola veľmi teplá zima, takže Liptáci, medzi nimi aj Bešeňovčania dopravovali celú zimu drevo na pltiach. No 29. mája napadlo množstvo snehu a veľmi sa ochladilo. V dolných krajoch dokonca pomrzli vinice. Keď o niekoľko dní prišlo oteplenie, viaceré rieky sa rozvodnili. Váh dosiahol rekordné stavy 1. augusta 1662, keď veľká voda odplavila cestu z Hubovej do Ružomberka a Bešeňovej. Úsek cesty okolo Bešeňovej dala potom opraviť Regina Semberjová, záložná vlastníčka Mitošin. Nová cesta bola postavená cez polia patriace ku kostolu vo Svätom Michale.

A. D. 1666

Pred rokom 1666 pravdepodobne zomrel posledný mužský člen rodu Mitoškovcov z Marcelovej Ladislav Mitoška, pretože v roku 1666 požiadali sestry Dorota a Mária

Mitoškové kráľa o potvrdenie donácie na obec Marcelovú v Liptove. Leopold I. im listinou vydanou v Béči 13. januára 1666 vyhovel a vydal novú donačnú listinu na majetok Marcelovej (Marczclffalua) v Liptove pre Dorotu Mitoškovú, vydatú za Jána Ďorďoviča (Györgyövecs, rod pochádzajúci z Mošonskej stolice, povýšeného do zemianskeho stavu v r. 1580) a Máriu Mitoškovú, vydatú za Jána Hercega (Hercxzegh, pravdepodobne ide o člena rodu z Hevešskej stolice povýšeného do zemianskeho stavu v r. 1629).

A. D. 1668

Judita Rudnaiová, pochádzajúca z rodu známych Rudnaiovcov z Diviackej Novej Vsi, vdova po Mikulášovi Dvorníkoví, registrátorovi kancelárie a strážcovi pečate, ktorý v polovici 17. storočia prišiel z Chorvátska, v roku 1668 odkúpila od uhorskej dvorskej komory Liptovskú Teplú za 16.000 zlatých. išlo o pôvodný majetok Horváthovcov z Véghegy, ktorí vymrel po meči. Spolu s Liptovskou Teplou odkúpila aj k nej prislúchajúce časti Bešeňovej, Beňušoviec, Kvačian, Hút, Dlhéj Lúky a Parížoviec, kde im potom patril aj mlyn a rybník. Bešeňovský kaštieľ sa však v dokumente nespomína. Na nové majetky Judita spolu so synom Jánom dostala od Leopolda I. aj kráľovskú listinu datovanú 27. novembra 1668. Týmto aktom vznikla liptovská vetva rodu Dvorníkoví, ktorá po meči vymrela najmladším Jánom (*2. apríla 1785 v Liptovskej Teplej +okolo roku 1860 v Pešti). Dvorníkoví sa postupne zaradili medzi najbohatšiu liptovskú šľachtu.

A. D. 1670

V roku 1670 sa v Banskej Bystrici uskutočnil zjazd šľachty horného Uhorska, zvolaný kráľom Leopoldom I. za účelom riešenia majetkových sporov. Žalobu k tomuto súdu podali aj liptovské rody Rakovskovcov, Kubíniavcov a Joób-Fančaliavcov proti Mikulášovi Dvorníkoví vo veci majetkov v Liptovskej Teplej, Bešeňovej, Parížovciach a Kvačanoch.

A. D. 1672-1673

Veľkoveľkokráľovský biskup a spišský prepoš Juraj Bársony 2. marca 1672 s oddielom vojska cisárskeho vojvodu generála Jána Sporcku pod velením kapitána Lambu, v spolupráci s liptovskými zemanmi Gabrielom Thuránskym z Turíka a Ladislavom Rádym z Ivachnovej násilím obsadili kostoly v Ružomberku, Liskovej a Nemeckej Lúpe a odobrali ich evanjelikom. Ich postup bol uľahčený, pretože krátko pred tým liptovské hrady obsadili iné jednotky veliteľa cisárskych vojsk generála Sporcku. Týmto udalosťami sa začalo v Liptove takzvané desaťročné prenasledovanie evanjelikov. Vyvrcholilo súdnym procesom proti evanjelickým kňazom a učiteľom v roku 1673. Prenasledovanie evanjelikov bolo verejne vyhlásené 10. októbra 1673 v deň konania trhu v Liptovskom Mikuláši. Roky prenasledovania evanjelikov v Liptove sa vlastne začali vyhnaním evanjelického farára Zachariáša Klementisa spolu s rodinou z fary

v Liptovskej Mare Gabrielom Thuranským a svätomarským (neskorším nemecko-lupčianskym) farárom Jánom Martinkovičom.

A. D. 1674

Dvorníkovíčovci sa ako zemepáni Bešeňovej spomína ju v súdnych materiáloch Liptovskej stolice v roku 1674. Judita Rudnájová, vdova po Mikulášovi Dvorníkovíčovi obvinila Štefana Andaházyho, že nezákonne predal pasienky v lokalite Vlasová v chotári Bešeňovej.

A. D. 1676

Stoličný súd v Liptovskom Mikuláši v roku 1676 vyšetroval sťažnosť zemianskych rodín Rakovskovcov a Kubíniouvcov na kráľovskú komoru (fiskus), ktorá predala majetky v dedinách Liptovská Teplá, Bešeňová, Hutý a Kvačany Dvorníkovíčovcom.

A. D. 1677

Predmetom nových sporov sa stala Bešeňová v 70-tych rokoch 17. storočia. Rody Rakovskovcov a Kubíniouvcov protestovali v roku 1677 proti kráľovskému fisku, ktorý predal Bešeňovú a susedné dediny Dvorníkovíčovcom. Uhorská kráľovská dvorská komora sa potom postarala o štatúciu a Dvorníkovíčovcov uviedla aj oficiálne do držby majetkov, neskoršie známych aj ako panstvo Liptovská Teplá. Vdova Judita Dvorníkovíčová v roku 1677 pri pojednávaní pred kráľovskou komorou celý kúpený majetok prepísala na syna Jána Dvorníkovíča, ktorý bol ženatý s Magdalénou Ŏrdődyovou.

A. D. 1685

Ján Dvorníkovíč z Liptovskej Teplej násilím vyhnal posledného evanjelického kazateľa Izraela Orliča a svojich poddaných vo všetkých okolitých obciach prinútil prestúpiť na katolícku vieru. Obyvatelia Liptovskej Teplej sa domáhali ochrany u panovníka. Pomoci sa však dočkali od grófa Aeneasa Capraru, poľného maršala v Košiciach, ktorý vydal pre poddaných Jána Dvorníkovíča v Liptovskej Teplej a okolitých obciach 28. novembra 1685 ochranný list. List však ďalšiemu počínaniu šľachtica Jána Dvorníkovíča aj tak nezabránil.

A. D. 1686-1687

Evanjelici v Liptove boli postupne zbavení všetkých chrámov. V roku 1686 bol evanjelickým odobratý a katolíkom vrátený aj kostol vo Svätom Michale a z fary bol vyhnaný aj posledný

evanjelický kazateľ vo Svätom Michale Michal Johanides starší. Pochádzal z Rajca, pôsobil ako kazateľ v Nemeckej Ľupči a od roku 1664 vo Svätom Michale.

Veliteľ likavského hradu Requin v roku 1687 odobral evanjelikom aj artikulárne chrámy v Paludzi a Hybiach s pomocou vojska a liptovského zemana Jána Dvornikoviča. Spomínaný zeman a na katolícku vieru prevrátený kňaz Gabriel Thuránsky z Turíka horlivo plnil rekatolizačnú myšlienku a chodil po liptovských farách vyháňať protestantských kňazov. V pohnutých rokoch Thökölyho povstania bol Gabriel Thuránsky vo svojom sídle v Turíku nemilosrdne zavraždený (odťali mu ruky a hlavu) ako pomsta za prenasledovanie evanjelických kňazov.

A. D. 1691

V roku 1691 Liptov sužoval pobyt vojska cisárskeho generála Herbersteina. Veľmi rozhárané pomery v Liptove sa odrazili aj udalostiach v Liptovskej Teplej a okolí, keď 30. marca 1691 vyhorela Liptovská Teplá spolu s Dvornikovičovskou kúriou a dôležitými listinami pre Liptovskú Teplú. Na obnove Teplej a kúrie sa museli povinne podieľať aj poddaní z Bešeňovej.

A. D. 1693

V roku 1693 kúpil papieren vo Svätom Michale Ondrej Zima, sudca a mešťan z Nemeckej Ľupče, ktorý už v roku 1692 dostal od mesta za svoje zásluhy ako richtár časť poľa prislúchajúceho k majetku papierne. Ondrej Zima však dal papieren v roku 1701 do prenájmu jezuitom zo Sliacov a z Kláštora pod Znievom. Počas 100 rokov, keď papieren vlastnili Zimovci sa výroba zdokonalila a rozšírila.

A. D. 1695

Listinou kráľa Leopolda I. z 12. apríla 1695 v Béči, po smrti posledných vlastníčov Marcelovej, dostali donáciu na Marcelovú Štefan Kelko, podžupan Hontianskej stolice, Baláž Jaklín z Lefantoviec, nitriansky biskup a Juraj Matiašovský z Matiašoviec, nitriansky podžupan a radca. Fakt, že rod Mitoškovcov po meči vymrel, dosvedčili pred kráľovskou komisiou Ondrej Jób, Helena Kubíniová, Ladislav Dobory, Eufrozína Zavorová, Imrich Hedri, Barbora Bertholdyová a Helena a Bernard Plathy. Nitriansky biskup Baláž Jaklín z Lefantoviec sa však dlho z donácie netešil, zomrel 20. októbra 1695 v Béči a tak vlastníckmi ostali len Matiašovský a Kelko.

A. D. 1696

Nový vlastník Marcelovej a Mitošín, Juraj Matiašovský z Liptovských Matiašoviec (+1736), brat známeho biskupa Ladislava Matiašovského, nitriansky podžupan a cisársky radca, dostal v roku 1696 od

cisára Jozefa I. výsadu vyberania mýta v Marcelovej Vsi - Mitošinách. Ešte v tom istom roku výsadu mýta v Marcelovej vyhlásila aj Liptovská stolica.

A. D. 1697

V roku 1697 cisárske vojská podpálili Svätý Michal. Počas požiaru dediny zhorela do základov aj drevená škola. Michalského učiteľa, Mateja Matejku, ktorý prišiel o svoj chudobný majetok, zajali aj s manželkou a odviekli so sebou. Michal Matejka sa v dobových dokumentoch spomína ako spoločný učiteľ pre Michal, Bešeňovú, Teplú a Ivachnovú.

Obec pred a po tereziánskej reforme

Materiálnu základňu života v Bešeňovej a okolitých obciach tvorilo aj v prvej polovici 20. storočia poľnohospodárstvo a chov dobytká, ktorý bol základom prosperity sedliackeho hospodárstva. Dobytok mal vtedy malú ťažnú silu, takže každý gazda musel chovať viac kusov. Už oddávna sa v dedine chovali ovce. Boli to valašky, ktoré dobre znášali drsnejšie životné podmienky. Úžitok z oviec nebol zanedbateľný. Bola to produkcia mlieka a syra, ako aj hrubej vlny a v neposlednom rade mäsa. Desiatok od oviec odvádzal každý gazda. Pôda bola nositeľkou života a základným výrobným prostriedkom, kto užíval pozemky, mal ako tak zabezpečenú existenciu a budúcnosť. Sedliaci hospodárili na usadlostiach. Ku každej pripadla určená výmera oráčín, lúk a účasť na užívaní pasienkov. Výmera pôdy sa skladala z intravilánu (dom, hospodárske objekty, dvor a záhrada) a extravilánu (oráčiny a lúky). Pôvodne celé tereziánske sedliacke usadlosti v Bešeňovej sa od 70-tych rokov 18. storočia do zrušenia poddanstva roku 1848 dedením a delenia zmenšili a rozdrobili. Výmera oráčín patriacich k usadlosti sa určovala mierou zrna, ktorá sa mohla na nich vysiať. Orná zem s osevnou plochou na jednu mericu sa rovnala štvrt' hektáru. Veľkosť lúky v druhej polovici 18. storočia sa určovala podľa toho, koľko koscov ju pokosilo za jeden deň. V predchádzajúcom období sa produkcia lúk v Bešeňovej určovala na vozy.

V Bešeňovej, ako všade na okolí prevládal v poľnohospodárstve trojpoľný systém. Tretina pôdy v celom chotári ostávala ležať úhorom, do zvyšných dvoch tretín sa siali oziminy a jariny. Jarné obilniny boli v Bešeňovej početnejšie, keďže boli odolnejšie proti mrazom. Cez celé 18. storočie sa obilie žalo kôsakmi. Podľa zachovaných, dokumentov sa mlátilo cepmi, niekedy zrno vydupával dobytok. V pestovaní zeleniny prevládala záhradkárska produkcia pre vlastnú potrebu. Pestovanie kapusty malo staršie tradície. Osevné plochy boli určené pre strukoviny. V Bešeňovej sa pestoval hlavne hrach. Nechýbali ani textilné rastliny, v dedine bol dostatok močidiel pre ľan a konope. Mimopoľnohospodárske zdroje príjmov obyvateľov v Bešeňovej, záviseli v mnohých prípadoch od subjektívnych faktorov, ako bola pracovitosť, zručnosť a odbornosť, ale najmä od celkovej hospodárskej situácie jednotlivcov. Furmančenie a práce v lesoch podmienoval dostatok záprahového dobytká.

Agrárna reforma a zavedenie nového tereziánskeho urbára na dlhé roky ovplyvnila život obyvateľstva v Bešeňovej. Jej cieľom bolo upevnenie feudalizmu. Následky tereziánskej urbárskej regulácie sa v dedine prejavovali ešte aj v prvých rokoch existencie predmníchovskej československej republiky. Nový urbár v deviatich kapitolách, z ktorých každá má niekoľko paragrafov, sa stal právnou normou, ktorá určovala základné vzťahy medzi Bešeňovčanmi a panstvom Liptovská Teplá v rukách Dvorníkovičovcov. Na panstve sa vyberali všetky tri základné druhy feudálnej renty. Z peňažnej to bol predovšetkým nájom (cenzus), ináč poplatok za prenájom a užívanie urbárskej pôdy. Bol stanovený na 1 zlatý ročne a vyberal sa na dve splátky. Bešeňovčania boli povinní odovzdávať aj naturálne dávky, najmä maslo, hydinu a vajcia. Tieto dávky sa medzi nimi rozpočítavali a odvádzali sa spoločne v termíne, ktorý určili Dvorníkovičovci. Urbár pojednáva aj o robotách a iných povinnostiach poddanského obyvateľstva. Pracovná doba sa počítala od východu do západu

slnka so započítaním cesty na panské. Každý bešeňovský sedliak mal právo na obedňajšiu prestávku a na čas potrebný k nakŕmeniu a napojeniu dobytku. Robotovalo sa najčastejšie s dvojazprahom a s vlastným, vozom, pluhom alebo bránami. Dvorníkovičovci ako zemepáni nemali právo nútiť svojich poddaných, aby robotovali dva dni po sebe, iba ak by si riadne neplnili povinnosti, najmä oranie. Počas orania, žatvy a kosby mohli robotu znásobovať, a to ako záprahovú, tak aj ručnú. Odpracované dni sa však odrátali z celkovej robotovej povinnosti. Robota v Bešeňovej a na celom panstve Liptovská Teplá bola rovnomerne rozdelená na celý rok, pričom jedna štvrtina sa rozvrhovala na šesť zimných mesiacov. Príjmy Dvorníkovičovcov pochádzali nielen z peňažných a naturálnych dávok poddaných, ale aj z vlastného hospodárenia. Existencia majera v Parížovciach znamenala pracovné povinnosti pre Bešeňovčanov, ktorí so svojim dobytkom a náradím obrábali panskú pôdu, kosili lúky a zväžali úrodu do stodôl. Majer obrábala celá Bešeňová spoločne pod dozorom panských úradníkov. Formou roboty bola aj ťažba a dovoz palivového dreva na určené miesto, najčastejšie do kaštieľa v Bešeňovej. Výšku a druh roboty určovali Dvorníkovičovci, ale museli vo vlastnom záujme brať ohľad na možnosti jednotlivých poddaných.

Medzi pracovné povinnosti Bešeňovčanov patrili tiež dlhé fúry. Zemepáni svoje poľnohospodárske prebytky a výrobky, ako aj iné produkty, hlavne pivo alebo drevo speňažovali, na druhej strane dovážali do svojich podnikov víno. Štyri sedliacke usadlosti spolu boli povinné dvojdennou furmankou, čím zabezpečovali vývoz a dovoz potrebného tovaru. Dvorníkovčovci im platili stravu, ubytovanie a v prípade potreby aj mýto.

Urbár zabezpečoval Bešeňovčanom pasienky pre ich dobytok, časť z nich si mohli ponechať s dovoľením zemepánov iba pre svoj robotný statok. Obyvateľom sa povoľovalo zbierať po horách na zemi ležiace drevo na palivo. Stavebné drevo mali dostávať od Dvorníkovičovcov najmä z kvačianskych hôr. Ovocné stromy rúbať nesmeli. Zemepáni nemohli odňať poddanému pôdu bez náhrady za inú, rovnocennú. Hoci urbár zakazoval kupovať, predávať a testamentárne odkazovať pôdu, v praktickom živote a v prípadoch, ktoré neodporovali krajinskému právu, mohol sedliak užívacie právo na usadlosť predať. Rozličné dary odovzdávané panstvu v predchádzajúcom období zostali v platnosti aj v novom urbári, Bešeňovčania obdarúvali Dvorníkovičovcov v prípade, že sa niektorí z nich ženil a pri príležitosti primícií.

Obyvatelia mali povolené obchodovať s rozličnými produktmi, hlavne s medom, voskom, tabakom, ľanom a konopou. Dvorníkovičovci nemali právo ich podnikanie obmedzovať, na ponúkaný tovar však mali predkupné právo.

Veľkým bremenom pre poddaných okrem plnenia feudálnych povinností boli záväzky voči štátu. Bola to predovšetkým základná daň (kontribúcia). Suma daňového bremena plynula hlavne pre potreby stálej armády, ktorú zriadili v roku 1715. Okrem štátnych daní Bešeňovčania platili tiež domácu daň, ktorú vyrubovala Liptovská stolica každoročne na krytie svojich vlastných potrieb. Poddaní odovzdávali rozličné dávky a platby aj cirkevnej vrchnosti. Pôvodne cirkev vyberala jednu desatinu úrody v naturáliách.

Bešeňová bola na prelome 18. a 19. storočia sídliskovým zoskupením, ktoré pozostávalo z drevených domov a hospodárskych objektov (stodoly, sýpky, maštale, chlievy, voziarne a iné menšie stavby). K objektom spoločenského významu patrili hlavne kaštieľ, kde sa stretávala šľachta z blízkeho okolia. Kostol, faru a školu tu nemali, ale koncom 19. storočia v dedine postavili kaplnku. Úroveň bývania obyvateľstva podmienovali materiálne podmienky.

Hlavným stavebným materiálom bolo drevo a kameň. Sedliacke domy boli jednoduché, najdôležitejším priestorom bola kuchyňa. V nej sa sústreďoval život rodiny. Tu sa varilo, aj spalo a vykonávali sa tu bežné práce v domácnosti. Nábytok bol prostý - stoly, prístenné lavice, ako aj truhlice boli hlavným zariadením. Život ľudí v Bešeňovej sa pohyboval v uzavretom kruhu a v podstate sa nelíšil od pomerov v susedných dedinách.

Bešeňovčania patrili k večným (dedičným) poddaným panstva Liptovská Teplá bez práva slobodného odchodu z usadlosti. Boli pripútaní k pôde, na ktorej hospodárili a nemali, pravdu povediac, ani záujem o opustenie gruntu, keďže boli ako tak ekonomicky zabezpečení. Obyvatelia boli od najstarších čias zaujatí prácou na poli a v lese, pltníčili, a tak im ostávalo málo času na spoločenské udalosti. Život v dedine spestrovali dni pracovného pokoja, hlavne nedele a cirkevné sviatky. Kŕčmu tu nemali, archívne pramene nič nehovoria o bitkách a nepokojoch, podľa vyjadrení farárov zapísaných v kanonických vizitáciách z 18. storočia, bol v roku 1825 ľud bol zbožný a mierumilovný.

Trestná právomoc zemepánov pretrvávala aj po vydaní nového tereziánskeho urbára v roku 1772, ale celkove sa zmenšila. Dvorníkovičovci ako feudálni páni zvolávali vlastný panský súd, ktorý najčastejšie zasadal v Liptovskej Teplej, ale aj v Parížovciach. Zamestnávali vlastného právneho zástupcu. Na súde sa riešili rozličné priestupky Bešeňovčanov, hlavne nedostatočné plnenie poddanských povinností a lesné škody. Upúšťalo sa od telesných trestov, ale v niektorých prípadoch boli povolené. Každý Bešeňovčan, ktorý zameškal robotu dostal 12 palíc. Maximálnym telesným trestom bolo 24 palíc, pre ženu 24 rán korbáčom. Bolo zakázané telesne trestať nezužité osoby. Bežným trestom bolo väznenie o chlebe a vode, pričom odsúdený si musel z vlastných prostriedkov zaplatiť za zakovanie do želez. Peňažné tresty boli zriedkavé, obmedzila ich osvietená panovníčka Mária Terézia a jej syn Jozef II., aby poddaní mohli platiť štátne dane.

Na čele dediny stál oddávna richtár, ktorý zodpovedal za všetky veci spojené s plnením poddanských povinností. Zhromažďoval predpísané dávky a naturálie a podľa pokynov a s pomocou panského úradníka organizoval robotu. Dbal o verejnú bezpečnosť a prenasledoval tulákov a zlodějov. Zvrchovanosť panstva Liptovská Teplá sa prejavovala aj v obecnej správe Bešeňovej. Dvorníkovičovci vplývali na organizáciu vnútorného života dediny a na jej administratívnu prax. Tereziánsky urbár v osobitnej kapitole upravil nové postavenie obecných orgánov. Bešeňová sa stala samostatnou administratívnou jednotkou. Dvorníkovičovci však naďalej vyberali a určovali troch kandidátov, z ktorých sa vyvolil richtár. Na voľbe sa zúčastnil zemepán alebo jeho zástupca, ktorý mal právo nevhodného kandidáta odvolať a postaviť na jeho miesto iného, zrejme poslušnejšieho poddaného. Richtár nebol z titulu funkcie oslobodený od pracovných povinností a platenia daní. Sám však zodpovedal za rozvrh daní v dedine. Notára a boženíkov (prisažných) volili obyvatelia na obecnej schôdzi bez obmedzení. Bešeňovčania mali od roku 1772 právo viesť súdny spor s Dvorníkovícami a sťažovať sa na ich prípadné prehmaty, na mikulášskej sedrii. Bezplatne ich pritom zastupoval stolíčný právny zástupca. Nie všetci richtári vykonávali úrad s láskou, keďže funkcia si vyžadovala určitý čas na jej plnenie a vlastné hospodárstvo tak zostávalo bokom. V Bešeňovej, podobne ako v iných liptovských dedinách, táborilo vojsko aj v 18. a prvej polovici 19. storočia. Ubytovanie vojska zabezpečoval obecný úrad na čele s richtárom. Vojaci bývali po domoch. Obec im poskytovala stravu (pottio oralis) a

krmivo pre kone (portio equilis). Stoličná vrchnosť Bešenovčanom tieto výdavky síce preplácala, ale za potraviny im dávala menej, než bola ich trhovacia cena.

Poddanský vzťah Bešeňovej voči Dvorníkovičovcom pretrvával aj po zrušení nevoľníctva Jozefom II. roku 1785. Po splnení povinností hospodár mohol opustiť urbársku usadlosť a hľadať si nové zamestnanie. Bešenovčania však svoj domov neopúšťali, pretože nebolo kam ísť. Väčšie podniky alebo prevádzky v okolí, kde by sa mohli uplatniť neboli. Archívne pramene potvrdzujú, že poddaní ostali hospodáriť na svojich sedliackych usadlostiach až do zrušenia feudalizmu v roku 1848.

V marci roku 1848 bol na uhorskom sneme prijatý zákon o zrušení poddanstva. Zanikol panský súd Dvorníkovičovcov, v Bešeňovej prestali roboty, už sa nevyberal cirkevný desiatok, neodovzdávali sa naturálie a bola vyhlásená rovnosť všetkých občanov, čo však bolo v mnohých prípadoch formálne a iluzórne. Cisársky patent z 3. marca 1853 potvrdil zrušenie feudálnych služobností od urbárskej pôdy, vydelil urbárske lesy a rozdelil pozemky a pasienky, ktoré dovtedy spoločne užívali urbárski sedliaci v Bešeňovej a zemepáni Dvorníkovičovci. Od druhej polovice 19. storočia prebiehali v Bešeňovej komasáčné a segregáčné práce. V období Bachovho absolutizmu v rokoch 1849 - 1860 bola Bešeňová administratívne spojená s obcou Potok. Na čele stál spoločný richtár.

A. D. 1702

Zemepán panstva v Liptovskej Tepľej, teda aj časti Bešeňovej, Ján Dvorníkovič bol významným činiteľom v rámci Liptova, ale aj Uhorska. Bol osobným námestníkom a radcom cisára a kráľa v súdnictve, prvý tajomník a obranca rímsko-katolíckej cirkvi, cisárskym dvorom prehlásený za spoľahlivého splnomocnenca v diplomatických jednaniach a záujmoch katolíckeho náboženstva v Liptove, Turci a Banskej Bystrici. V období jeho aktívneho života Liptovská Teplá získala výsady zemepanského mestečka. Po požiari 1691 sa postaral aj o ich konfirmáciu panovníkom. Ján Dvorníkovič, ale neočakávanie zomrel 18. júla 1702 v Banskej Štiavnici, kde bol aj pochovaný. Po jeho smrti majetok spravoval syn Mikuláš Dvorníkovič.

A. D. 1705-1707

Dňa 5. mája 1705 zomrel cisár Leopold I. Vyjednávanie s vládou nevedlo k úspechom, a tak František Rákóczi II. zvolal snem do Sečian, kde bola uzavretá dohoda obsahujúca 13 bodov. Podľa tejto dohody bolo v Liptove evanjelíkom odovzdaných 23 chrámov, ale chrámy v Nižných Matiašovciach, Kvačanoch, Sliačoch, Liptovskej Tepľej, Dovalove, Liptovskom Michale, Palúdzke, Okoličnom, jeden kostol v Ľupči, Liptovskom Ondreji, Liptovskej Mare, a po spočítaní katolíkov aj v Komjatnej, boli ponechané pre prevahu rímsko-katolíckeho obyvateľstva katolíkom a evanjelické zbory sa tu neutvorili, tak ako v ostatných liptovských farnostiach. Pri spočítaní sa brali do úvahy nielen všetci členovia domácností vo všetkých filiách farnosti, ale aj služobníctvo. V spomínaných farnostiach, najmä sliačskej, sa potom ukrývali aj vyhnaní katolícki farári. Na fare v Liptovskej Tepľej sa do 17. novembra 1705 ukrýval

katolícky kňaz zo Svätej Anny, Andrej Horevský. Pohnuté udalosti mali za následok vyhorenie viacerých obcí: Lisková, Liptovská Lúžna, Ružomberok v roku 1706 a Stankovany, Hubová a Liptovská Teplá v roku 1707.

A. D. 1709

Po Rákócziho povstaní kostol vo Svätom Michale aj v roku 1709 ostal v rukách katolíkov. Tuhajší evanjelický kazateľ Michal Johanides, pôsobiaci tu tajne od roku 1705, musel opäť odísť. Samostatná rímsko-katolícka farnosť sa vo Svätom Michale už nezriadila, v tomto roku bola pričlenená k farnosti v Liptovskej Teplej. Do pričlenenia farnosť spravoval správca, administrátor František Fekete. Po roku 1709 patrila Bešeňová k farnosti v Liptovskej Teplej.

A. D. 1711-1739

Celé 18. stor. bolo v znamení už spomínaných katastrof, ktoré Liptov postihli. V roku 1711 postihla celý Liptov ďalšia z veľkých povodní. Dôsledkom biedy na začiatku 18. stor. boli aj udalosti rokov 1715 – 1717, keď Liptov opustila skoro polovica poddanského obyvateľstva-1144 poddanských rodín odišlo na Dolnú zem. Z Bešeňovej takto ušlo zo svojich usadlostí 5 poddaných. Podľa daňových súpisov bolo v Bešeňovej v roku 1715 zdanených 12 gazdov.

Teplianske panstvo Dvorníkovíčovcov spravovali panskí správcovia-provizori. V roku 1733 sa ako provizor panstva Liptovská Teplá (provisor Teplensis) spomína „dominus Szabady“, ktorý mal právo zasahovať aj do finančných transakcií fár, ktoré boli pod patronátom Dvorníkovíčovcov.

V roku 1739 vypukla veľká epidémia moru v Lupči a okolí a o desať rokov epidémia moru dobytká.

A. D. 1745

Podľa súpisu usadlostí v západnom okrese Liptovskej stolice z roku 1745 bolo v Bešeňovej (v orig. Bessenyófalva) šesť sedliackych usadlostí a štyri želiarske dvory. Pre nepriazeň osudu želiar Michal Zatkó opustil svoju polovičnú želiarsku usadlosť. Tento majetok zemepán sčasti prideliť krčme Kamenec, sčasti ho dal do prenájmu cudzím ľuďom.

A. D. 1747

Na generálnej kongregácii (zhromaždení šľachty) v Liptovskom Mikuláši 2. júna 1747 sa rozvrhli dane na jednotlivé liptovské obce. Bešeňová v tomto roku odviedla daň vo výške 110 zlatých a 50 a pol denára Na porovnanie hospodárske stredisko panstva Liptovská Teplá odovzdala daň vo výške 200 zlatých a 16 denárov.

A. D. 1749-1752

V roku 1749 vody vyliateho Váhu spôsobili v celej oblasti obrovské škody. Okolo roku 1750 boli zriadené v Liptove poštové prepriahacie stanice rýchlejšej vozovej pošty: v Ružomberku, Dechtároch, Okoličnom a Východnej. V roku 1752 mor dobytká pripravil o živobytie stovky liptovských domácností.

A. D. 1753

V roku 1753 prebiehal pre Liptovskou stolicou majetkový spor medzi Jozefom Matiašovským z Matiašoviec a Mitošin s rodom Dvorníkovíčovcov z Liptovskej Teplej o hranice pozemkov v Mitošinách.

A. D. 1754

V roku 1754 zomrel v Lednici posledný mužský potomok vetvy Juraja Matiašovského, vlastníka Mitošin, Jozef Matiašovský. Majetky v Mitošinách zdedili jeho dcéry: Františka, vydatá za Alojza Lužinského z Lužiny a Reglice, Mária Magdaléna, vydatá za Ladislava Maršovského z Maršovej a Jablonového a Rozália, vydatá za Františka Rókusa.

V inventári pozostalosti po Jozefovi Matiašovskom, ktorý vlastnil poddaných v obciach Liptovské Matiašovce (Nižné aj Vyšné), Beňušovce, Dúbrava a Malatiná (Orava) sa spomínajú aj poddaní z Mitošin. Na celej usadlosti tu hospodárili Andrej Miškovie a Jakub Benco. Na polovičnej usadlosti tu hospodáril Ján Mišovie. Miestny hostinec mal od Matiašovského v prenájme Pavol Demetrovič.

A. D. 1756

Časť bešeňovských majetkov patrila začiatkom druhej polovice 18. storočia Anne Rádyovej, vdove po Michalovi Dvorníkovíčovi. Znova sa však vydala a jej druhým manželom sa stal Ladislav Szabó. V roku 1756 sa sporila s Volfgangom Dvorníkovíčom o pozemky, ktoré pôvodne patrili jej prvému manželovi.

A. D. 1758

Nároky na majetky v Bešeňovej si v roku 1758 robil Anton Dvorníkovíč. Protestoval proti príbuznému Volfgangovi, ktorý uzatvoril kontrakt s Adamom Rajčánim a jeho manželkou Máriou, rod. Plathyovou a prenajal im aj časť bešeňovských zemí. Do sporov sa zamiešala tiež Anna Rádyová, vdova po Michalovi Dvorníkovíčovi.

A. D. 1759

Začiatkom druhej polovice 18. storočia žili v Bešeňovej sedliaci, ako aj chudobnejší želiari, ale všetci vlastnili dom. V roku 1759 tu bolo sedem celých, urbárskych usadlostí, jedna polovičná a jedna osminová. Želiari hospodárili na štyroch dvoroch, v chotári dediny boli oráčiny s možnosťou výsevu na 525 bratislavských meríc zrna. Kôpanice tu neobrábali, poddaní nakosili 44 vozov sena ročne. Zemepáni Dvorníkovičovci okolo roku 1753 odobrali poddanému Pavlovi Hurajovi polovičnú sedliacku usadlosť a pripojili ju ku svojim kuriálnym pozemkom. Túto pôdu užívali aj v roku 1759. Polovičná sedliacka usadlosť, známa ako Chrištelovská sa dostala do rúk panského provizora (vyššieho hospodárskeho úradníka) z Liptovskej Teplej, a to okolo roku 1757, keď z dediny utiekol jej užívateľ. Provizor na grunte hospodáril vo vlastnej réžii, ale časť pôdy prenajal. Násilne si prisvojil pred viacerými rokmi aj osminovú sedliacku usadlosť, ktorá oddávna niesla názov Chovanovská. Na štvrtinovej sedliackej usadlosti (sesii) v Bešeňovej hospodáril kŕčmár. Kŕčma bola známa pod názvom Kamenica alebo Na Kamenici. Neodvádzal za ňu nijaké dane.

A. D. 1770-1771

Významným medzníkom v živote poddanského obyvateľstva bola agrárna reforma Márie Terézie. Prebiehala od roku 1767 vydaním patentu a vyvrcholila v rokoch 1770 – 1772. Obraz o hospodárskych pomeroch v dedine začiatkom druhej polovice 18. storočia dokresľuje prieskum na deväť bodov, ktorého cieľom bolo zistiť vzájomné vzťahy medzi poddanými a zemanmi v jednotlivých sídlach. Mikuláš Dvorníkovič mal v roku 1770 v obciach Kvačany, Parížovce, Liptovská Teplá a Bešeňová spolu 186 poddaných a vlastnil 60 gazdovstiev v Hutách.

V rokoch 1770/1771 bol richtárom Bešeňovej Ján žiak (v orig. Zjak). Funkciu boženíkov (prisažných) plnili Matej Poliak (Polják) a Martin Žiak. Prieskum, obhliadka dediny a vlastne celého chotára sa uskutočnila 29. mája 1771 v súvislosti s agrárnou reformou osvietenej panovníčky Márie Terézie. Zemepánom v Bešeňovej bol vtedy nedospelý Mikuláš Dvorníkovič, označený ako chlapec (v orig. pupillus). Obyvatelia dediny patrili k večným poddaným a nemali právo sťahovať sa bez dovolenia panstva. Usadlosti boli vtedy rozdelené na polovičné dvory. Poddanské povinnosti boli pestré. Poldvorník odovzdával ročne 8 zlatých nájomné za prenajatú urbársku pôdu, za 2 zlaté sa vyplácal z dlhej furmanky. Pánovi dával dve sliepky a 20 vajec, ako aj 40 slimákov, čo v susedných dedinách nepoznali. V Bešeňovej sa chovali vo väčšom meradle ovce, ovčia dežma bola 10 denárov. Poddaní robotovali na panskom majeri v Parížovciach, ručne alebo aj so stvoráprahom hlavne pri oraní a rozvoze hnoja. Kosili seno a žali obilie, úrodu zväžali do panských sýpok. Z kvačianskych hôr dopravovali na panskú pílu v Kvačanoch drevo. Vozili drevo aj do panskej pálenice a pivovaru v Parížovciach. Priadli aj panský ľan a konope. Na vlastných hospodárstvách siali v roku 1771 predovšetkým ovos. Privyrábali si rozvozom soli zo solného sklada v Ružomberku a často sa zamestnávali ako pltníci. Bešeňová sa rozkladala pri Váhu, často ju postihovali povodne. Mlyn v obci vtedy nemali. V 70-tych rokoch 18.

storočia žilo v Bešeňovej 19 sedliackych rodín s priezviskami Žiak, Baran, Petrčka, Nemec, Chriateľ, Sliuka, Zatkó, Kaplán, Poliak, Kováč a Puček. Ich pracovné povinnosti na panské usmerňoval provizor Ján Fábry. V dedine bolo v roku 1771 deväť urbárskych usadlostí, ma oráčiny sa mohlo vysiať 416 bratislavských meríc zrna a boli tu lúky na 18 a pol kôscu. Údaje sa niekedy líšia, ale ilustrujú hospodárske pomery v dedine. Urbár „osady Bessenyova k pánu Dvornikovics Miklóssowi prináležiacej“, ako sa píše v dokumente, tu zaviedli 6. apríla 1771. Po uskutočnení agrárnej reformy Márie Terézie tu ostalo trvalo bývať 19 sedliackych rodín, patrili k najbohatším sedliakom v celej Liptovskej stolici. Každý z nich, až na dvoch, užíval celý grunt. Patril k nemu intravilán na 1 bratislavskú mericu, 18 jutár oráčín (necelých 9 hektárov) a lúky na 8 kôscov. Sedliaci robotovali podľa ustanovení tereziánskeho urbára 52 dní so záprahom alebo dvojnásobný počet dní ručne do roka. Spoločne dávali pánovi 18 holieb topeného masla (holba mala necelý liter), 36 kúreniec, 36 kapúnov a 216 vajec.

Aj iné pramene potvrdzujú, že hlavným zdrojom výživy obyvateľstva v Bešeňovej bolo poľnohospodárstvo a chov hospodárskych zvierat. Podľa celo stolického súpisu z roku 1771 bol chotár dediny úrodný, obyvatelia mali dostatok pasienkov pre svoj dobytok a ovce, palivové a stavebné drevo im poskytovali zemepáni Bvornikovičovci z lesov v okolí Liptovskej Teplej. Niektorí poddaní si privyrábali pltníctvom. V roku 1771 zdanili 19 obyvateľov. Boli to Ján Žiak, Juraj Baran, Juraj Petrčka, Šimon Baran, Matej Nemec, Martin Žiak, Michal Chriateľ, Ondrej Sliuka, Pavol Zatkó, Matej Zatkó, Ondrej Kaplan, Tomáš Nemec, Martin Nemec, Pavol Chriateľ, Matej Poliak, Juraj Kováč starší, Juraj Kováč mladší, Šimon Kováč a Juraj Puček. Priezviská sa modifikovali, nadobúdali rozličnú podobu a ustálili sa až neskôršie. Na jednotlivých gazdovstvách pracovali 5 až 8 ľudí (v latinskom origináli personae laboriosae), spolu 95 osôb. Každý zo sedliakov vysieval na oráčinách po 36 bratislavských meríc zrna, iba Šimon Kováč a Juraj Puček po 18 mericiach. V chotári dediny boli role s možnosťou výsevu na 630 bratislavských meríc zrna. Poddaní mali lúky na osem kôscov, iba posledne menovaní na štyroch kôscov. Celkovo tu boli lúky na 144 kôscov. Chov hospodárskych zvierat bol rozvinutý. V dedine v roku 1771 zaevidovali 103 kusov záprahového dobytká. Po 8 volov chovali Juraj Petrčka, Martin Nemec a Matej Poliak, Šimon Kováč vlastnil 3 voľy, Juraj Puček iba 2 voľy. Produkciu mlieka zabezpečovalo pre sedliacke hospodárstva 33 kráv. Po 3 kravy mali iba Juraj Petrčka, Šimon Baran, Tomáš Nemec a Matej Poliak. Býčkov a jalovičiek zaevidovali 17, šiesti sedliaci ich vôbec nemali. Pomerne rozvinutý bol chov oviec. V chotári dediny sa páslo 75 kusov. Po 10 oviec vlastnili Šimon Baran, Tomáš Nemec a Matej Poliak. Našlo sa aj 14 jariek. Remeslo v dedine bolo v plienkach, ale drobným obchodom sa zaoberali Šimon Baran, Matej Nemec, Tomáš Nemec. a Martin Nemec.

A. D. 1772-1774

Rok 1772 bol pre Liptov rokom neúrody a hladu. Podľa ústnej tradície sa po hladomore začalo v Liptove rozširovať pestovanie zemiakov. Nebolo to jednoduché, pretože obyvateľstvo doteraz pestovalo pre Liptov príznačné plodiny ako repu, jačmeň, žito, ovos, proso a ľan. Poddaných Likavsko-hrádockého komorského panstva na základe nariadenia kráľovskej komory pestovať

dateľinu, zemiaky a ovocné stromy od roku 1774 učil záhradník Vojtech Pruscha. V okolí Bešeňovej sa zemiaky začali pestovať až na konci 80-tych rokov 18. stor. a definitívne sa tu udomácnili až na začiatku 19. storočia.

Adam Kubíni, ktorý mal majetky v dedine Potok, obvinil roku 1772 Bešeňovčanov, poddaných Dvorníkovíčovcov, že si privlastnili kameňolom nad Bešeňovou a Potokom.

Obyvatelia Bešeňovej s agrárnou reformou Márie Terézie a s uplatňovaním nového urbára neboli spokojní a roku 1774 požiadali o premeranie obecného chotára a o vydanie opraveného urbára.

A. D. 1776

V roku 1776 sa začali dlhoročné spory Bešeňovej so zemepánmi Dvorníkovíčovcami po vydaní tereziánskeho urbáru. V roku 1776 richtár Bešeňovej pred Liptovskou župou vyhlásil, že obec bude platiť Dvorníkovíčovcom za každú usadlosť radšej 1 zlatý namiesto „dlhšej furmanky“.

A. D. 1778

Do Bešeňovej prišiel v roku 1778 spišský biskup Karol Saalbeck. Navštívil aj ostatné obce, ktoré patrili do farnosti Liptovská Teplá. V zápisnici z kanonickej vizitácie sa konštatuje, že Bešeňová patrila už v roku 1645 Dvorníkovíčovcom, ktorí tu uplatňovali patronátne právo. Zemepánom tu bol v roku 1778 Mikuláš Dvorníkovič.

A. D. 1779

Pri požiari kostola v Liptovskej Teplej v roku 1779 zhorela aj staršia drevená budova školy, ktorá stála v tesnej blízkosti kostola.

A. D. 1781

K závažnejším majetkovým sporom došlo v Bešeňovej v 80-tych rokoch 18. storočia. Dvorníkovíčovci obvinili príslušníkov rodu Rádyovcov, že v roku 1781 dali vybudovať nad Liptovskou Teplou a Ivachnovou nové koryto Váhu, čo škodilo Bešeňovej. Zisk mali z toho aj mešťania z Nemeckej (dnes Partizánskej) Lupče. Po zavedení nového urbára niektorí poddaní z Bešeňovej nevládali znášať urbárske bremená a tarchy a opúšťali svoje gazdovstvá. Niekoľko menších usadlostí spustlo v dedine roku 1781. Hospodári z nich jednoducho utiekli.

A. D. 1784

V roku 1784, v období vlády osvieteného panovníka Jozefa II., stálo v Bešeňovej 26 domov, v ktorých bývalo 236 obyvateľov.

A. D. 1787

V roku 1787 opäť vznikla samostatná farnosť Svätého Michala, ale už len s tromi filiálkami: Liptovský Michal, Ivachnová a Lazy. Časť pôvodných filiálok Svätého Michala ostala pri farnosti v Liptovskej Tepľej. Bešeňová a Mitošiny sa stali filiálkami rímsko-katolíckej farnosti v Liptovskej Tepľej. Rovnako aj žiaci z týchto dedín dochádzali po roku 1787 na vyučovanie do Liptovskej Tepľej a nie do Michala ako pred tým. Učiteľom v Liptovskej Tepľej bol v týchto rokoch Samuel Podhoráni.

A. D. 1791

Kvalitný stavebný kameň sa lámal v chotári Bešeňovej aj koncom 18. storočia. Poddaných zamestnaných v kameňolome roku 1791 vypočúvali na sedrii v Liptovskom Mikuláši. Obvinili ich z krádeže v bešeňovskej kŕčme.

A. D. 1807

O vyspelej administratívnej činnosti obce Bešeňová na začiatku 19. storočia svedčí aj vznik najstaršieho známeho pečatidla obce v roku 1807. V pečatnom poli je zobrazená plť s kormidlujúcim pltníkom a letopočtom 1807. V kruhopyse je text: LOK. AN. BESENOVA. V Liptovskom múzeu v Ružomberku sa nachádza originál tohto pečatidla datovaného do roku 1807 a plť sa na spomínanej kresbe vznáša voľne v pečatnom poli. V druhej polovici 19. storočia sa používalo nápisové pečatidlo bez pečatného obrazu s textom: Obec Besenyova, v hornej časti pečatného poľa.

A. D. 1817

Zemepán v Mitošinách Alexius Meško sa v roku 1817 pravotil pred Liptovskou stolicou o pozemky s rodom Smrečániovcov zo Smrečian.

A. D. 1819

Do roku 1819 mal v prenájme cirkevné majetky medzi Bešeňovou a Mitošinami Alexius Meško. Po skončení jeho nájomnej zmluvy vyhlásilo panstvo licitáciu (konkurz) na 20. apríla 1819, kde sa malo rozhodnúť o novom nájomcovi pôdy. Na licitáciu sa dostavili richtári obcí, Liptovská Teplá, Bešeňová a Potok, inšpektor teplianskeho panstva Ferdinand Petráš, farár v Liptovskej Tepľej a Svätom Michale Adam Pinterič. Prenajímané pozemky boli predelené krajinskou cestou postavenou po povodni v roku 1662 a nie v roku 1666 ako sa nesprávne konštatovalo v zmluve. Za tri roky nový nájomca spomínaný František Petráš platil 200 zlatých ročne. Príjmy z väčšej časti potom putovali do cirkevnej pokladne.

A. D. 1820

Liptovská vetva rodu Dvorníkovíčovcov v roku 1820 po meči vymrela najmladším Jánom (*2. apríla 1785 v Liptovskej Tepľej + okolo roku 1820 v Pešti). Dvorníkovíčovci patrili medzi najbohatšiu liptovskú šľachtu. Liptovskí Dvorníkovíčovci zastávali početné vysoké funkcie. Spomínaného Mikuláša prvorodený syn Michal bol rábskym biskupom, druhorodený syn Ján bol liptovským podžupanom. Jánov syn Mikuláš bol liptovským a hontianskym podžupanom. Aj Mikulášov brat Michal bol liptovským podžupanom. Dvorníkovíčovci sa už od 17. storočia rozšírili aj do Zvolenskej, Nitrianskej, Bratislavskej a Trenčianskej stolice, v 19. storočí do Šarišskej, Hontianskej a Novohradskej stolice.

A. D. 1822

Spory medzi bešeňovskými poddanými a majiteľmi panstva Liptovská Teplá nemali konca kraja. Na nepravosti zemepánov poukázali obyvatelia Bešeňovej v roku 1822. Obec oznámila Liptovskej stolici, že Dvorníkovíčovci neoprávnene zvýšili poddaným dávky z ovsu, pšenice a iných produktov. O rok neskôršie im panstvo zakázalo rúbať drevo v horách a privlastnilo si ich obecné pasienky.

A. D. 1823

Po vymretí Dvorníkovíčovcov po meči vlastnili majetok príbuzné rodiny Jozefa Fejerváryho a Jozefa Rajnera, ktorí sa oženili so sestrami posledného vlastníka Jána Dvorníkovíča. Na majetok v Liptovskej Tepľej a okolí boli dosadzovaní úradníci –správcovia. Ani tí neprestali s tvrdými zásahmi do práv okolitých obcí. Obyvatelia Bešeňovej sa pred Liptovskou stolicou v roku 1823 sťažovali, že si panstvo v Liptovskej Tepľej privlastnilo ich pasienky a zakázalo im rúbať drevo v panských lesoch.

A. D. 1825

Feudálnou paňou v Bešeňovej bola roku 1825 Júlia Dvorníkovíčová, rodená barónka Révajová. Bola vdovou po Mikulášovi Dvorníkovíčovi. Oživenie dedinského života spôsobil príchod spišského biskupa Jozefa Bélika, ktorý sem prišiel 2. júla 1825. Sprewádzal ho Štefan Lang, liptovský archidiakon, právny zástupca panstva Liptovská Teplá, Ľudovít Paludaj, ďalej Anton Rakovský mladší, slúžny Liptovskej stolice a Ondrej Tholt, prísediaci sedrie v Liptovskom Mikuláši. Pri vizitácii bol prítomný aj zástupca Dvorníkovíčovcov Alexius Višňovský, inšpektor na panstve Liptovská Teplá. Bešeňová ako filia patrila aj v roku 1825 do obvodu farnosti Liptovská Teplá. Poddaní boli pod jurisdikciou Dvorníkovíčovcov, ktorí boli zemepánmi v Bešeňovej a na samotách Kamenec, Podkráľovo a Hore Potoky. V Bešeňovej žili iba Slováci, prevažne katolíci. Celkovo tu v roku 1825 trvalo bývalo 301 obyvateľov. Z

nich bolo 298 katolíkov, 214 birmovaných, 84 nebirmovaných. Žili tu iba 3 evanjelici a. v. Bešeňová bola vzdialená na tri štvrté hodiny cesty od sídla farnosti. Kostol v Liptovskej Teplej bešeňovským katolíkom slúžil od 18. storočia, ako to dosvedčovali dokumenty z rodového archívu Dvorníkovičovcov, ktorý sa však nezachoval. V období stavovského povstania Františka II. Rákociho ho až do roku 1713 okupovali evanjelici. V roku 1825 Bešeňovú z cirkevných pamiatok krásil kríž blízko cesty, ktorý dal postaviť na vlastné náklady miestny poddaný Ján Baran. Okrem toho kríž stál aj na novovybudovanom cintoríne v Bešeňovej. Hrobára v dedine nemali, hroby sa kopali podľa čísel domov. O sakrálné pamiatky sa starali domáci obyvatelia. Bešeňovské deti chodili v roku 1825 do školy v Liptovskej Teplej, ktorú dal vybudovať z dreveného materiálu ešte v roku 1794 vtedajší farár Adam Pinterič. V škole vyučoval Vendelín Vietoris, absolvent vyššej školy v Ružomberku. O duše bešeňovských farníkov sa v roku 1825 staral farár Imrich Vrankaj, vtedy 38 ročný, ktorý prišiel do sídla farnosti 10. júna 1824. Nežijúce (slabé) deti priamo v Bešeňovej krstila v neprítomnosti farára pôrodná babá Zuzana Sliuková, ktorá tu mala trvalé bydlisko a v roku 1825 mala 60 rokov. Starala sa o šestonedielky a obyvateľstvu poskytovala základnú zdravotnícku starostlivosť. Bešeňovskí poddaní vtedy odovzdávali farárovi ročne 2 a 2/3 merice pšenice a 4 sliepky. Platili tiež štólu, za uvedenie šestonedielky 9 denárov, za sobáš farár bral 36 denárov, za pohreb muža 1 zlatý, ženy 48 denárov a dieťaťa 15 denárov, za zádušnú omšu 1 zlatý. Bešeňovčania prispievali na obetné dary a na dôchodky učiteľa v Liptovskej Teplej.

A. D. 1826

Panstvo Liptovská Teplá, žiarlivo strážilo svoje privilégia a práva aj v prvej štvrtine 19. storočia. V roku 1826 poľnalo pred súd obyvatel'ov z Bešeňovej, ktorí nezákonne rúbali drevo v panských horách v okolí Kvačian.

V Bešeňovej, podobne ako v iných dedinách, sa žilo dosť ťažko. Niektorí poddaní z Bešeňovej hľadali možnosti zárobku aj v iných krajoch. Roku 1826 pracovali v Komárne, tu ich však okradli o peniaze, ako to vyplýva z vyšetrovania mikulášskej sedrie.

A. D. 1828

Pri sčítaní obyvateľstva v roku 1828 v Bešeňovej napočítali 35 domov, v ktorých bývalo 300 ľudí.

A. D. 1829

Dvorníkovičovci, majitelia panstva Liptovská Teplá, kam patrilo mestečko (oppidum) Liptovská Teplá a dediny Parížovce, Kvačany a Bešeňová, boli bohatí a zamestnávali na panstve odborný hospodársky personál a úradníctvo. Právnym zástupcom (fiškálom) vdovy Júlie Dvorníkovičovej, rodenej Révajovej bol v roku 1829 a aj neskôršie Ľudovít Paludaj.

A. D. 1830-1831

Veľkou pohromou pre celé Uhorsko boli veľké epidémie cholery. V Liptove zúrila cholera najviac v rokoch 1830-1831 (neskôr aj v r. 1866 a 1872-1874). V roku 1831 postihla celý Liptov, iné oblasti Uhorska a celú Európu dovtedy nevidaná epidémia cholery. Epidémia sa do Liptova začala šíriť z Turca, aj napriek tomu, že po hrozivom náraste prípadov v Turčianskej stolici, boli hranice stolíc uzatvorené. Obilie a viaceré dôležité potraviny boli dodávané práve cez Turiec do Liptova a Oravy. Toto zásobovanie bolo v tomto roku obzvlášť dôležité, pretože po predošlých neúrodných rokoch boli vlastné zásoby tunajších sedliakov minimálne. Po uzatvorení hraníc zakrátko situácia dospela ku hladomoru. Už pred vypuknutím epidémie v Liptove bolo 15. júla 1831 vydané krajinské nariadenie, ktoré malo zamedziť šírenie cholery. V mestách boli ustanovení komisári, ktorí mali dozor nad prichádzajúcimi z Haliča a stolíc postihnutých epidémiou. Zvláštny dozor mali mať nad skupinami, ktoré žili kočovnými životom ako napríklad žobráci Rómovia či Židia a mali prísne zakázané premiestňovať sa. Ak by však aj napriek tomu vyskytli skupiny, ktoré by príkaz porušili, mali byť takýto jedinci uzavretí na 20-42 dní v zvláštnych kolibách až do ich presunu do stolice, či krajiny odkiaľ prišli. Podozrivé prípady chorôb sa mali okamžite hlásiť lekárom. Obce sa mali zaopatriť príslušnými liekmi a v každej malo byť vyčlenené miesto pre zhromažďovanie chorých na ich potrebné ošetrovanie. Aj pltníci mali prepravu po Váhu prísne zakázanú. Ak by sa však našiel pltník, ktorý by zákaz porušil, mal byť strážnym oddielom okamžite na mieste zastrelený. Bol zamedzený aj dovoz soli z Marmarošskej stolice a poľskej Veličky. Aby po tomto nariadení neostali ľudia bez soli, bolo liptovským solným sklantom zakázané soľ predávať kupcom. V júli bol zakázaný pravidelný jarmok v Liptovskom Trnovci a Sielnici. Po vypuknutí cholery v auguste 1831 sa nariaďovalo v postihnutých obciach zavrieť školy, kostoly a krčmy a zakázať jarmoky. Domy kde sa nachádzali chorí alebo mŕtvi mali byť uzavreté a strážené. Chorí ani zdraví ich nemohli opustiť. Mŕtve telá mali byť na miesto pochovania odvezené zvláštnym vozom a do hrobu mali byť spúšťané bez dotknutia štyrmi železnými hákmi. Mŕtve telá v hromadných hrobách mali byť zasýpané vápnom, pieskom a skalami. Takéto miesto malo byť potom obkopené priekopou. Veci z postihnutých domov mali byť všetky spálené a prísne bolo zakázané predávať obnosené šatstvo. Epidémia sa do Liptova začala šíriť z Turca, aj napriek tomu, že po hrozivom náraste prípadov v Turčianskej stolici, vymenovaný komisár barón Jozef Pongrác nariadil uzavrieť hranice Liptova. Obilie a viaceré dôležité potraviny boli dodávané práve cez Turiec do Liptova a Oravy. Toto zásobovanie bolo v tomto roku obzvlášť dôležité, pretože po predošlých neúrodných rokoch boli vlastné zásoby tunajších sedliakov minimálne. Po uzatvorení hraníc zakrátko situácia dospela ku hladomoru. Ľudia boli nútení dva týždne sa živiť trávou a lesnými plodmi. Po zostrení situácie bola na hraniciach s riekou Oravou umiestnená vojenská jednotka a svoju činnosť začali vykonávať stolicou ustanovení inšpektori čistoty a komisári. Bolo vyubúňovaných viacero usmernení ako predchádzať cholere, či chovať sa počas vypuknutia choroby. Pod hrozbou trestu 12 palíc bolo zakázané sa opiť, alebo jesť nezrelé zemiaky. Epidémia sa začala šíriť veľkou rýchlosťou. V priebehu dňa umierali desiatky ľudí tak rýchlo, že ich mŕtvoľy ležali aj niekoľko dní v domoch či na poliach, kým boli odvezené a pochované. Cholera sa v Liptove prejavila prvý krát 25. júla 1831 a trvala

až do 15. januára 1832. V týchto rokoch v Liptove žilo spolu 75.957 ľudí. Podľa dobových štatistík počas epidémie ochorelo spolu 12.494 ľudí, z ktorých zomrelo 4.508. Počas epidémie bolo najviac úmrtí zaznamenaných vo väčších aglomeráciách akými boli Nemecká Ľupča, kde zomrelo 294 ľudí, v Hybiach 149 ľudí a v Ružomberku 158 ľudí. V neskorších zápisoch v mestských protokoloch Ružomberka je záznam, že počas epidémie sa v meste na nákup dezinfekčných prostriedkov borovičky a červeného vína minulo 365 a 410 rýnskych florénov. V Bešeňovej z 307 obyvateľov ochorelo od 12. augusta 1831 (keď sa objavil v dedine prvý prípad) 84 obyvateľov, z toho 33 chorobe podľahlo. V Mitošinách z 56 obyvateľov ochorelo od 13. augusta 1831 spolu 18 ľudí, z toho 3 nakoniec chorobe podľahli a ostatných sa podarilo vyliečiť.

A. D. 1836

V Bešeňovej sa istý čas zdržiaval Alexander Beöthy, ktorý bol kráľovským právnym zástupcom a direktorom kráľovských regálnych práv. Liptovská sedria v roku 1836 riešila jeho spor s Antonom a Tomášom Kubiniovcami o majetky v Sestrči, Svätej Mare a Liptovskej Sielnici.

A. D. 1837

Časté povodne Váhu, zničujúce pravidelne chotár Bešeňovej aj Mitošin, si v roku 1837 vynútili stavbu hate proti povodňiam pri Bešeňovej.

V roku 1837 sa richtár Bešeňovej Ján Nemec a boženík Ján Fabri sťažovali v mene obce pred Liptovskou stolicou na zemepána, ktorý obsadil pustú polovičnú usadlosť zvanú Ježovská v dedine a postavil tu kŕčmu a snažil sa zriadiť pálenicu bez povolenia župnej vrchnosti. Usadlosť bola síce opustená už pre 60 rokmi, ale zemepán nemal na zriadenie kŕčmy a pálenice nijaké právo.

A. D. 1839

Ani všetky opatrenia v predchádzajúcich rokoch nezabránili veľkým škodám pri povodni v roku 1839 v Bešeňovej.

A. D. 1840

Spory so zemepánmi Bešeňovej vyvrcholili v roku 1840, keď obyvatelia dediny svorne požiadali 20. júla Liptovskú stolicu o vydanie archíválií zo župného archívu, dotýkajúcich sa ich robotných povinností, ktoré im mali pomôcť spor definitívne vyriešiť. Sťažovali sa neúmerné zvyšovanie dávok a povinností a v spore ich zastupoval advokát Jób Andreánsky.

A. D. 1842

V roku 1842 panstvo viedlo proces proti richtárom z Liptovskej Teplej, Kvačian a Bešeňovej, ktorí odmietli zemepánom platiť nájomné za užívanie urbárskej pôdy.

A. D. 1845

Niekedy sa prejavil kolektívny odpor proti nenásytným zemepánom. V roku 1845 bešeňovskí poddaní odmietli vykonávať povinnosti voči Dvornikovičovcom.

A. D. 1848

Majetkové spory neutíchali ani v roku zrušenia poddanstva. Richtár z Bešeňovej roku 1848 oznámil stoličnej vrchnosti v Liptovskom Mikuláši, že počet urbárskych usadlostí v dedine je menší, než je zapísaných v urbári a že zemepáni ich zdierajú.

V roku 1848 postihol oblasti Liptova hladomor. Po dlhotrvajúcich dažďoch a prudkom ľadovci v niektorých oblastiach začala úroda na poliach hniť na koreni. Najrýchlejšie podliehali skaze zemiaky, ktoré už v tomto období tvorili najhlavnejšiu plodinu pre výživu obyvateľstva. Ľudia sa živili rôznymi korenkami a rastlinami. Najviac obetí na ľudských životoch v Liptove si hladomor vyžiadal v obciach Jamník a Komjatná.

A. D. 1851

Po zrušení poddanstva a nástupe nového spoločenského poriadku život v dedine pokračoval v duchu starých tradícií. Obyvatelia sa venovali pestovaniu poľnohospodárskych plodín, hlavne obilnín a chovu hospodárskych zvierat. Počet obyvateľov sa ani v nových pomeroch podstatne nemenil. V Bešeňovej (v orig Bessenyófalva) v roku 1851 bývalo 298 katolíkov a 2 evanjelici. Bešeňová je označená ako čisto slovenská dedina, ktorá sa rozkladala na pravom brehu Váhu. Stál tu kaštieľ, ktorý patrila Dvornikovičovcom. Nachádzal sa tu chýrny prameň minerálnej vody. Zdroj bol čistý, voda mala silu, bola štiplavá a šumivá. Obsahovala alkalickej soli, železa a lúh. Liečila choroby pečene a sleziny, ako aj kolíku. Posledná pošta pre Bešeňovú bola v roku 1851 v Ružomberku.

A. D. 1854

Stav komunikácií na okolí Bešeňovej sa zlepšil v období bachovskej éry (1849-1860). Cesty, mosty a verejné budovy udržiavali a opravovali domáci obyvatelia v rámci verejných prác, čo bol pozostatok z čias feudalizmu. Z roku 1854 sa zachovala skica štátnej cesty v Bešeňovej.

A. D. 1856

Niekoľko rokov po smrti poslednej vlastníčky majetkov Liptovskej Teplej, Celesty Rajnerovej, rodenej Dvorníkovičovej, rozpredali jej dedičia celý majetok. Nehnuteľnosti v Liptovskej Teplej predali v roku 1858 Móricovi Abelesovi, ktorý si neskôr k priezvisku pridal prímenie Teplanský. Svoj podiel v nehnuteľnostiach v Bešeňovej a Potoku spravoval právny zástupca dedičov Dvorníkovičovského majetku Móric Weisz. Od tohto židovského správcu, ale aj vlastníka časti nehnuteľností neskôr svoje majetkové podiely odkupovali aj obyvatelia Bešeňovej.

V roku 1856 boli verejnou vyhláškou odpredané aj skonfiškované majetky Pavla Madočániho (*1807 +1875) v Potoku a Mitošinách. Počas revolúcie v rokoch 1848-1849 sa výrazne angažoval na strane maďarskej revolúcie proti slovenským dobrovoľníckym výpravám a po porážke revolúcie bol odsúdený na trest smrti, neskôr mu bol trest zmenený na 10-ročné väzenie a v roku 1855 bol amnestovaný. Majetky mu však aj napriek tomu prepadli v prospech koruny a boli predané. Od kráľovskej koruny ich spolu s kaštieľom v Mitošinách odkúpil ružomberský právnik Ján Lavotta. Bol významnou osobnosťou aj majetným človekom. Mal majetky v Ružomberku - patrila mu huta v Bystrom. Nemal však mužských potomkov.

A. D. 1857

Právny zástupca dedičov Jána Nepomuka Dvorníkovíča Ladislav Bobrovnický zmluvou zo 17. júna 1857 predal časť nehnuteľností v chotári obce Potok Markusovi Laknerovi. Pri spísaní kontraktu boli prítomní aj Andrej Danko, richtár Svätého Michala, Andrej Baran, richtár Bešeňovej a Potoka a zemanina Karolína Potocká, Johan, Judita Potockovci a Michal a Eugen Kubíniovci, ako majitelia viacerých nehnuteľností v obci.

V Bešeňovej žili prevažne katolíci, ale uzatvárali sa aj nábožensky miešané manželstvá, vždy s pochopením rímsko-katolíckej cirkvi. Inšpektor evanjelickej cirkvi v Paludzi predložil v roku 1853 vrchnosti sťažnosť na urážky pri pohrebe poddaného z miešaného manželstva v dedine.

V období Bachovho neoabsolutizmu (1849-1860) Bešeňová, Mitošiny a Potok tvorili jednu politickú, obec na čele so spoločným richtárom. Z týchto rokov sa zachovali účtovné materiály. V roku 1857 bol richtárom Ondrej Baran, ktorý dal plnú moc advokátovi Jánovi Lavottovi, čo sa týkalo komasačných prác v dedine.

A. D. 1858

V roku 1858 v Bešeňovej trvalo žilo 300 obyvateľov, ktorí sa hlásili k rímsko-katolíckemu náboženstvu. Bývali tu iba Slováci, tak ako v predchádzajúcom období. V geografickom slovníku sa píše, že dedinu preslávil minerálny

prameň. Bešeňová po administratívnej stránke vtedy patrila do obvodu Slúžnovského úradu v Ružomberku. K Bešeňovej v roku 1858 patrila samota Mitošiny (v orig. Mittosin). Počet obyvateľov však nie je uvedený. V rokoch 1855-1860 bolo v ružomerskom okrese sedem obvodných notariátov. Do územnej kompetencie notariátu v Liptovskej Tepľej patrila aj Bešeňová.

A. D. 1859-1860

V roku 1859 boli zakreslené presné mapy katastra obcí Bešeňová a Mitošiny a vznikla pozemková kniha Bešeňovej. V roku 1859 sa stal richtárom spoločnej obce Bešeňová-Potoľ Markus Lakner. O rok neskôršie zvolili za richtára Jána Potockého (v orig. Johan Potoczki).

A. D. 1863

Po vydaní Októbrového diplomu v roku 1860 nastali zmeny v administratívnom členení Liptova. Bešeňová sa znova stala samostatnou politickou obcou. Obecné účty sa zachovali z rokov 1862, 1863, 1865 a 1870, hospodársky inventár zasa z roku 1863. Potoľ sa od Bešeňovej oddelil a mal vlastnú samosprávu. V roku 1863 boli Mitošiny administratívne pričlenené k Bešeňovej.

A. D. 1866

V roku 1866 bola otvorená súkromná židovská ľudová škola v Liptovskej Tepľej. Jej sprevádzkovanie si vyžiadal veľký nárast židovského obyvateľstva v tejto oblasti po zrušení poddanstva. Židia, ktorí sa tu usadili skupovali od bývalých zemianskych vlastníkov celé veľkostatky, pokračovali na nich v hospodárení a dobudovávali ich príslušenstvo, napr. liehovar v Liptovskej Tepľej.

A. D. 1867

Prvá zachovaná písomná správa a požiar v Bešeňovej sa hlási do roku 1867. Nebol zhubný a likvidovali ho domáci obyvatelia.

A. D. 1869

V roku 1869 bol v Liptovskej Tepľej otvorený nový poštový úrad, slúžiaci aj pre okolité obce Liptovský Michal, Bešeňovú, Potoľ a Ivachnovú.

A. D. 1870

Liptovská Teplá sa od 18. storočia vyvíjala ako poddanské mestečko. Tomu nasvedčovalo aj trhové právo, ktoré získala zásluhou zemepánov Dvorníkovíčovcov. V roku 1870 zástupcovia mestečka požiadali o rozšírenie počtu jarmočných dní v Liptovskej Teplej.

A. D. 1872

Do roku 1872 spadajú práce na vybudovaní prevozu medzi Bešeňovou a Liptovským Michalom. Richtárom Bešeňovej bol v tomto roku Ondrej Cigler, kým na čele Potoka stál Adam Bella. Obe dediny sa 18. augusta 1872 dohodli o užívaní bývalých urbárskych zemí.

A. D. 1873

Školský inšpektor Viliam Schick požadoval od uhorského ministerstva školstva finančné prostriedky na stavbu školských budov v slúžnovskom okrese Ružomberok, medzi nimi aj prostriedky na stavbu budovy školy v Bešeňovej – Potoku.

A. D. 1874

V roku 1874 vyvrcholila ďalšia veľká epidémia cholery v Liptove. Najviac obetí a chorých si epidémia vyžiadala v Turíku, Lúčkach, Liptovskej Teplej, Liskovej, Stankovanoch a Liptovskej Štiavnici. Vo väčšine obcí v okolí Liptovskej Teplej zomrelo na následky choroby až 10 % obyvateľstva. Epidémia ustúpila až v novembri 1874.

A. D. 1875

Ako richtár Bešeňovej sa 8. júna 1875 spomína Ján Hubka.

A. D. 1876

Po dlhoročných snahách richtára Bešeňovej Andreja Bellu sa v roku 1876 podarilo postaviť vlastnú budovu pre Obecnú ľudovú školu v Bešeňovej, ktorá pravdepodobne vznikla v roku 1874. Učili sa tu deti Bešeňovej, Potoka a Vrbieho. Pred dokončením budovy sa učilo v prenajatých priestoroch. Meno prvého učiteľa nie je známe.

A. D. 1878

V roku 1878 sa ako richtár Bešeňovej spomína Ján Ambróz.

A. D. 1879

Richtár Bešeňovej Andrej Bella listom z 13. augusta 1879 pred Kráľovskou sedriou písomne dosvedčil, že kráľovský geometer Juraj Dérer, ktorý zameriava chotáre obcí Potoľ a Bešeňová v rámci komasačných prác, býva v Zemianskej Ľubeli.

A. D. 1881

V roku 1881 sa po dlhšom snažení podarilo zriadiť a otvoriť v Bešeňovej Štátnu ľudovú školu pre Bešeňovú a Potoľ (v orig. Bessenyo Patakj allami iskola). Vznik štátnej školy bol povolený rozhodnutím uhorského ministerstva školstva pod číslom 7031/1881. Náklady na chod školy – budovu, učiteľa hradil štát s príspevom obce. Pozemok pod stavbu budovy musela zabezpečiť obec. Zriadenie školy, resp. poštátnenie pôvodnej obecnej školy, sa podarilo urýchliť aj preto, že obec už mala k dispozícii školu, aj keď kapacitne nevyhovujúcu.

A. D. 1883

Nárast židovského obyvateľstva v okolí Bešeňovej a dostatok finančných prostriedkov umožnili zriadiť súkromnú židovskú školu, ktorá v rokoch 1879-1883 sídlila v Mitošinách. Učiteľom a riaditeľom školy bol Šimon Žigmund. V štyroch postupových ročníkoch sa učilo v roku 1883 14 žiakov z Bešeňovej, usadlosti Čerpiator pri Ľupči, z Liptovského Michala, Mitošín, Potoku a Kamenca. Školu vydržovali z vlastných prostriedkov a školného majetní židovskí obyvatelia Bešeňovej B. Engel, J. Redner a M. Weisz. Po zrušení súkromných židovských škôl v Mitošinách a Zemianskej Ľudrovej v roku 1883 využívali žiaci veľkú súkromnú židovskú školu v blízkej Liptovskej Teplej.

A. D. 1884

Richtár Bešeňovej Andrej Bella oznámil v roku 1884 liptovskému škôldozorcovi, že tunajší učiteľ Ján Kubica (*1856 v Hľadovke + ?) 20. novembra odišiel za učiteľa do Oravskej stolice a „školu bešeňovskú tak zanechal“. Pred tým ako prišiel v roku do Bešeňovej učil v Nižnej a Breze na Orave. Na voľné miesto učiteľa prišiel do Bešeňovej ešte v roku 1884 učiteľ Karol Hölský (*1845 v Košiciach + ?).

A. D. 1885

V roku 1885 sa objavila v chotári Bešeňovej väčšia cigánska skupina. Obyvatelia sa obávali krádeží, a tak úrady prijali opatrenia, ktoré zamedzovali kočovanie.

V 80-tych rokoch 19. storočia dochádzalo k rozličným administratívnym zmenám. Podľa výkazu z 26. augusta 1885 Bešeňová patrila do obvodného notariátu so sídlom v Kvačanoch. Zaradili sem aj obce Dlhá lalka, Huty, Malé Borové, Novot', Veľké Borové, Ráztočky, Nižné Matiašovce a Vyšné Matiašovce.

Pri kontrole daňovej agendy na podžupanskom úrade v Liptovskom Mikuláši sa 11. júna 1888 zistilo, že Bešeňová spolu s Mitošinami dlhuje za roky 1886-1888 na nedoplatkoch 2 koruny. Obec vtedy patrila do obvodu Slúžnovského úradu v Nemeckej Lupči, ktorý sídlil vo Vlachoch (Olaszi járás).

A. D. 1888

Prvý dobrovoľný hasičský zbor v okolí, okrem Ružomberka a Partizánskej Lupče, vznikol v Liptovskej Teplej v roku 1888. Jeho zakladateľom bol zeman Andreášsky (švagor prednostu stanice v Liptovskom Mikuláši, baróna Glocha), zástupca slúžneho dolnoliptovského okresu, sídliači v Liptovskej Teplej. Hasičský zbor viedol až do svojej smrti.

A. D. 1889

Učiteľ Karol Hölský na vlastnú žiadosť v roku 1889 odišiel z bešeňovskej štátnej školy.

Veľkostatkár Móric Weisz, niekdajší správca Dvorníkovičovských majetkov v Bešeňovej a Potoku, v roku 1879 odovzdal bezplatne do užívania urbárikom v Bešeňovej a Potoku pasienkový majetok ako aj pozemok pod spoločnou školou. Podľa zmluvy o odovzdaní pozemkov obyvateľom (urbárikom) Bešeňovej aj naďalej ostalo právo slobodného lámania kameňa v chotári obce. Časť práva ťažby však získali Jozef Redner a Móric Weisz. Obyvateľom obidvoch obcí ostalo právo na využívanie všetkých minerálnych prameňov v okolí, aj na spracovanie ľanu a konope. Pôvodný spoločný cintorín pre obce Potok a Bešeňová mal ostať na pôvodnom mieste a rozšíriť sa o 200 lakťov. Dohodu podpísali: za kráľovskú pozemnoknižnú vrchnosť Manuel Winkler, Štefan Kovalík, geometer Juraj Dérer, Michal Srnka, richtár Potoka, Andrej Bella, richtár Bešeňovej, a prítomných 36 spolumajiteľov.

A. D. 1890

V roku 1890 si na mieste stĺpu s obrázkom najsvätejšej Trojice postavili obyvatelia Bešeňovej kaplnku k úcte najsvätejšej Trojice. Pre občasné konanie bohoslužieb v obci bola však malá. Preto bola rozšírená drevenou prístavbou. Interiér zdobila ľudová kamenná plastika najsvätejšej Trojice pochádzajúca zo začiatku 19. storočia a tiež socha kľáčiaceho anjela, ktorého autorom bol pravdepodobne L. Dunajský.

Namiesto učiteľa Hölského prišiel v roku 1890 do Bešeňovej učiť Jozef Jurek, zároveň bol zvolený na čelo tunajšej školskej stolice, kde sa v tomto období výrazne angažoval aj

veľkostatkár Ján Lavotta z Ižipoviec, vlastník veľkostatku v Mitošinách. Mal veľký podiel na tom, že sa v roku 1890 začali vybavovať náležitosti stavby novej školskej budovy v obci. Podľa celokrajinského sčítania obyvateľstva z roku 1890 v Bešeňovej trvalo bývalo 312 ľudí. Za sčítanie zodpovedal pred úradmi učiteľ Jozef Jurek. Na porovnanie v Potočku vtedy bývalo 174 obyvateľov.

Koncom 19. storočia sa zvýšila úroveň ochrany obyvateľstva a majetku pred požiarmi. Významným medzníkom v dejinách protipožiarinej ochrany bolo vznikanie dobrovoľných hasičských zborov. Napomohlo tomu aj nariadenie Uhorského ministerstva vnútra číslo 5388 - II. z 12. augusta 1888 podľa ktorého bola každá obec povinná založiť si útvar hasičstva, či už platený (väčšinou v mestách), dobrovoľný na spolkovom základe, alebo povinný z mužov vo veku medzi 20 - 40 rokov, pod vedením predstavenstva obce. Zákonný článok číslo XXII z roku 1886 o obecnom zriadení v celom Uhorsku upravil pôsobnosť obcí v protipožiarinej ochrane a určil im povinnosť vydržiavať si vlastné požiarné zbory z obecných prostriedkov. Prvý takýto dobrovoľný hasičský zbor vznikol v Uhorsku už v roku 1870. Prvý dobrovoľný požiarny zbor v Liptove vznikol v Ružomberku v roku 1874. V roku 1893 Liptovská župa vydala protipožiarny poriadok, ktorý celé územie Liptova rozdelil na tridsať požiarnych obvodov, združujúcich niekoľko obcí. Tento rok sa preto považuje za začiatok organizovanej požiarinej ochrany v Liptove. V rámci požiarinej ochrany sa v roku 1890 spojili obce Vrbie, Potoč a Bešeňová a kúpili si spoločne ručnú hasičskú striekačku. V prípade požiaru mala byť nápomocná aj v ďalších susedných obciach.

A. D. 1891

Základná prestavba školskej budovy sa uskutočnila v roku 1891.

A. D. 1894

Richtárom Bešeňovej bol v roku 1894 Michal Srnka. Svoju funkciu zastával už koncom 80-tych rokov 19. storočia.

Jeho podpis je na komasačnom dokumente zo 17. apríla 1889, 13. decembra 1889 a aj zo 7. júna 1890.

Bešeňová horela aj v roku 1894, škody však nedosiahli veľkých rozmerov.

A. D. 1895

V roku 1895 vyhotovil kráľovský projektant Mikuláš Jankó z Košíc projekty na spevnenie brehov Váhu pri Bešeňovej.

S projektmi sa detailne zoznámili zamestnanci Štátneho stavebného úradu v Liptovskom Mikuláši za účasti vtedajšieho richtára obce Michala Srnku.

A. D. 1896

Pre časté povodne a veľké škody v obciach ležiacich pri Váhu

boli brehy Váhu v roku 1896 pri Bešeňovej a Mitošinách opäť regulované. Všetky práce boli financované z prostriedkov štátu podľa projektov Mikuláša Janka z predchádzajúceho roku.

Postupne sa zlepšovali komunikácie. Ružomerský hlavný slúžny v roku 1896 predložil podžupanovi Liptovskej župy reláciu o stave vicinálnej cesty v Bešeňovej. Odvtedy platil župný štatút o zostavovaní a vedení kmeňových kníh o obecných a vicinálnych cestách.

A. D. 1898

Na rokovaní 12. júla 1898 Bešeňovú ako richtár zastupoval Ondrej Bella, kým Potoč zasa Ján Bella. Richtárom Bešeňovej bol 10. decembra 1898 Ján Baran Chytrý. Bešeňovskí obyvatelia s rovnakým priezviskom sa rozlišovali podľa prímena. Boli to Ján Baran z múru, Josef Baran Chytrý, Štefan Baran Trasič, Ondrej Baran Krajči, Ján Baran Fakťor, Jozef Baran Mozes (aj Mojžiš). Všetci sa zúčastnili na spomínanom rokovaní 10. decembra 1898. Prítomný bol aj bešeňovský učiteľ Jozef Jurek.

A. D. 1899

V roku 1899 bola nakoniec stavba kompy medzi Bešeňovou a Liptovským Michalom dokončená a spojádznená. O požiari v dedine je reč v dokumente z roku 1899. Ide o hlásenie richtára zaslané Slúžnovskému úradu v Nemeckej Lupči.

A. D. 1900

Nástup nového 20. storočia život Bešeňovčanov výrazne neovplyvnil, zvýšila sa však vzdelanostná úroveň obyvateľstva. Ľudia dochádzali za prácou aj do vzdialenejších krajov a domov prinášali nové nápady a poznatky. Novým richtárom Bešeňovej sa 25. januára 1900 stal Michal Srnka. Funkciou vicerichtára bol poverený Ján Baran - Fakťor.

A. D. 1901

Po viacerých odkladoch sa v roku 1901 pokračovalo s prípravami stavby budovy Štátnej ľudovej školy v Bešeňovej. Rozpočty na stavbu dal vyhotoviť učiteľ Jozef Jurek a zaslal ich ministerstvu školstva v Budapešti. Stavba sa však aj napriek dobrej príprave v roku 1901 nezačala. V roku 1901 vyhorela Bešeňová a veľkostatok v Liptovskej Teplej. Účinnosť liečivých prameňov v okolí Bešeňovej bola známa už oddávna. V roku 1901 dala Liptovská stolica na štátne náklady vyhotoviť chemický rozbor najvýdatnejšieho minerálneho prameňa v chotári obce.

Menší požiar vypukol v Bešeňovej v roku 1901. Škody neboli veľké. Obec vlastnila hasičskú striekačku, s ktorou obyvatelia oheň zlikvidovali.

A. D. 1902

Trat' železnice prechádzajúca cez Bešeňovú a Liptovskú Teplú kapacitne a kvalitatívne pri množstve prepraveného nákladu aj osôb prestala na začiatku 20. storočia vyhovovať. Preto sa správa Košicko-bohumínskej železnice rozhodla železničnú trať na tomto úseku v roku 1902 rozšíriť. Pôvodne ohrozovali životy a majetky Bešeňovčanov aj na začiatku 20. storočia. Úrady prikrročili v roku 1902 k stavbe ochrannej pobrežnej hrádze. Zachovali sa plány, kalkulácie a rozličné zápisnice.

A. D. 1904

Prudký rozvoj priemyslu sa odzrkadlil aj v takých malých dedinách ako boli Madočany. V roku 1904 Pavol Andaházy požiadal Liptovskú stolicu o priemyselné povolenie prevádzky továrne na výrobu detských hračiek a drevených nádob v Madočanoch. V roku 1904 bola po skoro päťročnom prevádzkovaní uzavretá a zrušená kompa medzi Bešeňovou a Liptovským Michalom, pre svoje technické nedostatky.

A. D. 1905

Po dlhšom pôsobení v roku 1905 odišiel z Bešeňovej učiteľ Jozef Jurek a ešte v tom istom roku ho nahradil František Maďar. V tom istom roku sa začalo so stavbou školy v Bešeňovej. Stavebné práce zabezpečoval Ján Kamhal z Vlasiek. Budova bola dokončená do konca roku. Projekt na stavbu bol použitý ako v prípade viacerých štátnych škôl v Liptove, napr. podľa toho istého projektu bola postavená aj štátna škola v Beňadíkovej.

A. D. 1906

V roku 1906 si vdova Aranka Pružinská, rodená Lavottová prenajala od manželov Rotschildovcov veľkostatok vo Vrbí. Neskôr Pružinskovci veľkostatok spolu s kaštieľom kúpili.

A. D. 1907-1908

Požiar, ktorý zachvátil dedinu roku 1907 dosiahol veľké rozmery a zapríčinil značné škody, časť Bešeňovej úplne vyhorela. Škody boli tak veľké, že slúžnovský úrad povolil zbierku milodarov pre pohorelcov. Pohorelcom bolo poskytnuté zadarmo stavebné drevo. Následky požiaru

z predchádzajúceho obdobia pocitovali obyvatelia aj v roku 1908. Úrady im znova poskytlí finančnú výpomoc.

A. D. 1909

Richtárom Bešeňovej bol roku 1909 Juraj Baran, podrichtárom Ján Baran Mojžiš. Funkciu boženíkov (prisažných) plnili Ondrej Bella a Ondrej Ambróz. Volenými členmi obecného zastupiteľstva boli Ján Ambróz mladší, Ondrej Baran Krajčí, Jozef Baran Chytrý, Ján Baran Mojžiš, Ondrej Ambróz a Štefan Baran Chytrý. Ako virilisti, čiže občania platiaci najviac daní, boli členmi zastupiteľstva Vilma Lavottová, Marek Rotschild, Jozef Kedner, Ján Baran - z múru, Jozef Grenčík a Ján Grenčík.

*Po skončení štúdií práva na univerzitách v Budapešti a Cluji sa v roku 1909 usadil v Bešeňovej na veľkostatku po starých rodičoch Lavottovcoch mladý právnik Mikuláš Pružinský (*1886 +1953). V kaštieli žila jeho teta Vilma Lavottová a zdržovala sa tu aj jeho matka Arnka Pružinská, rodená Lavottová. Od tohto roku bol jeho život zviazaný s Bešeňovou a tunajšími ľuďmi.*

Kaštieľ v Bešeňovej, pravdepodobne z prvej polovice 17. storočia, bol vybudovaný v renesančnom slohu a pôvodne bol opevnený. V 18. storočí interiér a strechu zbarokizovali. K ďalšej prestavbe došlo v polovici 19. storočia, kedy nadobudol znaky klasicizmu a novú fasádu. Kaštieľ krášlili štyri hranaté nárožné veže. Stred blokovej budovy tvorila vstupná sieň, z ktorej odbočovalo dva razy lomené schodište.

A. D. 1910

V roku 1910 sa v krátkom čase v Bešeňovej vystriedali po odchode Jozefa Jureka dvaja učitelia: Alexander Erdödy a Alexander Dudinský.

A. D. 1911

V roku 1911 vystriedal učiteľa Alexandra Dudinského učiteľ Vojtech Doležal, ktorý prišiel z Trenčianskej stolicy.

A. D. 1913

Bešeňová v roku 1913 spolu s pustou (samotou) Mitošiny patrila do územnej kompetencie Slúžnovského úradu v Nemeckej Lupči. Stálo tu 47 domov, žilo tu 295 obyvateľov. Evanjelici patrili do farnosti Nemecká Lupča, katolíci do farnosti Liptovská Teplá. Obecný chotár sa rozkladal na ploche 712 katastrálnych jutár.

Ochranu majetku a života obyvateľov zabezpečoval Dobrovoľný hasičský spolok v Liptovskej Teplej, založený v roku 1913. Mal pôsobnosť aj pre Bešeňovú,

A. D. 1914-1918

Pálenica v Bešeňovej existovala už pred prvou svetovou vojnou. Po vypuknutí vojnového konfliktu ju zmodernizovali a rokmi 1914 tu vystavali nový komín, K stavbe sa zachovali kompletne stavebné plány, Potom čo 28. júna 1914 v Sarajeve zasiahla guľka vraha následníka trónu Františka Ferdinanda a jeho manželku, celosvetové udalosti dostali rýchly spád - vypukla 1. svetová vojna. V nedeľu 26. júla 1914 bola nariadená čiastočná mobilizácia mužov do 37 rokov. Narukovaní žili v presvedčení, že vojna dlho nepotrvá a vrátia sa rýchlo späť do svojich domovov, podobne ako v rokoch 1908 a 1912, keď bola vyhlásená čiastočná mobilizácia pre nepokoje na Balkáne. Rakúsko-Uhorsko vypovedalo 28. júla 1914 Srbsku vojnu. Touto udalosťou sa začala strašná, krutá a ničivá vojna, ktorá mala predovšetkým pre Európu nesmierne následky. Vypovedanie vojny Srbsku vyvolalo reťazovú reakciu a do vojny vstúpilo postupne viac ako 30 štátov s niečo vyše 1,5 miliardou obyvateľstva. Vlakmi dňom i nocou odvážali transporty vojakov na srbský front.

Dňa 1. augusta 1914 bolo vo všetkých v obciach dolného Liptova, tak ako aj v iných dedinách oznámené vypuknutie vojny so Srbskom a nariadená všeobecná mobilizácia. Synovia, otcovia i mládeňci z mnohých rodín sa museli do 24 hodín hlásiť pri svojej jednotke. Muži sa museli hlásiť na veliteľstve 67. pešieho pluku v Prešove, odkiaľ boli potom odvelení väčšinou na východný front. Manželky, ktorým živiteľov rodín odvelili na front, dostávali od Službového úradu v Ružomberku vyživovací príspevok - dennú podporu 85 halierov.

Už 28. septembra 1914 prišiel do Liptovskej Teplej a okolitých obcí, medzi nimi aj do Bešeňovej, oddiel vojska 41. pluku z Čarnovice v Bukovine. Oddiel sa presúval z východného frontu. Len v Liptovskej Teplej a blízkom okolí bolo umiestnených dočasne okolo tisíc vojakov. Bola to veľká záťaž pre obce. Po ich odchode sa rozšírila lokálna epidémia cholery a týfusu. Na choleru ochorelo viacero ľudí, ale na týfus ich aj niekoľko zomrelo. V Teplej to boli traja obyvatelia.

Vojnovými udalosťami na území Slovenska trpel najviac vidiek. V prvých rokoch vojny zmizli z obehu všetky drobné mince a boli nahradené papierovými bankovkami. Keďže štátnom poverení úradníci rekvirovali aj všetky potraviny a dobytok, nastal akútny nedostatok potravín a ich ceny sa neustále zvyšovali. Neskôr bol zavedený lístkový systém a začalo sa s rekvirovaním obilia. V nasledujúcich rokoch sa začal prejavovať aj nedostatok potravín a šatstva, ktorý sa vystupňoval v rokoch 1917 a 1918. Ale život v obci sa ani cez kruté vojnové udalosti nezastavil.

Roky vojny vyčerpávali rakúsko-uhorskú vojnovú výrobu ale aj ľudské zdroje, pretože už v roku 1914 museli vojaci monarchie bojovať na dvoch frontoch: srbskom a ruskom. Na ruskom fronte mala Rakúsko - uhorská armáda už v roku 1914 katastrálne straty (250 tisíc mŕtvych a 100 tisíc zajatých). Front sa dlhodobo ustálil v Haliči a v Karpatoch. V týchto bojoch padlo aj veľké množstvo mužov z Liptova, ktorí narukovali k 67. pešiemu pluku alebo boli neskôr pridelení k 9. honvédskeму pešiemu pluku, prípadne k inej jednotke. Roky prehlbujúcej sa vojnovéj potravinovej krízy v zázemí, donútili vládu, aby nariadila povinné rekvirácie zvonov pre vojnovú výrobu v roku 1916 a rekvirácie obilia, múky, krmovín aj dobytká v roku 1918. V Liptove bolo pre tieto účely zobratých okolo 150 zvonov. Na rekvirovanie boli vyčlenené špeciálne jednotky, o činnosti ktorých sa však

nezachovali nijaké písomné správy. Presný obraz o počte a veku rekvirovaných zvonov nám dáva len porovnanie dnešného stavu s kanonickou vizitáciou z roku 1825, ale pri skoro 100-ročnom odstupe môžu nastať v porovnaní aj iné odchýlky.

V Liptovskej Teplej odobrali z veže kostola 1 zvon uliaty v roku 1778 zvonolejárom Jánom Jurajom Knoblochom, ktorý vážil okolo 2 centov. V októbri tohto roku prišli do obce vojaci, demontovali z organa kovové súčasti píšťal, znehodnotili ich polámaním, ale odvieť ich nestačili. Vojna sa totižto medzitým skončila.

V posledných vojnových rokoch chýbalo v domácnostiach skoro všetko: tuk, petrolej, cukor, mydlo, ryža, káva. Pre nedostatok petroleja sa svietilo karbidom v podomácky zhotovených kahanoch. Ceny bežných potravín stúpili v rokoch 1914-1918 viac ako 20-násobne. Odpor voči monarchii rástol zo dňa na deň. Za hranicami v štátoch Dohody: Rusku, Taliansku, Francúzsku a USA sa formovali československé légie a pripravoval sa vznik nového československého štátu.

Vojna sa skončila v roku 1918 s nesmiernymi obeťami na životoch. V rokoch 1918 a 1919 sa muži, ktorí ostali nažive, vracali do svojich domovov. Legionári z Ruska sa do vlasti vrátili po strastiplnej ceste naprieč celým Ruskom alebo po mori až v rokoch 1920-1921. Niektoré rodiny však márne čakali na svojich živiteľov, aj napriek tomu, že nedostali oficiálne úradné oznámenie o úmrtí. Väčšina mužov padlých v druhej polovici vojny ostala nezvestnými. V rokoch 1919 - 1927 mali preto krajské súdy plné ruky práce s vyhlásovaním nezvestných za mŕtvych, aby vdovy a rodiny po padlých mohli dostávať aspoň skromnú podporu od Úradu pre válečných poškodenecov v Bratislave a vlastnícky si vysporiadať pôdu.

Z Bešeňovej na bojiskách 1. svetovej vojny padlo 6 obyvateľov: Ján Blcha (*1895), Peter Baran (*1892), Andrej Vyšný (*1875), Andrej Baran (*1884), Jozef Ižo (*1897), a Jozef Slotka (*1883). Z obvodu notárskeho úradu v Liptovskej Teplej padlo: 13 obyvateľov Liptovskej Teplej, 15 obyvateľov Ivachnovej, 3 obyvatelia Potoka, 1 z Vlačiek a 5 z Vrbieho.

A. D. 1919

Po vzniku Československej republiky Bešeňovú so samotou Mitošiny zaradili do obvodu Slúžnovského úradu v Nemeckej Lupči. V roku 1919 dedinu tvorilo 48 domov. Žilo tu 297 obyvateľov, z nich bolo 154 mužov a 143 žien. K slovenskej národnosti sa prihlásilo 294 obyvateľov, k nemeckej 3 obyvatelia. Podľa vierovyznania tu bolo 250 katolíkov, 37 evanjelikov a. v., a 10 židov. Obec patrila už do notariátu Liptovská Teplá a do kompetencie Okresného súdu v Ružomberku, ako aj Berného úradu v Ružomberku, Poštový a telegrafný úrad mala v Liptovskej Teplej. Najbližšia železničná a četnícka stanica bola tiež v Liptovskej Teplej. Rozliční podnikatelia a veľkostatkári nezabudli na staré uhorské zlaté časy, hoci sa snažili aspoň naoko prispôbiť novým politickým pomerom. V Bešeňovej poľnohospodárski robotníci živorili. Liptovský župan v roku 1919 nariadil vyšetrenie hospodárskych a sociálnych pomerov v dedine. V rámci tohto zariadil, aby tunajší statkár riadne platil robotníkom mzdu. Želiari drelí doslova za minimálne peniaze, čoho si povšimol aj

Služnovský úrad v Nemeckej Lupči. Osemhodinovú pracovnú dobu v poľnohospodárstve však uzákonili až v roku 1921.

V roku 1919 bol učiteľom-správcom školy v Bešeňovej Ján Krasnec. Školu v tomto roku navštevovalo 50 žiakov, 30 z katolíkov a 20 evanjelikov.

A. D. 1920

V roku 1920 (25. júla) sa uskutočnili prvé voľby do snemovne senátu Československej republiky. Bešeňová mala v tomto období 244 obyvateľov., z toho voličov bolo 135. Najväčší počet, 98 hlasov v Bešeňovej získala Československá sociálno-demokratická strana, 25 hlasov získala Československá ľudová strana a 20 hlasov získala Slovenská národná roľnícka strana. V tomto období sa však v Bešeňovej utvorila odbočka Československej strany ľudovej so 60 členmi. Na čele stál predseda Jozef Duchovný, námestník Ján Grenčík, tajomník Ján Juriga, pokladník Jozef Hýll a dôverníci Emília Dutková a Koloman Baran. V Potoku sa utvorila odbočka Maloroľníckej strany s predsedom Matejom Gašparíkom.

A. D. 1921

V Bešeňovej sa v 20-tych rokoch hrávalo divadlo v škole. Činnosť ochotníkov v tomto období všestranne podporoval správca školy, ktorý bol zároveň režisérom a dušou divadelného krúžku. Vlastné javisko ochotníci nemali a na jednotlivé predstavenia si požičiavali aj kulisy. Bešeňovská mládež 9. januára 1921 usporiadala divadelné predstavenie Igmándsky klerik od A. Berczika v preklade Samuela Czambela. V hre účinkovalo 17 ochotníkov. Za požičanie javiska zaplatili 150 korún, za jeho odvoz a dovoz 60 korún. Bolo do posledného miesta vypredané, predalo sa 117 lístkov.

A. D. 1922

V rámci osláv 50. výročia založenia školy v Bešeňovej miestni ochotníci odohrali 16. apríla 1922 hry Vyšlo sa šidlo z vreca a Svojvoľný Janko. Usporiadatelia chceli čistý zisk venovať na školskú knižnicu a na výzdobu školy. Tento zámer sa však nepodaril, pretože čistý zisk bol len 2,20 Kč, aj keď predali až 83 vstupeniek (800,- Kč). Finančné prostriedky pohltili náklady za požičanie a dopravu javiska, ale aj hudba, ktorá hrala na zábave po predstavení. Ochotníci ešte 17. apríla 1922 zahrali hru Terézie Vansovej s názvom Môj Jožko. Predstavenie však navštívilo len 32 osôb a zisk bol 71 korún, ktoré sa potom rozdelili vdovám po padlých legionároch a časť prostriedkov putovala na kúpenie učebníc pre chudobnejšie deti.

A. D. 1924

Od nového školského roku 1924/1925 nastúpil ako dočasný učiteľ do Štátnej ľudovej školy v Bešeňovej učiteľ Andrej

*Kapusta – Lipčei (*1883 + ?), rodák zo susednej Nemeckej Ľupče. V rokoch 1903-1916 bol učiteľom v Liptovskom Michale a v rokoch 1916-1924 učil v Pucove na Orave. V Bešeňovej vystriedal učiteľku-správkyňu školy Jozefínu Kudďáškovú, ktorá bola preložená do Kežmarku.*

A. D. 1925

V roku 1925 sa v Bešeňovej na ustanovujúcej schôdzi 19. júla vytvoril Dobrovoľný hasičský zbor. Prvým predsedom zboru sa stal Jozef Duchovný a tajomník Dr. Mikuláš Pružinský.

Na ustanovujúcej schôdzi 16. augusta 1925 bola v Bešeňovej založená miestna organizácia Slovenskej roľníckej jednoty. Na zasadnutí bol prítomný ako hosť P. Kordoš z Liptovského Mikuláša, ktorý prítomných presvedčil o výhodách založenia jednoty v obci. Za členov sa prihlásilo 45 obyvateľov Bešeňovej. Za predsedu bol zvolený Andrej Kapusta, za podpredsedu Jozef Grenčík, za tajomníka Ján Hyll, za zapisovateľa Ján Juriga, za pokladníka Tomáš Smitka a za členov výboru Ján Petrčka a Jozef Duchovný.

A. D. 1926

Stanovy Dobrovoľného hasičského zboru schválilo Ministerstvo s plnou mocou pre správu Slovenska v Bratislave 15. decembra 1926 pod číslom 47 681/1926.

A. D. 1929

Obvodný notársky úrad v Liptovskej Teplej od 29. mája 1929 prevzal Jozef Kudlička, notársky adjunkt.

Dňa 20. júna 1929 zomrela Zuzana Kapustová, rodená Pešeková, manželka bešeňovského učiteľa Andreja Kapustu.

Veľké krupobitie a následná prívalová povodeň v roku 1929 najviac zasiahla Bešeňovú. Všetky škody boli vyčíslené na 209 600 korún, čo bolo skoro 10 krát viac ako v susednej Ivachnovej alebo Liptovskej Teplej. Viac ako polovicu zo spôsobených škôd v Bešeňovej však uhradili poisťovne.

A. D. 1932

*V roku 1932 pôsobil krátko v Bešeňovej ako výpomocný učiteľ počas neprítomnosti učiteľa Kapustu Alojz Soldán (*1908 + ?) rodák z Určíc pri Prostějove. V októbri ho vystriedala dočasná učiteľka Zdenka Dušková. Po návrate Andreja Kapustu z liečenia, bola Zdenka Dušková preložená na iné miesto.*

Na základe nariadenia Krajinského úradu v Bratislave bol notárskym úradom v Liptovskej Teplej v roku 1932 urobený súpis minerálnych prameňov v obvode úradu. Pramene boli v tomto období zaznamenané len v chotári Bešeňovej. Notárom Kudličkom a štátnym lekárom Rjachinom boli označené tri pramene. Jeden, bez mena, v travertínových lomoch,

vzdialený 1 km od obce na pozemkoch urbárskej obce, využívaný na pitie a preto bol pravidelne čistený. Druhý prameň s názvom Kúpeľ Hlboká bol na pozemkoch ležiacich 500 metrov od obce vo vlastníctve Jozefa Grenčíka a Jána Mužilu a využíval sa na kúpanie. Tretí prameň, s názvom Medokýš, bol umiestnený asi 1 km severne od obce. Ležal na spoločnej „Rednerovskej“ pastve a používal sa na pitie.

A. D. 1934

V roku 1934 bol v obvode notárskeho úradu v Liptovskej Teplej vykonaný súpis bicyklov. Podľa tohto súpisu vlastnili bicykle 14 obyvatelia Bešeňovej: Rudolf Obrcian, Oto Dluhy, Ján Vyšný, Adam Vyšný, Jozef Šteper, Karol Kudla, Ľudovít Kender, Jozef Žiak, Jozef Frenk, Ján Culka, Jozef Droppa, Fridrich Mrnčo, Július Višňovský a Juraj Pružinský.

A. D. 1935

Voľby do národného zhromaždenia sa uskutočnili 26. mája 1935. V Bešeňovej bola za volebnú miestnosť ustanovená učebňa školy. Členmi volebnej komisie boli: Rudolf Grenčík, Anton Krajči, Adam Vyšný, Cyril Reháč, Ondrej Vyšný a Štefan Baran. Za predsedu volebnej komisie bol zvolený Adam Vyšný, za podpredsedu Jozef Duchovný. Ako dôverník bol do volebnej miestnosti pustený aj Dr. Mikuláš Pružinský, za Hlinkovu slovenskú ľudovú stranu. V Bešeňovej sa zúčastnilo 191 voličov (99 mužov a 92 žien), ktorí odovzdali 185 platných hlasov. V obci zvíťazila Hlinkova slovenská ľudová strana so 148 hlasmi. Za ňou nasledovali: Republikánska strana zemélskeho a maloroľníckeho ľudu so 14 hlasmi, Slovenská národná strana s 9 hlasmi, Československá živnostenská, obchodnícka a stredostavovská strana so 7 hlasmi, Komunistická strana Československa s 3 hlasmi, strana Národné zjednotenie s 2 hlasmi, Židovská strana 1 hlas a Československá sociálno-demokratická strana 1 hlas.

V roku 1935 sa skončilo 9-ročné pôsobenie učiteľa Andreja Kapustu, ktorý odišiel na odpočinok. V októbri 1935 penzionovaného učiteľa Kapustu vystriedal Štefan Lukáč Macko.

Obyvateľstvo Bešeňovej a okolitých obcí prácu nachádzalo v tomto období okrem fabrík v Ružomberku a Rybárpoli, vodných píl Štefana Krakovského a Jána Petrčku v Liptovskej Teplej, najmä na veľkostatku Mikuláša Pružinského v Bešeňovej a u Artura Ferenciho, nájomcu hospodárstva v Ivachnovej. Títo svojim zamestnancom platili za 8 hodinovú pracovnú dobu denne 10 mužom a 6 korún ženám. Sluhovia zamestnaní pri hospodárstve dostávali 600 korún ročne, byt, drevo na vykurovanie, 30 meci obilia, 12 kg mäsa, 12 kg masti, 12 kg syra, 12 kg soli, 50 l strukovín, 2 páry topánok, pozemok na zasadenie 6 vriec zemiakov a ďalšie pozemky na kapustu a inú zeleninu. Navyše im celé nemocenské poistenie hradil zamestnávateľ.

A. D. 1936

Učitelia vyučujúci v škole v Bešeňovej dostávali pridelený takzvaný naturálny byt. Učiteľ Štefan Lukáč požiadal obec a zároveň upovedomil aj školský inšpektorát, že byt, ktorý mu bol v predchádzajúcom roku pridelený je nevhodný na bývanie vzhľadom na jeho dezolátny stav. Preto bol byt v roku 1936 opravený, aby mohol byť opäť daný do užívania miestnemu učiteľovi.

Po smrti Vilmy Lavottovej 3. júla 1937 zdedil celý nehnuteľný majetok po Lavottovcoch v Bešeňovej- Mitošinách spolu s kaštieľom na základe poslednej vôle jej synovec Dr. Mikuláš Pružinský. Celý majetok prešiel na Mikuláša Pružinského aj preto, že sa on od roku 1909 staral a okrem toho jeho matka Aranka Pružinská, rodená Lavottová (+11.8.1912) už nežila a ďalšie 2 sestry nebohej Vilmy – Kamila, vydatá za Dr. Martina Vladára a vdova Margita Neuschlová žili v Budapešti a o veľkostatok sa nemohli starať.

A. D. 1937

Od 1. septembra 1937 sa stal učiteľom-správcom školy v Bešeňovej Jozef Gonda, ktorý prišiel zo Štátnej ľudovej školy v Košiciach. V nasledujúcom období pôsobil na škole spolu s predchádzajúcim učiteľom Lukáčom, ktorý ostal pomocným učiteľom.

A. D. 1938

Voľba nového starostu sa v Bešeňovej konala 27. júna 1938 v priestoroch školy. Volebná komisia zasadala pod predsedníctvom Dr. Mikuláša Pružinského s členmi: Jozefom Dobákom, Ondrejom Bellom a Kolomanom Baranom. Za starostu bol zvolený 138 hlasmi, z celkovo odovzdaných 182 platných hlasov, víťazný kandidát Hlinkovej slovenskej ľudovej strany Ján Duchovný Hajlan, roľník. Na potvrdenie jeho zvolenia do funkcie vyzval Okresný úrad v Ružomberku Obvodný notársky úrad v Liptovskej Teplej, ktorý jeho voľbu schválil a doporučil. Podľa počtu odovzdaných hlasov si v obecnom zastupiteľstve rozdelili mandáty Hlinkova slovenská ľudová strana 9 a Republikánska strana zemélskeho a maloroľníckeho ľudu 3 hlasy. Zvolený starosta si od svojho predchodcu Jozefa Dobáka prevzal úrad 19. augusta 1938. Medzi odovzdaným inventárom obecného úradu sú zaujímavé: obecný bubon obecného sluhu s paličkami, ručná hasičská striekačka, obec označujúce tabule a obecná knižnica so 167 zväzkami kníh, nachádzajúca sa u Jána Petrčku.

V noci 23. septembra 1938 bola vyhlásená všeobecná mobilizácia. Muži zo všetkých kútov Československa narukovali na obranu vlasti proti očakávanému útoku Nemecka. Spojenci však zlyhali a zapredali republiku mlčky tolerujúc mníchovský diktát. Československo sa definitívne rozpadlo 6. októbra 1938, keď Slovensko vyhlásilo autonómiu a bola vymenovaná autonómna vláda. Na tento akť okolité mocnosti len čakali a oklieštili územie Slovenska v rámci viedenskej arbitráže. Počas mobilizácie z Bešeňovej narukovalo narýchlo k armáde 15 mužov: Jozef Hýll, Ladislav Mačniak, Rudolf Kováč, Jozef Gulanda, Ján Vyšný, Jozef Nemec, Ján Nemec, Jozef Beňo, Anton Baran, Adam Vyšný, Jozef Hazucha, Jozef Madliak, Jozef Grenčík, Adolf Gašparík a Ján Mačniak. Počas ich neprítomnosti ich rodinám štát vyplácal pravidelne tzv. vyživovacie príspevky.

Na základe upresnenia vyrúbenia daní boli v roku 1939 v obvode notariátu Liptovská Teplá vykonané rôzne súpisy. V obvode notariátu hospodárili statkári: Dr. Mikuláš Pružinský v Bešeňovej a okolí na 320 k. j. pozemkov, Anton Zirps v Ivachnovej na 190 k.j., Lehel a Alexander Ráztočajovci na 33 k. j. a Rímsko-katolícka fara v Liptovskom Michale na 43 k. j. pozemkov. V obvode notariátu pôsobilo 8 pôrodný asistentiek. Medzi nimi Emília Duchovná, rodená Pučeková z Bešeňovej, ktorá v roku 1939 absolvovala 21 pôrodov (najviac zo všetkých asistentiek). Jej príjem v hotovosti a naturáliách bol v roku 1939 spolu 2 tisíc korún. V Bešeňovej sa furmančením živilo 8 povozníkov: Adam Vyšný, Ján Hýll a Ján Petrčka (dedičia po nedávno zosnulom) pracovali v roku 1939 pre firmu Travertínové Lomy Bešeňová, Tomáš Duchovný Slivka, Ladislav Mačniak, Rudolf Ferianc, Anton Baran a Ján Nemec pracovali v roku 1939 pre firmu Kapp a Neumann vo Svätom Michale. Poľovné právo v Bešeňovej mal v roku 1939 prenajaté Rudolf Okoličáni, obyvateľ Bešeňovej. V Bešeňovej v roku 1939 prevádzkoval svoju živnosť aj mäsiar Jozef Nemec a obchodník s koňmi Ján Migas. Medzi chovateľmi včiel sa v Bešeňovej boli v roku 1939 uvedení Rudolf Obrcian a Karol Kudla, ktorí mali po 4 úle. Obecného bujaka v Bešeňovej choval statkár Dr. Mikuláš Pružinský. Za jedno „skočné“ sa platilo 15 korún. Zatiaľ čo v Liptovskej Teplej v roku 1939 vlastnilo automobil už 9 obyvateľov a po jednom vo Vlačkách, Nežitovciach a Ivachnovej, v Bešeňovej automobil nemal nikto.

A. D. 1939

Obyvateľ Bešeňovej, majiteľ tunajšieho veľkostatku, od roku 1929 poslanec Národného zhromaždenia a od roku 1938 aj poslanec autonómneho snemu Dr. Mikuláš Pružinský sa stal v roku 1939 najprv ministrom priemyslu, obchodu a živností autonómnej slovenskej vlády a po vzniku samostatného Slovenského štátu ministrom financií.

V apríli 1939 rozhodlo jednohlasne obecné zastupiteľstvo Bešeňovej na čele so starostom Jánom Duchovným o vybudovaní 22 kV prípojky obce na elektrické vedenie Ružomberok – Liptovský Mikuláš prostredníctvom Spojených elektrární severozápadného Slovenska, Obec dostala od Okresného úradu v Ružomberku podporu vo výške 30 tisíc korún na elektrifikáciu, ktorá mala byť investorovi vyplatená v dvoch splátkach. Prvá po začatí prác a druhá po začatí dodávok elektrickej energie. V rámci elektrifikácie boli v obci postavené tri lampy verejného osvetlenia s 25 W žiarovkami. Pripojenie jednotlivých domácností na elektrické vedenie sa mali obyvatelia obce podľa požiadaviek zaplatiť z vlastných prostriedkov.

Rozhodnutím Ministerstva školstva a národnej osvetly bol v roku 1939 učiteľ Jozef Gonda preložený na vlastnú žiadosť na školu v Čeklisi (Bernolákovce). Správcou školy sa stal Vladimír Likavec.

A. D. 1940

Na prelome 30-tych a 40-tych rokov sa začal prebúdzat aj kultúrny život v Bešeňovej. Mali tam veľký podiel najmä

miestni učelia. Usporiadávali rôzne prednášky, kurzy, akadémie a divadlá. Pod režijným vedením učiteľky K. Kľinovskej bešeňovskí ochotníci v roku 1940 nacvičili a 25. marca 1940 aj zahrali v miestnej škole hry *Dedinský krutáň* a *Tri vrecia zemiakov*. Pred predstavením divákov privítal správca školy *Vladimír Likavec*. Vo svojom príhovore zdôraznil najmä potrebu stavby kultúrneho stánku v obci, kde by sa účelne mohla schádzať miestna mládež.

A. D. 1941

Správcom školy v Bešeňovej sa stal od 1. augusta 1941 *Michal Gaváč* (*1904 + ?), rodák zo Starej Turej, ktorý dovtedy učil na Štátnej ľudovej škole v Nižnej Jablonke, okres Humenné.

A. D. 1942

Na základe ustanovení zákona č. 308/1940 Sl. zák. bola v roku 1942 Štátna ľudová škola v Bešeňovej zmenená na Obecnú ľudovú školu a do školského výboru boli menovaní: *Jozef Hýll*, ako delegát obce Bešeňová, *Ján Húšťava*, rímsko-katolícky farár v Liptovskej Teplej, *Miroslav Bázlik*, ev. a v. farár v Nemeckej Ľupči, *Dr. Joachim Rjachin*, obvodný lekár v Liptovskej Teplej, *Matej Ferianc* a *Hán Rybársky – Kupec*, ako delegáti z priškolených obcí *Potok* a *Vrbie*.

A. D. 1943

V roku 1943 bol v Bešeňovej založený Kultúrny spolok, ktorého hlavným prvým cieľom bolo postavenie kultúrneho stánku v obci a v druhom rade jeho prevádzkovanie spolu so zabezpečením kultúrnych akcií. Stavba sa nakoniec spojila so stavbou hasičského skladiska a stavať sa začalo v jarných mesiacoch. Veľkú pomoc pri zabezpečovaní finančných prostriedkov preukázal obyvateľom obce vtedajší minister financií *Dr. Mikuláš Pružinský*. Budova dokončená na prelome augusta a septembra 1943. Slávnostné otvorenie kultúrneho domu a hasičského skladiska sa uskutočnilo 26. septembra 1943. Protektorom celej slávnosti bol *Dr. Mikuláš Pružinský*.

A. D. 1944

V predvečer Slovenského národného povstania sa v Bešeňovej vytvoril 7-členný Revolučný národný výbor na čele s predsedom *Jánom Vyšným*, podpredsedom *Karolom Kudlom*, tajomníkom *Michalom Gaváčom* a členmi *Jánom Ambrozom*, *Jozefom Nemcom*, *Jánom Pokorným* a *Andrejom Pudišom*. Na rôznych povstaleckých frontoch bojovalo 25 obyvateľov obce, 4 boli pri partizánskych jednotkách. Dňa 23. marca 1944 nastúpil ako výpomocný učiteľ dvojtriednej školy v Bešeňovej *Teodor Janiga*, rodák z Liptovskej Štiavnice. Mal zastupovať učiteľku *Albínu Žemlovú*.

A. D. 1945

Bešeňovú oslobodili príslušníci 1. brigády Prvého československého armádneho zboru v Sovietskom zväze 5. apríla 1945. Po oslobodení moc v obciach a mestách preberali novoustanovené národné výbory. V Bešeňovej mal národný výbor 12 riadnych (6 za Komunistickú stranu, 4 za Demokratickú stranu a 1 bez straníckej príslušnosti) a 6 náhradných členov (5 za KS a 1 za DS). Predsedom národného výboru sa stal Karol Kudla, podpredsedom Ján Vyšný, pokladníkom Ondrej Pudiš a členovia boli: Jozef Nemec, Ján Culka, Jozef Dobák st., Koloman Kuna, Adolf Gašperík, Jozef Droppa, Matej Žiak, Ján Duchovný Hajlan a Ján Nemec. Náhradnými členmi boli: Peter Likavec, Ján Juriga, Rudolf Ižo, Jozef Grenčík, Ján Petrik a Jozef Gulanda. Krátko po vojne aj obyvatelia nahlasovali škody spôsobené vojnou. Viacerí z nich museli bojujúcim armádam odovzdať svoje kone. Nemeckej armáde odovzdali kone: Ján Hýll (1 ks), Ladislav Mačniak (1 ks), Jozef Hýll (1 ks), Dr. M. Pružinský (14 ks), Anton Baran (1 ks), Štefan Dutka (1 ks), Ondrej Lukač (1 ks), Ján Juriga (1 ks), Eva Ambroziová (1 ks), Ján Nemec (1 ks) a Jozef Grenčík st. (1 ks). Červenej armáde odovzdali kone: Jozef Dobák (1 ks), Tomáš Smitka (1 ks), Tomáš Duchovný (1 ks) a Anton Pokoj (1 ks).

Krátko po oslobodení sa začala pripravovať konfiškácia veľkostatkov v Bešeňovej a okolí. Okrem veľkostatkov Egona Rakovského v Liptovskej Štiavnici a okolí, Šarloty Mikovej v Ivachnovej a Kolomana Turanského v Turíku, sa pripravovala konfiškácia veľkostatku Dr. Mikuláša Pružinského v Bešeňovej, Vlškách a Vrbom s výmerou 149 ha (z toho ornej pôdy bolo 90 ha). Konfiškácia bola nariadená podľa zákona 4/1945 Zb. n. a podľa vyhlášky Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy č. 24 z 10. marca 1945. Pre ťažkosti v zásobovaní mali ostať veľkostatky Egona Rakovského a Mikuláša Pružinského nerozparcelované aspoň do času keď sa vyriešia zásobovacie a dopravné ťažkosti. Nakoniec boli v nerozdelenom stave skonfiškované rozhodnutím Zboru povereníkov z 23. októbra 1945 všetky spomínané veľkostatky aj veľkostatok Mikuláša Pružinského.

V rámci odsunu Maďarov a kolaborantov z južných pohraničných častí republiky boli ponúkané tamojšie hospodárstva na prídely najmä obyvateľom severného Slovenska. Z Bešeňovej sa ako vojnový poškodenec do takzvanej presídľovacej akcie prihlásila vdova Mária Hrompová, ktorej manžel padol v povstaní.

V auguste 1945 firma architekt staviteľ Švidroň-Kucbel v Ružomberku vyhotovila projekty na stavbu dreveného mosta cez Váh na štátnej ceste Nemecká Ľupča – Bešeňová. Stavbu schvaľoval a realizoval Štátny stavebný úrad v Liptovskom Mikuláši.

V priebehu záveru roka 1945 sa bilancovali aj počty padlých z jednotlivých obcí počas vojny. Z Bešeňovej zahynuli počas vojny 4 obyvatelia obce: Matej Vyšný (*1904) ako partizán pri Vavrišove, Martin Vyšný (*1906) ako civil v koncentračnom tábore Strashof, Anton Baran (*1924) odvlčený Nemcami, na neznámom mieste a Anton Hrompa (*1911) ako partizán v bojoch pri Banskej Bystrici.

Od 1. decembra bol riaditeľ školy v Bešeňovej Michal Gaváč preložený na Povereníctvo sociálnej starostlivosti, Psychotechnický ústav Bratislava ako poradca pre voľbu povolania. Počas jeho ďalšej neprítomnosti, do ustanovenia nového riaditeľa školy ho zastupoval učiteľ

Teodor Janiga. Pod režijným vedením Jozefa Hýlla divadelní ochotníci z Kultúrneho spolku v Bešeňovej na Vianoce odohrali jednu divadelnú hru.

A. D. 1946-1948

Kultúrny spolok v Bešeňovej bol činný aj po skončení vojny. Jeho predsedom bol do roku 1946 Ján Gulka, 38-ročný úradník z Bešeňovej, podpredsedom Jozef Dobák, tajomníkom Michal Gavač, riaditeľ školy, pokladníkom Rudolf Obrcian, obchodník, režisérom divadiel Jozef Hýll, roľník, knihovníkom spolkovej knižnice Ján Vyšný, kováč a správcom kultúrneho domu bol Karol Kudla, robotník. Členmi výboru boli: Andrej Pudiš, Rudolf Okoličáni, Koloman Kuna, Vilma Dutková, Anna Droppová-Grenčíková, Božena Hazuchová, Adolf Gašparík, Jozef Gulanda, Ján Nemec a Jozef Duchovný. Spolok mal v roku 1946 71 členov. Za roky 1944-1945 mal príjmy 35 936 korún, z ktorých časť bola použitá na opravu a údržbu kultúrneho domu. Na valnom zhromaždení spolku 27. februára 1946 bol na čelo spolku zvolený nový predseda Jozef Duchovný. V roku 1946 sa zmenila situácia so skonfiškovaným veľkostatkom Dr. Mikuláša Pružinského, ktorého za činnosť počas Slovenského štátu obvinili a postavili pred národný súd. Konfiškačná komisia pri Okresnom národnom výbore v Ružomberku na svojom zasadnutí 11. decembra 1946 sa vyjadrila proti vyčleneniu 50 ha pôdy pre deti a manželku Mikuláša Pružinského, Jolanu. Vec však ostala len v rovine konštatovania. Miestna roľnícka komisia vo Vlačkách, Bešeňovej a Vrbí s týmto krokom nesúhlasila a 15. januára 1947 sa odvolala na Povereníctve vnútra. Zástupcovia obcí Bešeňová, Vlachy, Vlačky, Vrbie a Potok požadovali urýchlenú parceláciu veľkostatku. Povereníctvo pôdohospodárstva a pozemkovej reformy 14. októbra 1947 potvrdilo pridelenie 50 ha výmery rodinným príslušníkom veľkostatkára a konfiškačná komisia vymenovaná 15. januára 1948, ktorej predsedom bol Juraj Peressényi, ministerský komisár, mala zabezpečiť parceláciu ostatnej pôdy. Zástupca Pracovnej skupiny pre pozemkovú reformu v Martine mal na starosti delbu a odpredaj inventára a zásob veľkostatku. V máji bol v Bešeňovej a vo Vlačkách schválený prídelový a grafický plán parcelácie veľkostatku Mikuláša Pružinského. V Bešeňovej dostalo podľa prídelového plánu pasienky a les 22 žiadateľov a ornú pôdu 12 žiadateľov. Vo Vlačkách prideliť pôdu 33 žiadateľom. V roku 1948 prišiel za učiteľa Národnej školy v Bešeňovej Alojz Elišer, rodák z Nitrianskeho Pravna. Pred príchodom do Bešeňovej učil v Liptovských Revúcach, v škole v Nižnej Revúcej.

A. D. 1950

Rok 1950 sa v celej republike niesol v znamení združstevňovania. Po obciach chodili agitátori, ktorí prehovárali miestnych roľníkov o výhodách vytvorenia roľníckych družstiev. Bešeňová patrila medzi prvé obce v okrese Ružomberok, kde sa vytvorilo Jednotné roľnícke družstvo. Stalo sa tak 30. júla 1950, keď sa na ustanovujúcej schôdzi utvoril 9 členný prípravný výbor Jednotného roľníckeho družstva v Bešeňovej v zložení: Ondrej Pudiš (2,86 ha), predseda, Ján Mužila (2 ha), podpredseda, Adolf Gašperík (1,50 ha), Jozef Nemec (1 ha), Ján Vyšný (3,08 ha), Jozef Droppa (2 ha), Martin Vyšný (3,40 ha), Albert Pudiš (3 ha) a Jozef Šoltés.

Jednotné roľnícke družstvo II. typu v Bešeňovej malo pri založení 76 členov, z toho 50 mužov a malo hospodáriť na 252 ha pôdy. Krátko po založení 31. augusta 1950 JRD v Bešeňovej prevzalo aj nehnuteľnosti patriace pred tým Bývalým urbarníkom v Bešeňovej. Urbarníka pri odovzdávaní zastupoval predseda Karol Kudla a pokladník Tomáš Smitka. išlo o spoločný pasienkový majetok s výmerou asi 60 katastrálnych jutár. Valné zhromaždenie Jednotného roľníckeho družstva v Bešeňovej sa uskutočnilo 2. septembra 1950 v kultúrnom dome v Bešeňovej. Za predsedu družstva bol zvolený Martin vyšný (3,40 ha), podpredsedom sa stal Ján Mužila ml. (2 ha). Za členov správy boli zvolení: Anton Elischer, riaditeľ školy, Ján vyšný, Anna Lutyová, učiteľka, Jozef Nemec, mäsiar, Emília Duchovná, roľníčka, Ján Hýll, roľník, Elena Pokojová, roľníčka a Karol Kudla, robotník. Družstvo malo po septembrovom zasadnutí 67 členov, z toho 8 členov prišlo s pôdou do 10 ha a 2 do 15 ha. Okresný súd v Žiline zapísal družstvo do firemného registra rozhodnutím z 9. augusta 1950. V rámci rušenia súkromného sektoru likvidovali svoje živnosti aj viacerí živnostníci z Bešeňovej. Medzi nimi boli: Anna Kandárová, tržný obchod s ovocím, zeleninou a cukríkmi, Jozef Nemec, obchod s dobytkom, Jozef Droppa, hostinská a výčapníčka živnosť, Jozef Nemec, mäsiarstvo a údenárstvo, Rudolf Obrčan, obchod s miešaným tovarom a pálenými liehovými nápojmi v zatvorených fľašiach a Anton Pokoj, pekárska živnosť. Od roku 1945 zabezpečovali medzičlánok medzi miestnymi národnými výbormi a okresným národným výborom obvodné úrady miestnych národných výborov. Takýto obvodný úrad bol pre Bešeňovú v Liptovskej Teplej. V roku 1950 tu bol notárskym tajomníkom Mikuláš Šostronek. Úrad sa v roku 1950 rušil a okrem iného boli obci Bešeňová odovzdané viaceré staršie písomnosti: zápisnice obecného zastupiteľstva a MNV z rokov 1903-1950, 75 kusov rôznych evidencií, ale aj písací stroj, stôl, skriňa a ďalšie predmety.

A. D. 1951

Na zasadnutí rady Miestneho národného výboru v Bešeňovej sa zúčastnení vyslovili proti ponechaniu 2,5 ha pôdy pre vlastnú potrebu a na zabezpečenie obživy Jolany Pružinskej s rodinou. Ako dôvod uviedli, že ich o to nepožiadali zástupcovia Okresného národného výboru v Ružomberku. Rada sa zaoberala aj zriadením útulku pre deti pracujúcich žien, akejsi formy materskej školy. Ako priestory bol navrhnutý objekt kaštieľa Pružinských, ale tu sa mali ubytovať zamestnanci vznikajúcich štátnych majetkov. Nakoniec bola možnosť zriadenia hospodárskeho útulku pre deti zamietnutá. Užívateľka kaštieľa Jolana Pružinská dostala od Okresného národného výboru v Ružomberku výmer o vyprázdnení bytu v kaštieli, ktorý využívala, najneskôr do troch dní. Aj keď sa odvolávala aj prostredníctvom miestneho národného výboru, že jej nebol pridelený náhradný byt, všetky pokusy boli zamietnuté. Rada miestneho národného výboru sa na svojich zasadnutiach zaoberala aj náhradou príjmov za zrušenie dávky z nápojov. Referenti MNV zaviedli v miestnom pohostinstve Jednota dávku z kariet. Za 6 hodín hrania v krčme platili účastníci na bloček 6 korún. Príjem mal byť odvedený do pokladne MNV. Na ďalších zasadnutiach bola zavedená aj dávka z obývaných miestností. Bola vyčíslená na 40 korún ročne za každú obývanú miestnosť vrátane špajzu a kúpeľne.

A. D. 1952

Od začiatku 50-tych rokov bol predsedom Miestneho národného výboru v Bešeňovej Ondrej Pudiš. Predsedom JRD bol Jozef Droppa, učiteľom školy Anton Elišer, predsedom Československého zväzu mládeže bol Ondrej Pudiš ml. a predsedom športovej organizácie Sokol Jozef Droppa ml. Plány akcie 5M, ktorá zabezpečovala brigádnickou formou stavebný rozvoj miest a obcí, zhatila v roku 1952 vo februári snehová kalamita. Obrovské množstvá snehovej pokrývky nedovoľovali vykonávať žiadne práce na budovách zvonku ani voziť kameň z kameňolomu na spevnenie brehov Váhu. V rámci objektov jednotné roľníckeho družstva sa mala adaptovať ošipareň a upraviť sa malo futbalové ihrisko a okolo neho sa mala v hodnote 180 tisíc korún postaviť bežecká dráha. V roku 1952 bol rozviazaný pracovný pomer s pracovníčkou MNV Kútňikovou a na jej miesto bola prijatá Irena Nemcová. V roku 1952 sa Jednotné roľnícke družstvo v Bešeňovej transformovalo z II. typu na JRD III. typu. Zároveň vyzvalo Štátne majetky v Bešeňovej, aby odovzdali do správy družstva všetky hospodárske budovy v Bešeňovej, pretože družstvo by muselo nutne začať stavať nové budovy, pričom hospodárenie štátnych majetkov na takomto malo priestore bolo v tom čase nerentabilné. V roku 1952 sa vedenie národného výboru opäť vrátilo k nevyhnutnému zriadeniu materskej školy v obci. Na zriadenie bolo potrebných aspoň 15 detí v predškolskom veku v obci. V Bešeňovej bolo v roku 1952 25 detí v, ktoré mohli navštevovať materskú školu. Ako učebňa bola vybratá jedna prízemná miestnosť v kaštieli v Mitošinách, v ktorého areáli sa nachádzala aj záhrada vhodná pre hry detí. Vec umiestnenia škôlky mali prejednať s vedením štátnych majetkov predseda MNV Ondrej Pudiš a zdravotný referent Ján Nemec. Podľa vzoru ostatných obcí bola v roku 1952 v Bešeňovej založená Osvetová beseda, ktorá mala zastrešovať všetky kultúrne akcie v obci, prípadne zabezpečovať ich financovanie. Rada miestneho národného výboru za predsedu Osvetovej besedy zvolila Ondreja Pudiša ml. a za tajomníka Jaroslava Mačniaka.

A. D. 1953

V roku 1953 jednotné roľnícke družstvo založilo hydinovú farmu, zariadilo maštal' pre hydinu a umiestnilo do nej prvých 103 kusov hydiny, ktorá bola získaná od obyvateľov obce. Počty od jednotlivých obyvateľov záviseli od obhospodarovanej výmery pôdy. V krátkom čase však malo byť dodaných 300 kusov na základe objednávky. Niektorí obyvatelia obce hydinu odmietli odovzdať, a tak im mali byť zvýšené povinné dávky vajec.

V júli 1953 sa riaditeľ Národnej školy v Bešeňovej Alojz Elišer snažil o zabezpečenie vymalovania priestorov školy v Bešeňovej aj priestorov školy v Liptovskom Michale. Opierať sa o skutočnosť, že objekty neboli maľované od roku 1948. Maľovanie mal vykonať v predchádzajúcom roku Stavebný kombinát v Ružomberku, ale aj napriek dostatku prostriedkov či materiálu vec zanedbal a vymalovanie neurobil. Riaditeľ školy zároveň upozornil na nedôstojný vzhľad budovy zvonka, ktorý možno pozorovať aj z idúceho vlaku a predložil plénu Miestneho národného výboru plán generálnych opráv školských budov na

roku 1954-1960, kde bola zahrnutá aj škola v Bešeňovej. Na základe predložených dokladov konštatoval, že oprava školy by bola len o niečo menej náročnejšia ako výstavba novej. Škola bola navyše kapacitne nevyhovujúca. V rámci budovy bola len jedna trieda. Riaditeľ školy Alojz Elišer na záver školského roku 1952/1953 odišiel zo školy v Bešeňovej na Národnú školu vo Valaskej Dubovej, ale po mesiaci 18. novembra 1953 náhle zomrel. Jeho rodina sa odsťahovala niekde do južných okresov Slovenska. Dňa 4. novembra 1953 vypukol požiar v stodole Jozefa Šoltésa v Bešeňovej. Požiar vznikol mimo stodoly vo forme iskier z prechádzajúceho rušňa. Humno zhorelo a na majetku poškodeného vznikla škoda 14 tisíc korún. Požiar hasili požiarnici z Ružomberka a Vlášiek. Domáci požiarnici nemohli zasiahnuť, pretože zdroj požiaru bol až 200 metrov od Váhu a nemali dostatok hadíc na pripojenie sa k zdroju vody.

A. D. 1954

Poslanci národného výboru v roku 1954 na svojich zasadnutiach rokovali o viacerých záležitostiach týkajúcich sa obce či jednotného roľníckeho družstva. Už na januárovom rokovaní sa prerokovávala otázka pripojenia Liptovského Michala k Bešeňovej. Jednotné roľnícke družstvo malo problémy s ustajnením bravčového dobytká, pretože bol rozptýlený vo viacerých malých maštaliach a bolo na jeho ošetrovanie využívať príliš veľké množstvo pracovných síl a prostriedkov. Členovia družstva stále požadovali, aby im boli pričlenené objekty štátnych majetkov, bývalého veľkostatku Mikuláša Pružinského. Na kompletnú adaptáciu Školy bolo vyčlenených až 210 tisíc korún. Túto sumu bolo však výhodnejšie využiť na novostavbu. V Bešeňovej sa v tomto roku pokračovalo aj v prestavbe kultúrneho domu. Práce však postupovali veľmi pomaly pre nedostatok financií a márnemu snaženiu mládeže, ktorá tu pracovala po zamestnaní, najmä vo večerných hodinách. V nasledujúcich rokoch sa malo začať so stavbou obecného vodovodu, mal sa opravovať obecný cintorín a zaviesť miestny rozhlas, ktorý už mali skoro všetky okolité obce. Voľby zástupcov do národných výborov sa uskutočnili 16. mája 1954. Novozvolení poslanci zložili sľub a zvolili za predsedu národného výboru opäť Ondreja Pudiša. Podpredsedom sa stal Miroslav Vyšný. V rámci národného výboru boli zvolení zástupcovia do poľnohospodárskej, finančnej, zdravotnej, kultúrno-osvetovej, stavebnej, hospodárskej a trestnej komisie. V snahe zintenzívniť a skvalitniť prácu v poľnohospodárstve sa aj v Bešeňovej utvorila akási večerná poľnohospodárska škola. Sídlo školy malo byť na štátnych majetkoch v priestoroch kaštieľa v Mitošinách. V priebehu týždňa sa malo 3 dni učiť a tri dni uvádzať teóriu do praxe. Na ďalších zasadnutiach národného výboru sa utvoril Výbor žien. Prvou jeho predsedníčkou bola Božena Hašková. Výbor žien mal byť nápomocný pri agitácii žien na pomoc pri prácach v jednotnom roľníckom družstve, kde sa v roku 1954 konštatoval rozvrat pracovnej morálky pre nízke mzdy oproti ostatným okolitým družstvám. Členovia začali hromadne z družstva vystupovať – podávať odhlásšky.

A. D. 1955

V roku 1955 sa pomery v Jednotnom roľníckom družstve III.

typu v Bešeňovej začali pomaly konsolidovať. Tomuto sa prispôbil aj život v obci. Vedenie družstva v 15. bodoch vytýčilo hlavné plánované úlohy na ďalšie obdobie, ktoré malo byť hybnou silou rozvoja miestneho družstva. Mala sa využiť všetka poľnohospodárska pôda v katastri obce. Mal sa zabezpečiť aj rozvoj poľnohospodárskej výroby na úpadkových hospodárstvach – neprosperujúce podniky obyvateľov, ktorí nevstúpili do družstva. Malo sa dôslednejšie čistiť osivo a malo sa dbať na dôkladnom vyhotovovaní plánov osevu. JRD hospodáril na 16 ha lúk, tieto mali byť dôkladne posypané hnojivom – Tomasovou múčkou. Lúky za Hájom s výmerou 4 ha mali byť rozorané. V živočíšnej výrobe boli tiež plánované zmeny, a to najmä vo zvýšení stavov ošípaných. V roku 1955 bola nakoniec úspešne dokončená generálna oprava školy, aj napriek tomu, že sa prejednávala aj možnosť postavenia novej budovy z prostriedkov pridelených na jej opravu. Celá akcia stála 210 tisíc korún.

A. D. 1956

V roku 1956 sa pokračovalo v rekonštrukcii cesty cez Bešeňovú. Na stavbu bolo vyčerpaných 6 tisíc korún, a bolo potrebné ešte uvoľniť 8600 korún na dokončenie rekonštrukcie. Obyvatelia pri rekonštrukcii brigádnicky pomáhali. Brigádnicky sa pracovalo aj v rámci zvelaďovania obce. Žiaci národnej školy vysadili v obci viaceré okrasné stromy a kríky. Činnosť v družstve sa zintenzívnila a začali opäť pribúdať členské prihlášky. Družstvo v chotári obce prevádzkovalo aj salaš. V roku 1956 tu bolo umiestnených 180 kusov oviec z Bešeňovej. Riaditeľom Národnej školy bol František Kramár. Druhou učiteľkou bola Ema Jahodníková. V obci Osvetová beseda prevádzkovala kino. Premietalo sa jedenkrát za týždeň. Napriek dobrým podmienkam pre kultúru v obci, bola Osvetová beseda v tomto období kritizovaná za svoju slabú činnosť. V tomto roku pokračovala aj úprava cesty prechádzajúcej cez obec. Práce však prebiehali veľmi pomaly, najmä pre malú ochotu obyvateľov brigádnicky sa podieľať na prácach. Pomoc prisľúbil za TJ Sokol Bešeňová jej predseda Jozef Droppa mladší, aj napriek tomu, že v súvislosti s finančnými problémami viacerí členovia jednoty prešli do susedných telovýchovných jednot.

A. D. 1957

V júni bola dokončená cesta novej ulice pri Váhu, ktorá dostala názov Jánska, keďže ju na Jána dokončili. Na vyhlásenú Národnú smenu v nedeľu, keď sa cesta dokončovala, prišli viacerí obyvatelia obce. V tomto roku boli v obci dokončené prakticky všetky miestne komunikácie. Aj v tomto roku pokračovala agitácia pre vstup ďalších členov do družstva, ale viaceré snahy boli márne. Presvedčovali sa o tom často aj pracovníci Okresného národného výboru v Ružomberku, ktorí boli touto prácou poverení. V obci od roku 1952 fungovala Občianska beseda, ktorá zabezpečovala kultúru. V lete bola jej činnosť pre práce na poli veľmi slabá, ale v zime sa od jej členov očakávali rôzne kultúrne akcie, aspoň jedno divadlo. V roku 1957 sa už filmy premietali dvakrát za týždeň v sobotu a v nedeľu. Premietacom bol Július Nemec a v roku 1957 sa druhým premietacom stal Eduard Blcha. Členom Občianskej besedy bol aj obecný

kronikár František Kramár, riaditeľ školy, ktorý si podľa slov zástupcov Miestneho národného výboru v Bešeňovej v roku 1957 svoju úlohu plnil dobre. Osvetová beseda v Bešeňovej v týchto rokoch pravidelne v sobotu a v nedeľu zabezpečovala v kultúrnom dome premietanie filmov. V spolupráci s Výborom žien nacvičovali divadelnú hru. Režisérom bol Vladimír Nemec. Aj keď bola činnosť organizácie TJ Sokol Bešeňová v 50-tych rokoch v stagnácii, podarilo sa športovcom rozšíriť a upraviť ihrisko. Na miestnom cintoríne bola v októbri dokončená márnica. Obec ani v tomto roku nezačala stavať miestny rozhlas, pretože nemohli získať rozhlasovú ústredňu. Začalo sa však s výstavbou obecného vodovodu. Bolo treba vykopať kanál hlboký 2 metre a široký 2 metre, aby vodný stĺpec bol 1,5 metra. Kopanie sa malo vykonať brigádnicke. Obec čoraz viac pociťovala potrebu ochrany majetku najmä v nočných hodinách, preto rada národného výboru na svojom jednom zo svojich zasadnutí riešila možnosť znovu zriadenia inštitúcie nočného strážníka v obci. Táto iniciatíva sa však v rámci Okresného národného výboru v Ružomberku nestretla s porozumením a inštitúcia nočného strážníka ostala zabudnutá minulosťou.

A. D. 1958

Riaditeľ Národnej školy v Bešeňovej František Kramár sa pokúšal skvalitniť výchovu mládeže. Miestna telovýchovná jednota poskytla mládeži na realizáciu po vyučovaní dva šachy a dva ping-pongové stoly. Osvetová beseda poskytla miestnosť pre mládež na schádzanie. Osvetová beseda pracovala v obci veľmi dobre. Už v prvom štvrtroku mala za sebou 10 programov – 4 filmy, 2 divadlá a prednášky. Národný výbor kritizoval prácu knihovníka besedy Kolomana Dobáka a funkciu knihovníka navrhol p. Kudlovej. V roku 1958 bola predsedkyňou Jednotného roľníckeho družstva v Bešeňovej Božena Hašková. Aj nadriadené orgány aj národný výbor v obci hodnotili v tomto roku prácu družstva pozitívne. Družstvo však až do tohto obdobia využívalo len objekty skonfiškovaného majetku Dr. Mikuláša Pružinského a nemuselo tak stavať nové priestory na ustajnenie dobytká. V tomto roku sa však mal rekonštruovať ovčín. V polovici roka 1958 malo družstvo 18 členov, ktorí hospodárili na 180 ha pôdy. Z tohto počtu 20 roľníkov podpísalo prihlášku len na jar 1958 a ďalších 22 ostávalo súkromne hospodáriacich asi na 220 ha pôdy. Z nich 11 obhospodarovalo pôdu s výmerou pod 2 ha a 11 nad 2 ha. Miestny národný výbor v Bešeňovej mal s nimi usporiadať verejný hovor a presvedčiť ich o výhodách spoločného hospodárenia. V máji sa začali kopať jamy pre vedenie miestneho rozhlasu. Vzápätí na to boli osádzané a zabetónované stĺpy. Problémom bol stále nedostatok ústrední rozhlasu. V júni (29.6.) postihla obec veľká povodeň, ktorá zničila v predchádzajúcom roku postavenú takzvanú Jánsku cestu. Bolo potrebné na ňu opäť navoziť zeminu a skaly z kameňolomu. Na dokončovaní obnovy cesty pri plánovaní a valcovaní v októbri pracovali členovia TJ Sokol a Československého zväzu mládeže. Po povodni bol akútny nedostatok pitnej vody v obci, pretože studne boli zamorené splaškovou vodou. Národný výbor preto zabezpečil vozenie vody z Ružomberka prostredníctvom tunajšieho Komunálneho podniku. Toto riešenie bolo však finančne náročné a čoraz viac sa ukázala potreba stavby obecného vodovodu. Aby sa zamedzilo takzvanému „fušerstvu“, rozhodli sa členovia národného výboru založiť drobnú prevádzku murárov pri MNV v Bešeňovej. Každý z týchto murárov mal byť rovnako honorovaný vo výške 9 korún na

hodinu práce, z toho 2 koruny bolo v prospech prevádzky a 7 korún v prospech zamestnaného murára. Od 1. decembra 1958 so súhlasom rady MNV v Bešeňovej začala fungovať v obci drobná prevádzka elektroúdržby. V novembri učiteľa a riaditeľa školy Františka Kramára vystriedal František Migala, rodák z Hnúšte, pred tým riaditeľ Národnej školy v Partizánskej Ľupči.

A. D. 1959

V priebehu roka 1959 sa začalo s úpravou niektorých miestnych komunikácií a stavbou mostíka. Táto akcia však bola odložená pre nedostatok stavebného materiálu a práce sa začali až v júni. Podnik ZVAK Žilina pokračoval v stavbe vodovodu v obci. Bola prehĺbená studňa do hĺbky 6,5 m. V rámci 14 dňového čerpaceho pokusu sa mala zistiť výdatnosť a kvalita prameňa. V prípade, že by sa tieto parametre potvrdili, mal nasledovať projekt, ktorý mal so studňou počítať ako s obecným rezervoárom pitnej vody. Keďže po rozboroch vody sa tento prameň ukázal ako zdravotne závadný, v stavbe sa nepokračovalo a hľadalo sa iné východisko. Jedným z možných východísk bola stavba spoločného vodovodu Liptovská Teplá, Kalameny, Bešeňová, ktorý mal byť zaradený do celoštátneho plánu na nasledujúci rok. V roku 1959 sa pokračovalo aj s prístavbou kultúrneho domu. Malo sa začať aj so stavbou zbrojnice. Na určenie a vytýčenie pozemku bola ustanovená komisia národného výboru v zložení: K. Nemec, Fr. Juriga, A. Zachar a J. Hýll ml. V roku 1959 sa opäť otvorila otázka zriadenia materskej školy v obci pre deti matiek pracujúcich v poľnohospodárstve. Dokonca bol na zriadenie tzv. útulku vybratý aj prázdny rodinný dom, patriaci do majetku Okresného národného výboru v Ružomberku. Okresný lekár Dr. Kustra však dom neodporučil na zriadenie útulku, a tak sa vec opäť odložila na neurčito. V roku 1959 bol riaditeľom Národnej školy v Bešeňovej František Migala a učiteľom Ján Andaházy, ktorý často pre nemoc riaditeľa zastupoval. Keďže učiteľ Ján Andaházy mal odísť učiť do Ružomberka – Černovej, vedenie obecnej kroniky muselo byť zverené niekomu inému. Za obecného kronikára bol Miestnym národným výborom v Bešeňovej navrhnutý Dr. Miroslav Kudla. Na konci roka rada národného výboru navrhla v obci zriadiť prevádzku holičstva a káderníctva. Miestnosť na to bola už určená, ale bolo potrebné ju mierne upraviť. Okresný národný výbor, odbor miestneho hospodárstva mal dodať potrebné zariadenie a nenávratnú pôžičku vo výške 5 tisíc na nevyhnutné opravy priestorov.

A. D. 1960

V roku 1960 nadriadené orgány v snahe zintenzívniť prácu a skvalitniť hospodárenie jednotných roľníckych družstiev, naliehali na ich zlučovanie. Jednotné roľnícke družstvo v Bešeňovej sa malo zlúčiť do jedného celku s Vlaškami, Vrbím a Potokom. Na spoločnej porade o zlúčení 23. októbra 1960 rokovali zástupcovia jednotlivých družstiev a funkcionárov miestnych národných výborov. Na zlúčení družstiev sa nakoniec dohodli, definitívne slovo mali však vysloviť jednotlivé členské schôdze. Spoločné družstvo sa malo volať JRD Mier so sídlom v Bešeňovej. Aj napriek pokročilým rokovaniam o zlúčení družstiev, ešte aj v týchto rokoch

hospodárili niektorí roľníci na svojej pôde samostatne. Pri neplnení povinných dodávok ich často riešila trestná komisia miestneho národného výboru. Na zasadnutí zástupcov zlučujúcich sa družstiev 20. novembra 1960 sa zlúčenie družstiev definitívne schválilo. Na základe vlastnej žiadosti a súhlase zainteresovaných, bolo do projektu zlúčenia zaradené aj Jednotné roľnícke družstvo v Liptovskej Teplej. Nad zlučovaním mala dohliadať špeciálne ustanovená komisia. Oficiálne mali svoju prácu začať zlúčené družstvá po jednom vedením od januára nasledujúceho roka. Aj napriek začatej stavbe vodovodu sa v nej nepokračovalo, keďže ani v roku 1960 nebola jasná koncepcia výstavby a neboli zakreslené ani plány. V obci Bešeňová bolo v roku 1960 JRD väčšinové, hospodárili na viac ako 300 ha poľnohospodárskej pôdy. Aj napriek tomu v obci ešte stále hospodáril samostatne okolo 20 roľníkov. Národný výbor v tomto roku začal masívnu akciu zameranú na vstup ďalších samostatne hospodáriacich roľníkov do družstva. Na osobný pohovor boli povolaní viacerí z nich: Anna Kováčová, Elena Pokojová, František Müller, Ľudmila Mačniaková, Juraj Baran, Emília Mačniaková a Rudolf Grenčík. Ani jedného z nich však neprehovorili. Rudolf Grenčík, keďže sa vôbec nedostavil, bol predvolaný na trestnú komisiu. Zároveň sa začínal vyvíjať väčší tlak na včasné a predpísané povinné dávky – mäso, mlieko vajcia a iné. Družstvo sa však rozpínalo. V roku 1960 sa začalo s prípravami stavby hospodárskeho dvora v hone Pýrnice. Za role v tomto hone boli dané obyvateľom Potoka role v iných honoch. Aj v tomto roku bol zostavený poradovník žiadateľov o stavebné povolenia: Jozef Burian, Koloman Müller, Mikuláš Grenčík, Jozef Gulanda, Stanislav Culka a Anton Hýll. Kapacita miestnej školy bola preplnená. V jednej triede sa v roku 1960 učili žiaci 1. a 2. ročníka a v druhej triede sa učili žiaci 3. – 5. ročníka. Aj keď boli dosahované dobré výsledky, situácia sa stávala neúnosnou. Bolo potrebné zriadiť ďalšiu triedu, alebo začať so stavbou novej budovy školy.

A. D. 1961

Zlúčené družstvo začalo fungovať od začiatku roka 1961, ale jeho práca stagnovala a prejavili sa viaceré dôsledky veľmi rýchleho a nepremysleného zlúčenia nerovnakého hospodáriacich celkov. Nedostatok krmovín a následné neplnenie dávok priniesli zlúčenému družstvu veľké finančné problémy, na základe ktorých hrozilo zníženie pracovnej jednotky ako jednotky odmeňovania. Zlú hospodársku situáciu sa snažili vyriešiť zriadením pridruženej výroby. Mala sa masívnejšie rozbehnúť aj výstavba hospodárskeho dvora v Bešeňovej. Zlúčené družstvo malo podľa súpisu v roku 1961: 689 ošípaných, 577 kusov hovädzieho dobytká, 2209 kuriat, 1541 sliepok, 45 kohútov, 243 oviec, 23 koní a 28 rodín včiel. Na podporu informovanosti členov zlúčeného družstva bolo navrhnuté založiť vlastné noviny družstva, ktoré mali vychádzať raz za mesiac. Noviny sa mali volať Zpravodaj JRD Mier a tajomník MNV Vladimír Nemec mal získať ľudí do redakčnej rady. V obci sa začalo s prístavbou požiarnej zbrojnice, ale potrebných 40 tisíc korún na účet miestneho národného výboru od Okresného národného výboru v Ružomberku neprichádzalo. Miestny národný výbor sa opäť neúspešne snažil zaradiť stavbu obecného vodovodu do celoštátneho plánu. Zisťovala sa možnosť využitia ďalších obecných vodných zdrojov. Zakreslením projektov mal byť poverený Lignoprojekt Bratislava. Za týmto účelom boli na jednanie v Bratislave vyslaní predseda MNV Miroslav Vyšný a tajomník MNV Vladimír

Nemec. Pozitívnym faktom rozvoja výstavby v obci malo byť dokončenie prestavby a prístavby kultúrneho domu. Pre nedostatok financií však aj táto akcia stroskotala a bola presunutá do ďalšieho roka. Zástupcovia miestneho národného výboru v roku 1961 začali s výberom stavebného pozemku na stavbu obchodného strediska v obci. Keďže pôvodne vybraný pozemok, z dôvodu výstavby vodnej nádrže Liptovská Mara, nevyhovoval, bolo potrebné nájsť iný. Novinkou v práci družstevníkov bola novo namontovaná automatická linka na dojenie kráv. Prehováranie posledných súkromne hospodáriacich roľníkov pokračovalo aj v tomto roku. Pre úplné dokončenie socializácie dediny bol potrebný vstup ešte dvoch roľníkov: Ladislava Mačniaka a Juraja Barana. Keďže sa na pohovore odmietli vyjadriť boli im odovzdané doplnkové výmery pre dodávku mlieka na 930 litrov ročne na jednu kravu.

A. D. 1962

Na základe rozhodnutia nadriadených orgánov o zrušení nežiadúcich pridružených výrobných družstiev, bolo jednotné roľnícke družstvo na začiatku roka 1962 nútené zrušiť prevádzku stolárstva vytvorenú v predchádzajúcom roku. Pretože prevádzka pracovala veľmi dobre, zástupcovia Miestneho národného výboru v Bešeňovej sa rozhodli, že ju prevezmú pod svoju správu ako drobnú prevádzku. Na začiatku roka 1962 sa pred plénom národného výboru v Bešeňovej predstavil nový predseda JRD Mier so sídlom v Bešeňovej, Lančarič. Bol navrhnutý za predsedu po Baranovi, ktorý prevzal funkciu ako ekonóm družstva dočasne po odvolanom predsedovi Šlaukovi. Situácia v družstve ostávala aj naďalej kritická, keď dojivosť kráv rapídne klesla v dôsledku nedostatku krmovín. Na dvore v L. Teplej pripadalo priemerne 3 l mlieka na kravu a deň, na dvore Vlačky to nebolo ani 2 l na kravu a deň. Aj keď hospodársky dvor v Bešeňovej vykazoval pomerne dobré hospodárske výsledky, dvory v Liptovskej Teplej a Vlačkách na tom boli oveľa horšie a kazili celkovú bilanciu družstva. V Bešeňovej v roku 1962 ostal už len jeden súkromne hospodáriaci roľník – Ladislav Mačniak. Keďže nestíhal plniť povinné dodávky bol často predvolávaný pred poľnohospodársku komisiu a komisiu na ochranu verejného poriadku MNV. Na jar sa začalo s prístavbou požiarnej zbrojnice, pretože sľúbené finančné prostriedky na túto akciu boli konečne presunuté. V máji sa pokračovalo s prístavbou kultúrneho domu. Hrubé práce mali byť dokončené v júni. V tomto roku Miestny národný výbor v Bešeňovej rozvinul akciu za ochranu vodných zdrojov v obci. Na každý prameň sa mali osadiť drevené kryty vyhotovené miestnou drobnou prevádzkou. V roku 1962 sa opäť obnovila výstavba obecného vodovodu, aj keď práce prebiehali len veľmi pomaly. Na konci roka sa tempo prác na vodovode urýchlilo a stavba bola 8. decembra 1962 skolaudovaná. Komisia pre ochranu verejného poriadku MNV mala zároveň dohliadať, aby hnojovka a splašky zo záchodov a domových odpadov neústili do Váhu a neznečisťovali tak vodný tok. Prístavby kultúrneho domu a požiarnej zbrojnice sa v roku 1962 nepodarilo dokončiť, pre nedodané sklo. Keďže v Bešeňovej existovali tri predajne Jednoty, spotrebného družstva a boli rozmiestnené v súkromných domoch, naliehavou sa stala potreba výstavby nákupného strediska. Keďže rokovania ku pozemku boli ukončené, po získaní finančných prostriedkov sa mohla stavba začať.

A. D. 1963

Na začiatku roka rada MNV v Bešeňovej konštatovala, že kultúrny život v obci je ochromený najmä nedokončeným kultúrnym domom. Keďže do Ružomberka mala zavítať vtedajšia kultúrna atrakcia – Laterna Magika, MNV zorganizoval zájazd na túto kultúrnu akciu. Prihlásilo sa 60 ľudí. Situácia v štátnych majetkoch, ktoré riadilo riaditeľstvo v Liptovskej Teplej bola stabilizovaná, výkup mlieka 3,1 l denne na dojnicu bol dodržaný. Jediným súkromne hospodáriacim roľníkom v Bešeňovej aj naďalej ostával Ladislav Mačniak. Záujemcom pracujúcim v štátnych majetkoch boli vymierané a vyčlenené záhumienky s výmerou najviac 10 árov. V priebehu roka sa mali ukončiť viaceré stavby: generálna oprava kultúrneho domu, úprava Jánskej cesty a oprava cintorína. V rámci úprav obce sa mala odstrániť stará drevená hasičská búda. Do skončenia stavby budovy nákupného strediska Jednoty mali byť prevádzky predajní mäsa a potravín pod vedením Jozefa Nemca umiestnené v doterajších priestoroch. Podľa správ pléna národného výboru v Bešeňovej sa v tomto roku zintenzívnil aj záujem o športovanie v obci. Mládež si postavila klzisko a jeho večerné osvetlenie umožňovalo hrať hokej aj vo večerných hodinách. Ochotnícky divadelný krúžok začal svoju činnosť v roku 1963 a začal ihneď s nacvičovaním dvoch divadelných hier.

A. D. 1964

Po voľbách do zastupiteľských zborov v máji 1964 bol do čela Miestneho národného výboru v Bešeňovej zvolený Vladimír Nemec, ktorý doposiaľ zastával funkciu tajomníka MNV. Vo funkcii vystriedal predchádzajúceho predsedu Miroslava Vyšného, ktorý sa stal podpredsedom novozvoleného národného výboru. Poslanci si pre rok 1964 naplánovali viaceré akcie: dokončenie cesty pri Váhu, ofasádovanie a vnútorné úpravy kultúrneho domu, prestavbu miestneho rozhlasu, vonkajšie a vnútorné úpravy miestnej Základnej deväťročnej školy, opravu severnej vetvy vodovodu, pokračovanie vo výstavbe obchodného strediska, rozšírenie cesty z dôvodu jej pokrytia asfaltovým kobercom v nasledujúcom roku. Väčšina naplánovaných činností bola do konca novembra 1964. Keďže do konca roka mali byť dokončené aj práce na generálnej oprave objektu kultúrneho domu, zástupcovia národného výboru sa snažili urgovať, aby bolo včas dodané aj javiskové zariadenie z Divadelných dielní v Martine. Za najlepšie fungujúcu organizáciu v obci sa považovala Jednota, ktorej dozorný výbor sa dostal do čela v krajskej súťaži a nakoniec skončil na prvom mieste. Najslabšou organizáciou v obci bol Výbor žien, preto predseda národného výboru dostal za úlohu do viesť organizáciu na patričnú úroveň ostatných organizácií v obci.

A. D. 1965

Od začiatku 60-tych rokov sa rozšírila individuálna bytová výstavba. Zástupcovia obce boli preto nútení rozšíriť stavebný obvod obce. Pokračovalo sa vo výstavbe obchodného strediska. Na zabezpečenie

brigádnických prác určil miestny národný výbor konkrétnych ľudí. Svojpomocne mali byť vykopané základy predajne, betónáž sokla a vymurovanie obvodových múrov. Odborné práce a materiálne zabezpečenie malo na starosti Robotnícke stavebné družstvo v Liptovskom Mikuláši. V jarných mesiacoch roku 1965 povodeň na Váhu, ale aj na Potočianke narobila veľké škody. Najväčšie škody utrpelo jednotné roľnícke družstvo na osevných plochách. Aj v rámci obce voda zanesla všetky toky povrchovej vody, ktoré bolo potrebné vyčistiť a tak zabrániť ďalším škodám pri prívalem dažďa. Majitelia rodinných domov dostali na opravu poškodených stavieb od štátu materiál. Obec sa v nasledujúcom roku rozhodla pre svoje potreby kúpiť malotraktor. Opäť bolo naplánované zriadenie materskej školy v Bešeňovej. Aj napriek naplánovaným prácam sa ani na jeseň nezačalo so stavbou obchodného strediska v obci. Problém bol s vlastníckym vysporiadaním pozemku. Problém bolo aj s výnimkou od Československých dráh v súvislosti s umiestnením skľadu. Po doriešení výnimky sa mal pozemok odkúpiť od majiteľov. Zostatok pozemku mal ostať v užívaní Františka Jurigu.

A. D. 1966

V roku 1966 sa začala výstavba betónového mostu cez Váh v Bešeňovej. Avízované bolo aj začatie stavby vodného diela Liptovská Mara. V súvislosti so stavbou sa aj v Bešeňovej mali nastať komunikačné, vodohospodárske a pôdohospodárske zmeny kvôli prestavbe ciest a prekládky železnice. Do konca roku 1966 sa mala ukončiť prestavba kultúrneho domu. Na tejto akcii v závere mal každý občan Bešeňovej odpracovať bezplatne 30 hodín. Obec sa v tomto roku v rámci okresu zapojila do súťaže o titul vzorná obec. V jarných mesiacoch 1966 sa začalo s dlho pripravovanou stavbou obchodného strediska. Koncom mája bolo potrebné urýchliť remeselnícke práce, aby sa mohlo začať s omietaním stavby. V interiéroch sa mali začať vodoinštalácie práce. Obyvatelia obce pokračovali aj v individuálnej bytovej výstavbe. Pozemky dostali Jozef Gulanda, Ervín Jób a vyvlastňovacie pokračovanie sa začalo v súvislosti so stavebnými pozemkami Jozefa Grenčíka a Františka Barana. Žiadosť Jozefa Ižu o rozšírenie stavebného pozemku na parcelu Kolomana Ižu bola odovzdaná vyšším orgánom. Pozemok za Pastierňou bol vyčistený od predchádzajúcej skládky a bol daný MNV do prenájmu Jánovi Mikušiakovi ako záhradu a oplotenie si mal postaviť sám. V nasledujúcom roku sa malo začať s výstavbou nového dvora Štátnych majetkov západne od kameňolomu. Do plánu akcie Z si obec na rok 1967 zaradila výstavbu chodníka cez dedinu a úpravu kanálov popri ceste.

A. D. 1967

Rada Miestneho národného výboru v Bešeňovej nábádala obyvateľov obce, aby organizovali práce na zveľadovaní miestnych minerálnych prameňov.

A. D. 1968

Už vo februári rada MNV navrhla vyčleniť v bývalej záhrade statkára Mikuláša Pružinského 8 stavebných parciel pre individuálnu bytovú výstavbu. Na túto akciu mal byť urýchlene vypracovaný geometrický plán. Konštatovalo sa tiež, že nedokončený strop v javiskovej časti kultúrneho domu spôsobuje obrovský únik tepla a rýchle ochladzovanie miestnosti zabraňuje častejšiemu usporadúvaniu kultúrnych akcií. Rada Miestneho národného výboru na zasadnutí 15. apríla 1968 konštatovala, že v obci je potrebné postaviť a zriadiť materskú školu, pretože matky s deťmi nemôžu aktívne pomáhať v poľnohospodárstve. Na ďalších zasadnutiach bolo navrhnuté v obci zriadiť aj prevádzky holičstva, káderníctva a zberne prádla. V jarných mesiacoch sa začal stavať chodník cez obec a mal byť dokončený v nasledujúcom roku. V máji začala mládež v Bešeňovej nacvičovať ochotnícke divadelné predstavenie. Po vpáde vojsk Varšavskej zmluvy do Československa v auguste 1968 plénum Miestneho národného výboru v Bešeňovej na svojom zasadnutí 18. septembra 1968 konštatovalo, že „vpádom cudzích vojsk do ČSSR (Československej socialistickej republiky) v noci 20. 8. 1968 boli narušené všetky okolnosti normalizácie a prejavujú sa na každom mieste republiky, ako aj v každej obci, meste“. Predseda MNV V. Nemec podrobne informoval plénum o povinnostiach občanov a orgánov obce v súvislosti s uvedenými skutočnosťami a podľa pokynov Okresného národného výboru v Liptovskom Mikuláši. V Bešeňovej bolo reakciou na vpád vojsk najmä horúčkovité nakupovanie základných potravín. Hromadný nákup bol obmedzený priamo v obchode, kde bolo zakázané predávať väčšie množstvá potravín. Poľnohospodárske práce aj napriek týmto skutočnostiam prebiehali nerušene podľa plánu a harmonogramu prác. Poriadková služba v obci existovala a bola riadne vykonávaná aj v týchto dňoch. Na zasadnutí pléna MNV 28. októbra 1968 boli pri príležitosti 50. výročia vzniku Československej republiky udelené pamätné plakety občanom: Karolovi Kudlovi, Žofii Pudišovej, Jánovi Culľkovi, Jánovi Duchovnému, mladšiemu, Jánovi Nemcovi, Ľudovítovi Chovancovi staršiemu a Fridrichovi Jurigovi. V závere roka 1968 bola mládeži organizovanej v Československom zväze mládeže pridelená malá zasadačka v priestoroch kultúrneho domu ako klubová miestnosť. Bolo tu však potrebné udržiavať poriadok a prísne tu bolo zakázané fajčenie. Aj kúrenie v zimnom období si mala svojpomocne zariadiť mládež.

A. D. 1969

V roku 1969 prebiehali ďalšie rekonštrukčné práce v kultúrnom dome. Bolo potrebné dokončiť strop javiska a miestnosť pre kulisy. Divadelné dielne Martin mali dokončiť montáž javiskového zariadenia, ktoré sa nepodarilo v predchádzajúcom období zariadiť. V roku 1969 bola dokončená hrádza vodnej nádrže Bešeňová a most. Zástupcovia národného výboru žiadali firmu Váhostav, národný podnik, aby odstránil nedostatky zistené pri kôlaudácii spomínaných stavieb. Váhostav bol zároveň povinný po dokončení stavieb upraviť aj verejné priestranstvá po prestavbe nábrežia a vodných tokov cez obec. Žiaľ, žiadne z týchto prác neboli v termíne urobené a väčšina z úprav priestranstiev vôbec nebola dokončená. V roku 1969 národný výbor začal s rekonštrukciou verejného osvetlenia, pretože jeho životnosť presiahla 30 rokov. Pre nedostatok finančných prostriedkov bolo potrebné vybaviť

prostredníctvom Okresného národného výboru v Liptovskom Mikuláši pôžičku vo výške 10 tisíc korún v Štátnej sporiteľni.

A. D. 1970

V roku 1970 sa oživila činnosť Osvetovej besedy v Bešeňovej najmä po dokončení rekonštrukcie kultúrneho domu v auguste 1970. Dokončovacie práce mali byť financované z úveru vo výške 20 tisíc korún, ktoré získal národný výbor od Štátnej sporiteľne. Plenárne zasadnutie národného výboru už na zasadnutí 4. januára 1970 rozhodlo, že zisk z kultúrnych podujatí poriadaných osvetovou besedou budú majetkom Osvetovej besedy a budú riadne evidované v pokladničnej knihe. Následne môžu byť použité na rekonštrukciu. Takýmto spôsobom sa malo získať ďalších 10 tisíc korún. Ďalších 10 tisíc korún mali získať od Štátnych majetkov v Liptovskej Tepłej ako tzv. združený prostriedok. Brigádnicky mali obyvatelia Bešeňovej zároveň zvyšné náklady odpracovať. Pretože sa bývalý pokladník Osvetovej besedy Stanislav Smitka z obce odsťahoval, za pokladníčku bola MNV v Bešeňovej ustanovená Bibiana Maceková. Podpisové práva na čerpanie z pokladne mali aj Vladimír Nemec, predseda MNV a Štefan Matko, tajomník MNV. V roku 1970, s platnosťou od 1. apríla, sa udiala aj zmena vo funkcii predsedu Miestneho národného výboru v Bešeňovej. Táto funkcia sa zmenila na úväzkovú. V rámci tunajšieho MNV po tomto zásahu neostalo pracovníka na plný pracovný úväzok.

A. D. 1971

Aj napriek všetkým predpokladom sa práce na rekonštrukcii kultúrneho domu a miestneho rozhlasu doslova vliekli, keďže predpokladaná suma finančných prostriedkov bola nepostačujúca. V roku 1971 Občianska beseda v Bešeňovej požiadala Okresný národný výbor v Liptovskom Mikuláši o pridelenie finančnej výpomoci na opravu miestneho rozhlasu a kultúrneho domu vo výške 26 tisíc korún. Na opravu kultúrneho domu bol vypracovaný nový harmonogram prác. Aj v tomto roku zástupcovia miestneho národného výboru naliehali na Váhostav, aby dal do poriadku viaceré verejné priestranstvá. Keďže v rámci prác na vodnom diele Liptovská Mara Váhostav zbúral pôvodné detské ihrisko v obci, bol povinný zabezpečiť výstavbu nového ihriska. Financie na stavbu mal zabezpečiť miestny národný výbor prostredníctvom okresného národného výboru. V máji 1971 sa rozhodovalo aj o umiestnení obecného smetiska, aby sa tak zamedzilo vytváraniu ďalších čiernych skládok v katastri obce. Pri individuálnej bytovej výstavbe sa vyskytli najmä problémy s počtom pridelených stavebných povolení. Pre rok 1971 boli pridelené len dve povolenia a žiadostí bolo až osem. Do obce sa prenieslo celé sídlo Štátnych majetkov v Bešeňovej, kde sa začalo so stavbou centrálného dvora a počítalo sa tu so zvýšenou potrebou pracovných síl. Stavebná komisia národného výboru v Bešeňovej hlásila v roku 1971 Okresnej vodohospodárskej správe v Liptovskom Mikuláši, že hrádza na Váhu po poslednej povodni je vážne narušená a dodnes neboli na mieste porušenia vykonané žiadne úpravy. Pri prípadnej veľkej vode hrozilo v týchto miestach roztrhnutie hrádze a katastrofálne dôsledky pre obec a okolie.

A. D. 1972

V rámci akcie skrášľovanie obce boli v Bešeňovej zveľadené viaceré verejné priestranstvá. Bolo upravené priestranstvo pred nákupným strediskom, upravený jaroľ, boli vysadené stromy okolo Jánskej cesty, bol vyčistený cintorín, ale aj priestranstvo v okolí železničného prechodu. Všetky práce boli vykonané obyvateľmi obce brigádniccky a bez nároku na mzdu. Aj v roku 1972 bol pre národný výbor v Bešeňovej pridelený len malý počet stavebných povolení – 3. Obyvatelia obce sa aj v tomto roku sťažovali na nedostatok spotrebného tovaru v miestnej predajni Samoobsluha. V rámci osláv 28. výročia SNP bola na 28. augusta 1972 zorganizovaná na Skáľi partizánska vatra za účasti všetkých zložiek Národného frontu. V tomto roku si medzi sebou na vlastnú žiadosť vymenili funkcie tajomník Miestneho národného výboru v Bešeňovej Štefan Matľko s predsedom národného výboru Ervínom Jóhom. Aj napriek snahám o opravu kultúrneho domu počas minulých rokov, sa nepodarilo túto akciu uskutočniť. V roku 1972 rada Miestneho národného výboru v Bešeňovej konštatovala, že stav budovy je veľmi zlý. V schátraľých priestoroch sa nepravidelne uskutočňovali obecné oslavy a rôzne posedenia. Mládež sa schádzala v miestnosti Osvetovej besedy, kde hrávala stolný tenis. Iná kultúrna činnosť sa nevykonávala. Preto rada nariadila predsedovi Osvetovej besedy Vladimírovi Nemcovi organizovať všetky kultúrne podujatia pod hlavičkou Osvetovej besedy a zorganizovať dve divadelné predstavenia. Nakoniec sa v letných mesiacoch začalo s rekonštrukciou, ale čoskoro boli práce pre nedostatok prostriedkov zastavené. V obci sa v tomto roku začali čistiť priekopy pri cestách. Tajomník MNV dostal na jednom zo zasadnutí rady úlohu zabezpečiť na Správe ciest v Liptovskom Mikuláši dľaždice, cement a piesok na vydľáždenie priekop pri ceste vedúcej obcou. MNV predložila odboru výstavby Okresného národného výboru v Liptovskom Mikuláši na schválenie projekty požiarnej zbrojnice, ktorá sa mala v nasledujúcich rokoch postaviť v obci v akcii „Z“. Na stavbe boli začaté aj práce – boli vykopané a vybetónované základy a montážna jama. V máji zložil funkciu predsedu MNV Ervin Jóh, pretože neustále narážal na neochotu predstaviteľov nadriadeného orgánu - Okresného národného výboru v Liptovskom Mikuláši, ktorí sa odmietali zúčastniť zasadnutí rady Miestneho národného výboru v Bešeňovej a na vlastné oči vidieť problémy, s ktorými obec zápasila. Najviac problémov s ONV bolo v súvislosti so zariadňovaním ďalších finančných prostriedkov na stavbu požiarnej zbrojnice. V obci sa malo v roku 1972 začať budovať nové futbalové ihrisko. Na stavbu bol vytýčený aj pozemok. Tento však neschválila stavebná komisia, pretože sa nachádzal v blízkosti diaľkového elektrického vedenia, preto bolo navrhnuté vybrať pozemok smerom na juh, poníže vyrovnávacej nádrže.

A. D. 1973

V obci v roku 1973 aktívne pracovali okrem Základnej organizácie Komunistickej strany Slovenska aj viaceré

organizácie začlenené v rámci Národného frontu: Slovenský zväz žien, Zväzarm, Dobrovoľný požiarny zbor, Slovenský zväz Červeného kríža a Socialistický zväz mládeže. V obci začal pri Osvetovej besede fungovať rozhlasový krúžok. Na čele Osvetovej besedy bol predseda Vladimír Nemec, hospodár Július Nemec, správca Štefan Baran a členovia Fridrich Juriga, Irena Nemcová, Ján Ižo, Rudolf Dobák, Anna Matčková a Ján Mužila. V roku 1973 sa zástupcovia národného výboru v obci rozhodli osloviť podnik vykonávajúci vrty a plány využitia vrtov, aby mohli teplotu tunajších minerálnych prameňov využiť na vybudovanie termálneho kúpaliska. Celá záležitosť mala byť najprv prejednaná v rámci Okresného národného výboru v Liptovskom Mikuláši a do akcie plánovali zapojiť aj obce Potok a Liptovský Michal. V tomto roku sa rada Miestneho národného výboru v Bešeňovej rozhodla všetky sily venovať vybavením projektovej dokumentácie a získaniu financií na riadnu generálnu opravu kultúrneho domu. Projekt stavebnej časti nakoniec vypracoval Dušan Nemec. Bolo potrebné vypracovať aj projekt na elektroinštaláciu a sanitu. Stavba mala byť zaradená do akcie „Z“. V rámci rekonštrukcie bol stavbyvedúcim vymenovaný Vladimír Nemec, stavebným dozorom sa stal Dušan Nemec, zabezpečovanie stavebného materiálu mal na starosti Július Nemec, dopravu Ervín Jób a brigádnikov Štefan Matko. Aj napriek týmto pokrokom v oprave kultúrneho domu, s väčšími prácami sa pre nedostatok prostriedkov nezačalo. Na záver roka bola časť prostriedkov z rozpočtovaných 243 tisíc korún prisunutá a s rekonštrukciou sa začalo. V tomto období končila individuálna výstavba novej ulice a bolo potrebné postaviť tu komunikáciu a rozšíriť vodovod. O prostriedky sa národný výbor uchádzal z fondov Okresného národného výboru v Liptovskom Mikuláši. V súvislosti so zrušením základnej školy v obci sa opäť otvorila otázka vzniku Materskej školy v Bešeňovej. Otázka materskej školy bola otvorená aj na rokovaníach zástupcov miestneho národného výboru s odborom školstva Okresného národného výboru v Liptovskom Mikuláši.

A. D. 1974

Do konca januára sa na rekonštrukcii kultúrneho domu prestavalo viac ako 100 tisíc korún. Z pridelených financií ostávalo len 70 tisíc, čo bolo však veľmi málo. Bolo nutné dokončiť elektroinštaláciu, sanitnú inštaláciu či parkety. O pridelenie ďalších prostriedkov bol požiadaný Okresný národný výbor v Liptovskom Mikuláši. Z týchto prostriedkov sa mali zaplatiť odborníci na spomínané práce z Okresného stavebného podniku. V apríli a máji postupne práce končili, problém bol len s dodávkou teplovzdušného kúrenia. Stavba mala byť dokončená dva mesiace pred predpokladaným termínom, do konca júna 1974. Po skončení rekonštrukcie kultúrneho domu v tomto roku sa mal začať v jeho okolí budovať park a kľzisko. Na tieto práce bol získaný prísľub Váhostavu, ale akcia v roku 1974 nebola zrealizovaná. Na záverečné práce pri oprave kultúrneho domu bolo schválených ďalších 30 tisíc korún z fondu rozvoja obce. Keďže finančná čiastka z Okresného národného výboru nebola včas poukázaná, národný výbor nebol schopný platiť faktúry za vykonané práce. V rámci interiérov bolo potrebné zabezpečiť drevené obklady na sokle a povaly a zabezpečiť úpravu vonkajšej fasády striekaním. Aj od občanov sa vyžadovala väčšia brigádnická aktivita. V nasledujúcom roku sa národný výbor naplánoval výstavbu chodníkov v obci a na túto

akciu aj požiadal o pridelenie finančných prostriedkov od ONV. Napriek ďalšiemu aj keď pomalému rozvoju obce bolo čoraz viac konštatované ničenie životného prostredia v súvislosti s výstavbou vodnej nádrže Liptovská Mara a to najmä podmáčaním spodnými vodami a ničením miestnych komunikácií veľmi hustou a ťažkou dopravou. V roku 1974 bola postavená nová cesta pri moste v Bešeňovej. Jej kolaudácia sa uskutočnila 22. novembra 1974.

A. D. 1975

V roku 1975 sa bilancovali investície v obci za volebné obdobie od roku 1971. Len za rok 1974 sa v obci preinvestovalo viac ako 150 tisíc korún, od začiatku volebného obdobia to bolo až desaťkrát viac. Bolo v tom najmä vybudovanie Jánskej cesty vo výške 300 tisíc, prestavba miestneho rozhlasu vo výške 60 tisíc korún, prestavba požiarnej zbrojnice vo výške 50 tisíc korún, rekonštrukcia kultúrneho domu vo výške 600 tisíc korún a na skrášľovanie obce vo výške 490 tisíc korún. V obci sa uskutočnili v apríli veľké oslavy 30. výročia oslobodenia obce s kultúrnym programom. V rámci osláv boli zaslúžilým členom MNV odovzdané pamätné listy. Boli medzi nimi: Vladimír Nemec, Štefan Matko, členovi revolučného národného výboru Jozefovi Nemcovi a starým členom komunistickej strany Ignácovi Zacharovi a Jánovi Mužilovi. V tomto roku sa v obci uskutočnili aj okrúhle oslavy 50. výročia založenia organizovaného hasičského zboru v obci. Za dobré organizačné zvládnutie osláv rada MNV v Bešeňovej na svojom zasadnutí 21. júla 1975 poďakovala predsedovi Dobrovoľnej požiarnej ochrany v obci, Jozefovi Poliakovi. Na ďalšie obdobie boli naplánované akcie: dobudovanie skľadu požiarnej ochrany prístavbou k požiarnej zbrojnici v hodnote 50 tisíc korún, vybudovanie termálneho kúpaliska v hodnote 400 tisíc korún, oplatenie cintorína vo výške 260 tisíc korún a postavenie budovy národného výboru v obci vo výške 100 tisíc korún. V obci sa mali v tomto roku stavať aj chodníky, ale táto akcia bola zamenená s akciou prístavby požiarnej zbrojnice, na ktorú bolo treba väčší obnos finančných prostriedkov. Aj napriek tomu sa prístavba zbrojnice nedokončila, pretože na konci roku 1975 chýbalo na túto akciu 20 tisíc korún.

A. D. 1976-1980

Udalosti týchto rokov je skoro nemožné z archívnych dokumentov zrekonštruovať, pretože písomnosti Miestneho národného výboru z tohto obdobia sa nezachovali. Boli neodborne vyradené ešte pred prevzatím písomností národných výborov do správy Štátneho archívu v Bytči, pobočky Liptovský Mikuláš.

A. D. 1981

Po voľbách v roku 1981 zotrval na čele národného výboru v Bešeňovej ako predseda Štefan Matko. Za poslancov boli

zvolení: Helena Vyšná, Agneša Kubaláková, Libuša Mačniaková, Erika Kubáňová, Božena Baranová, Ing. Ján Melko, Jozef Ondrejch, Vladimír Čestický, Dušan Nemec a Jozef Kováč. Poslanci na svojich schôdzach okrem iného riešili aj návrh nadriadených orgánov, aby sa popolček z SCP Ružomberok vyvážal do chotára obce Bešeňová. V roku 1981 sa začali čoraz vypuklejšie prejavovať problémy s pitnou vodou v obci. Výstavba nového vodovodu musela byť najprv zaradená do programu Okresného národného výboru v Liptovskom Mikuláši. V roku 1981 sa začalo stavať nové oplatenie obecného cintorína. Bol odvodnený termálny vrt a začala sa budovať Mitošinská ulica. Poslanci na viacerých zasadnutiach kritizovali zlé hospodárenie školskej jedálne materskej školy. V obci boli v roku 1981 prečíslované domy. Väčšinu administratívnych prác vykonala na tomto úseku účtovníčka obce Zdena Grenčíková.

A. D. 1982

Predsedom Miestneho národného výboru v Bešeňovej bol aj v roku 1982 Štefan Matko, tajomníkom Mikuláš Grenčík. V predchádzajúcich rokoch sa podarilo v Bešeňovej otvoriť materskú školu spolu s jedálňou. Na zasadnutiach pléna Miestneho národného výboru sa v roku 1982 veľmi často riešil nedostatok pitnej vody. Bolo potrebné vykopať novú studňu pre zásobovanie obecného vodovodu a zaistiť čerpadlo. Práce mali byť vykonané v akcii „Z“. Neskôr mal byť nedostatok vody riešený výstavbou vodovodu z Dúbravy vo dvoch etapách pre obce Liptovská Teplá, Ivachnová, Bešeňová a Liptovský Michal. Stavať sa malo začať v nasledujúcom roku. Dodávateľom mal byť podnik Váhostav. V Bešeňovej sa v tomto roku opravovali aj miestnosti presťahovanej kancelárie a zasadačky národného výboru. Prebehla oprava a náter oplatenia cintorína. Plánovala sa výstavba termálneho kúpaliska a pstruhovej farmy. Začala sa výstavba sociálnych zariadení na ihrisku telovýchovnej jednoty. V tomto roku sa začal dôsledne uplatňovať štatút obce, kde sa dôsledne trvalo na zamedzení túlania psov a hydiny po dedine. Za nerešpektovanie jednotlivých bodov štatútu mohli byť udelené poriadkové pokuty zo strany miestneho národného výboru.

A. D. 1983

V roku 1983 bola predaná bývalá obecná pastiereň obyvateľovi obce Františkovi Trnkovi, ktorý ju plánoval adaptovať pre rekreačné účely. Z funkcie predsedu Osvetovej besedy v Bešeňovej zo zdravotných dôvodov odstúpil Vladimír Nemec. V roku 1983 nastala zmena aj vo vedení Miestneho národného výboru, predsedom sa stal Jozef Ondrejch a tajomníkom Štefan Matko, bývalý predseda. Na zasadnutiach pléna MNV sa riešilo aj zníženie povolenej rýchlosti v obci na 40 km za hodinu a osadenie dopravných značiek. Bol vydaný zákaz prístupu motorových vozidiel k termálnemu prameňu. Obyvatelia obce si svojpomocne opravili márnicu na cintoríne a v rámci soboty pracovnej cti vyčistili cintorín. V roku 1983 sa začal budovať nový vodovod z Dúbravy. Malo sa začať s asfaltovou úpravou Mitošinskej ulice, ale pre nedostatok financií sa táto akcia odložila na ďalší rok. Poslanci sa

na záver roka zaoberali možnosťou ušetrenia elektrickej energie na osvetlení obce a riešením skládky odpadu pre potreby obyvateľov obce.

A. D. 1984

Poslanci MNV sa snažili v obci zabezpečiť pravidelný predaj ovocia a zeleniny, pretože pojazdná predajňa sa v obci objavovala len zriedka. Odstúpeného predsedu Osvetovej besedy nahradila vo funkcii Viera Droppová. V roku 1984 požiarnici v Bešeňovej vyradili z majetku MNV motorovú striekačku, ktorú prevzal požiarny útvar v Ružomberku. Obyvatelia obce čoraz viac upozorňovali na veľké vytekánie vody z termálneho vrtu. Asfaltovanie Mitošinskej ulice bolo urobené v spolupráci s Agrostavom Liptovský Hrádok. Bolo dokončené nové oplatenie cintorína. V rámci zvelaďovania obce bol upravený vonkajší areál materskej školy, pokračovalo sa so zazelenovaním obce výsadbou stromov a kríkov. Na údržbu kultúrneho domu, striekanie vonkajšej fasády bolo vyčlenených z rozpočtu MNV 24 tisíc korún. Práce malo vykonať JRD v Kvačanoch. Členovia MNV sa v závere roka zúčastnili zájazdu do Nemeckej demokratickej republiky.

A. D. 1985

Miestny národný výbor reagujúc na celoštátne zmeny v organizácii kultúrneho života v obciach k 1. februáru 1985 zrušil Osvetovú besedu a ustanovil Miestne osvetové stredisko, ktoré pod svoju hlavičku prevzalo aj Miestnu ľudovú knižnicu. Riaditeľkou Miestneho osvetového strediska sa stala Viera Droppová. Zapisovateľkou do kroniky Zboru pre občianske záležitosti (ZPOZ) bola ustanovená už v predchádzajúcom roku Iveta Čabajová. V roku 1985 prebiehalo v obci viacero akcií. Rekonštruovala sa budova národného výboru, dokončovala sa stavba obecného vodovodu a bolo potrebné pripojiť sa na skupinový vodovod z Dúbravy. Túto akciu bolo potrebné urýchliť, pretože nedostatok pitnej vody v obci bol kritický. V jesenných mesiacoch roku 1985 bola v rámci opráv kultúrneho domu dokončená žumpa pri kultúrnom dome. Viacerí starší divadelní ochotníci sa snažili v obci obnoviť tradíciu ochotníckych divadiel. V roku 1985 bol čestným uznaním rady Okresného národného výboru vyznamenaný za prácu v MNV Vladimír Nemec a ďalší štyria dlhoroční funkcionári národného výboru v Bešeňovej. V roku 1985 sa uskutočnili v celej republike a aj v Bešeňovej veľké oslavy 40. výročia oslobodenia a existencie národných výborov.

A. D. 1986

Po voľbách v roku 1986 bol do čela národného výboru v Bešeňovej opäť zvolený Jozef Ondrejch. Tajomníkom sa stal Igor Duchovný. Ako ďalší členovia rady MNV boli zvolení: Natália Šlachtová, Mikuláš Likavec a Ing. Ján Melko. Miestny národný výbor mal po reorganizácii len dve komisie: komisiu na ochranu verejného poriadku na čele s Jánom Čabajom a stavebnú komisiu na čele s Ing. Jánom Melkom. V zimných mesiacoch roku 1986 si obľubu v obci

našla džesgymnastika. Ženy a deti sa na pravidelné cvičenia schádzali v priestoroch kultúrneho domu. Rada miestneho národného výboru v Bešeňovej sa v roku 1986 rozhodla oslobodiť od poplatkov za používanie kultúrneho domu v obci podnik Prefa n.p. Liptovská teplá, za pomoc pri rekonštrukcii kultúrneho domu, Štátne majetky v Bešeňovej za výpomoc pri odvoze smetí a iných služieb pre MNV, Telovýchovnú jednotu v Bešeňovej za brigádnickej činnosti pri oprave vodovodu a bezplatné darovanie nafty v období výročných členských schôdzí a Socialistický zväz mládeže v Bešeňovej za zapájanie do brigádnickej činnosti pri vonkajších opravách kultúrneho domu. Po dohode so Štátnymi majetkami v Bešeňovej bola vedľa budovy národného výboru asanovaná staršia budova, ktorá svojim schátralým stavom spôsobovala verejné ohrozenie. V lete 1986 sa odohrali tragické udalosti, keď sa pri kúpaní v termálnom vrte utopili dvaja kúpajúci, jeden Ružomberčan a jeden robotník z Maďarska. Národný výbor žiadal od majiteľa termálneho vrtu zabezpečiť bezpečnosť v jeho okolí. Plénum národného výboru sa na zasadnutí 31. októbra 1986 zaoberalo aj nedostatkami zákroku hliadky Zboru národnej bezpečnosti na zábave organizovanej zložkou Československého červeného kríža 24. októbra 1986. V budove MNV malo byť rekonštruované aj elektrické vedenie. V októbri 1986 bolo na účet národného výboru poukázaných 25 tisíc na rekonštrukciu elektrického vedenia v priestoroch budovy. S prácami sa malo začať ešte v tom istom mesiaci. Keďže prostriedky neboli včas poukázané, použili sa na náter oblokov a miestností.

A. D. 1987

V obci aj naďalej pokračovala stavba kanalizácie. Investor však nedal povolenie dodávateľovi na vstup cez záhrady na začiatku obce a projektant nemal k dispozícii vykonávací projekt pre obec. Preto sa práce na ďalšej stavbe načas zastavili. V obci sa mal v nasledujúcich rokoch stavať dom smútku. Pre ďalší rozvoj obce bol spracovaný prvý územný plán rozvoja Bešeňovej. Poslanci sa zaoberali aj nájomným za používanie priestorov kultúrneho domu počas tanečných zábav a diskoték. Nájomné za použitie kultúrneho domu pri usporiadaní diskotéky malo byť menšie ako pri usporiadaní zábavy vzhľadom na menšie náklady za hudbu. V obci opäť začal pracovať rozhlasový krúžok. Z plánovaných 6 relácií v miestnom rozhlase sa odvysielal 4 relácie. Riaditeľka miestneho osvetového strediska sa však sťažovala na neochotu mládeže založiť opäť divadelný krúžok ani iné záujmové krúžky. V oblasti kultúry boli uskutočňované len zábavy a mladší i starší navštevovali miestnu knižnicu. Na zasadnutí rady miestneho národného výboru predložil predseda miestneho výboru Národného frontu Vladimír Nemec prítomným poslancom kroniku obce za roky 1946-1987 (87 strán) na pripomienkovanie a oboznámiť ich s jej vedením. Vyzval ich zároveň k aktivite pri získavaní fotografií k dejinám obce. Kronika mala byť odovzdaná na posúdenie aj do Liptovského múzea v Ružomberku. V priestoroch národného výboru bola zariadená obradná miestnosť Zboru pre občianske záležitosti, kde sa uskutočňovalo víťanie detí do života. V rámci zveľadovania obce bolo začiatkom leta v Bešeňovej rozmiestnených 15 parkových lavičiek. V rámci reorganizácie Dobrovoľného požiarneho zboru v obci poslanci národného výboru menovali do funkcie veliteľa Jozefa Gulandu, do funkcie strojníka Jozefa Zachara a do funkcie preventívára Jána Barana. MNV sa však snažilo získať pre svojich požiarnikov

novú mobilnú techniku, ktorá bola sľúbená nadriadenými orgánmi už v predchádzajúcom období, najmä pop úspešnom zásahu bešeňovských požiarnikov pri hasení požiaru vo veľkokapacitnom sklade Agrotechnického podniku Bešeňová. V rámci pripomienkového konania poslanci národného výboru namietali, že 2. a 3. stavba termálneho kúpaliska nemôže byť umiestnená v lokalite existujúceho športového areálu, pretože by si to vyžiadalo ďalšie investície na stavbu nových športovísk. Ako náhradnú lokalitu uviedli lokalitu Močiare. K stavbe domu smútku na cintoríne sa mohlo v budúcnosti pristúpiť len po vysporiadaní pozemku pod zamýšľanú stavbu.

A. D. 1988

V roku 1988 MNV v Bešeňovej evidovalo 9 žiadostí o stavebné povolenie na stavbu rodinných domov. Z Okresného národného výboru, odboru výstavby a územného plánovania v Liptovskom Mikuláši však dali k dispozícii len 8 stavebných pozemkov. Po dokončení kanalizácie sa problémom stávalo budovanie prípojok pre občanov. Títo mali vybudované buď trativody alebo žumpy a nemali záujem sa pripojiť na existujúcu kanalizáciu. Koncom leta 1988 sa začalo v akcii „Z“ so stavbou – termálne kúpaliská Bešeňová. Práce prebiehali len pomaly, lebo akcia nebola riadne naplánovaná. Ku koncu roka bolo však už preinvestovaných celkovo 1 400 tisíc korún. V rámci akcie sa mali postaviť kúpaliská, odstavné parkovisko a autocamping. Komunálne služby v Liptovskom Mikuláši tu plánovali využiť termálnu vodu na stavbu skleníkového hospodárstva. V štádiu dokončenia bol športový areál – kľzisko. Dokončovacie brigády organizoval zväz mládeže na jeseň 1988. V obci sa v tomto roku čoraz viac ozývali protesty proti štýlu zásobovania tunajšej predajne základnými potravinami. Chlieb totižto vozili do Bešeňovej koncom týždňa naposledy vo štvrtok v piatok a sobotu rozvoz do Bešeňovej nebol uskutočňovaný a obyvatelia boli až do pondelka odkázaní na starý chlieb.

A. D. 1989

V priebehu roka 1989 pokračovala stavba termálneho kúpaliska, V areáli sa malo postaviť záchytné parkovisko pre 50 áut. Stavebná komisia MNV však s týmto riešením nesúhlasila, pretože parkovisko malo ležať v blízkosti rodinných domov. Problémy boli aj s unikajúcou vodou zo starého vrtu a hrozilo zaplavenie okolitých pivníc. Realizovala sa aj inštalácia ústredného kúrenia v obchodnom stredisku Jednota v obci. Riaditeľka Miestneho osvetového strediska v Bešeňovej Viera Droppová sa vzdala funkcie, pretože sa mienila z obce odsťahovať do západnej časti Slovenskej socialistickej republiky. Do vyriešenia personálnej otázky osvetového strediska bola zastupovaním riaditeľky poverená Mária Čabajová. V priebehu roka sa malo začať aj s čiastočnou rekonštrukciou kultúrneho domu. Mal sa prestavať kómín a opraviť fasáda. Práce malo vykonať JRD Kvačany ako záručnú opravu. Bolo treba natrieť aj obloky a podlahy. V tomto roku začal opäť po desiatich rokoch odmlky fungovať aj obnovený divadelný krúžok. Mal 15 členov a jeho činnosť zastrešovalo Miestne osvetové

stredisko. Ochotníci nacvičili divadelné predstavenie hry Kamenný chodníček od Ferka Urbánka pod režijným vedením Štefana Matku. Pokračovala aj činnosť rozhlasového krúžku. Krajský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Banskej Bystrici vypracovala a predložila v roku 1989 Osobitný režim ochrany (ORO) chráneného prírodného výtvoru Bešeňovské travertíny MNV v Bešeňovej. Poslanci s týmto režimom súhlasili a zaviazali sa urobiť príslušné opatrenia: úprava odberného miesta minerálnej vody a jeho pravidelnú údržbu a vyčistenie územia od odpadkov.

A. D. 1990

V roku 1990 sa malo začať s výstavbou domu smútku podľa pripravených plánov od Stavoprojektu Ružomberok na vybranom pozemku. Problémy boli so získaním finančných prostriedkov, pretože Okresný národný výbor v Liptovskom Mikuláši nesúhlasil so združením finančných prostriedkov v pomere 50 % na 50 % a Agrotechnický podnik v Bešeňovej bol ochotný prispieť len mechanizáciou a dopravou. Národný výbor bol potom nútený riešiť iný spôsob financovania stavby. Termín sprevádzkovania termálneho kúpaliska júl 1990 sa oddiaľoval v dôsledku nedostatku obkladov na bazény. Mládež sa v obci aktivovala najmä pri výstavbe kľziska a v roku 1990 aj výstavbe volejbalového a tenisového ihriska. Po udalostiach v novembri 1989 sa život v obci navonok nezmenil. V obci sa však roztrhlo vrece so živnostníkmi. Prevádzkovanie obchodnej činnosti bolo národným výborom povolené v obci Alexandrovi Gregorcovi, Liborovi Sliackemu a Jánovi Krakovskému. Vo vedení Miestneho národného výboru ostávali aj v roku 1990 Jozef Ondrejch, predseda, Igor Duchovný, tajomník a 15 poslancov. Na čelo miestneho osvetového strediska bola menovaná Mária Čabajová, dočasná riaditeľka. V lete 1990 sa uskutočnili voľby do Slovenskej národnej rady a federálneho zhromaždenia Československej federatívnej republiky. Na konci roka prebehli prvé demokratické voľby do samospráv miest a obcí. Štruktúra národných výborov zanikla a kompetencie prešli na okresné úrad, obvodné úrady, mestské a obecné úrady. Na čelo obecného úradu v Bešeňovej mal byť zvolený starosta obce a pomáhať mu malo 9 poslancov. Zapisovateľkou volebnej komisie bola Marika Straková. Dočasným tajomníkom národného výboru do voľieb bol Mikuláš Likavec.